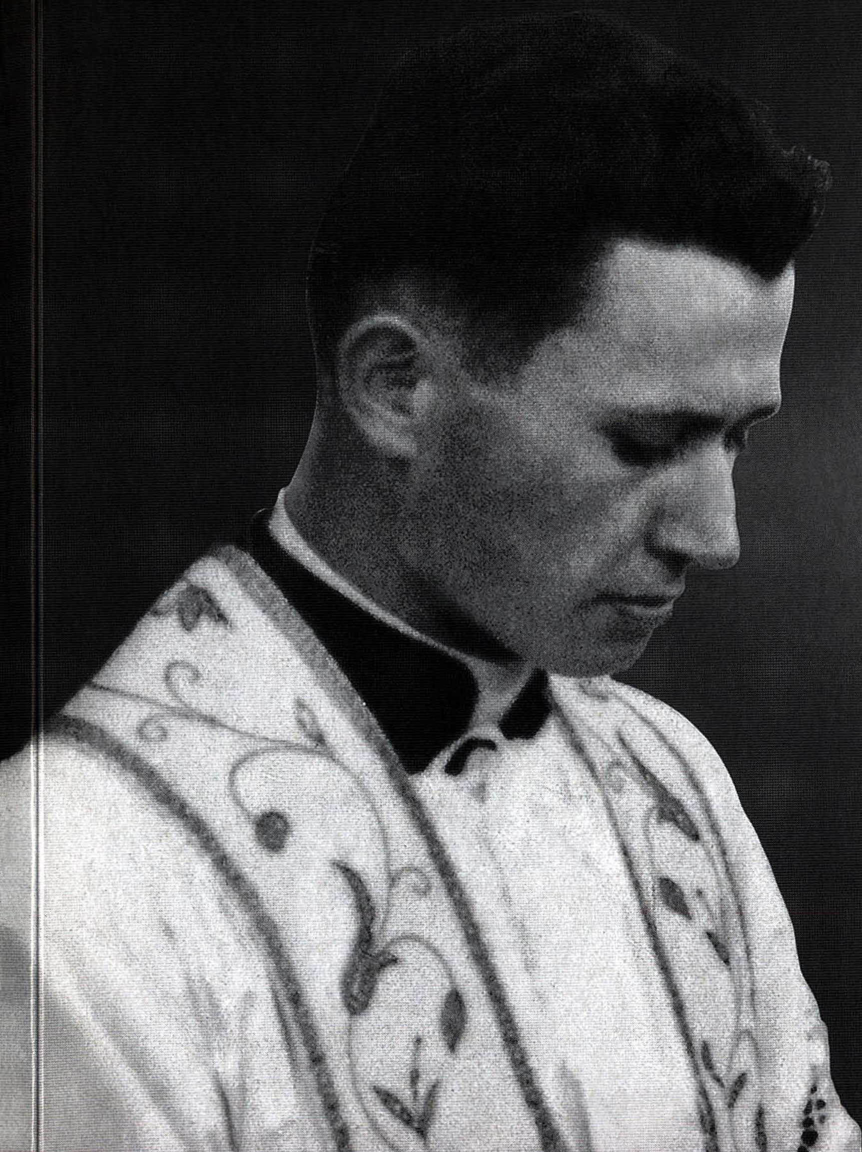

Vjekoslav Milovan

Palma Miroslava Bulešića

Mons. Vjekoslav Milovan

PALMA MIROSLAVA BULEŠIĆA

Naslovnica: Sluga Božji Miroslav Bulešić kao mladomisnik.

Palma: Kod Rimljana od davnine slovila kao znak pobjede. U kršćanskoj simbolici palmina grana podsjeća na pobjedu mučenika nad mukama i smrću (v. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, Zagreb 1979.)*.

Uvodna napomena

Na poticaj prijatelja kauze Sluge Božjeg Miroslava Bulešića odlučili smo se ponovno otisnuti jedan uži izbor članaka koje je Postulatura Sluge Božjega objavila u listu 'Ladonja' kroz godine 1999.-2002.

Ovaj niz članaka složen je sada tako da prati život vlč. Bulešića, od djetinjskih godina pa do njegove smrti u Lanišću. Tako se dobiva određeni pregled cijeloga njegova života.

Svjesni smo pri tome i nedostataka ovakvog postupka; s jedne strane to su neke neizbježne praznine, a s druge strane i određena ponavljanja u nekim tekstovima. Ovaj se izbor članaka stoga ne može nazvati pokušajem jednog novog životopisa, ali njega će u budućnosti svakako trebati pripremiti. Vjerujemo da će nekim svojim novim osvjetljenjima i dokumentima ova knjiga poslužiti i kao prilog za eventualnu novu i opširniju biografiju Sluge Božjega. Nadamo se da ovo skromno izdanje može pružiti korisnu građu i nove poticaje, posebno pastoralnim djelatnicima.

Pripremajući ovaj niz članaka za izdavanje u posebnoj knjizi, dodali smo tekstovima iz 'Ladonje' i ponešto bilježaka s kraćim napomenama.

Mons. Vjekoslav Milovan
postulator

Sluga Božji Miroslav Bulešić

Miroslav Bulešić rodio se 13. svibnja 1920. u istarskom selu Čabrunići, župa Svetvinčenat, od roditelja Mihe i Lucije rođ. Butković. Kršten je 23. svibnja u župnoj crkvi u Juršićima. Prve je molitve i prve istine katoličke vjere mali Miroslav naučio iz molitvenika "Oče budi volja tvoja", knjige koju je za duhovne potrebe hrvatskih vjernika u Istri u 19. stoljeću sastavio biskup Juraj Dobrila. Osnovnu školu polazio je u Juršićima, gdje mu vjeroučiteljem bijaše revni i vrijedni svećenik Ivan Pavić.

U desetoj godini života Bulešić se opredjeljuje za sjemenišno školovanje. Pošto je godinu dana bio u pripravnici "Alojzjevišče" u Gorici, Miroslav Bulešić ulazi u sjemenište u Kopru za školsku godinu 1931/32. U koparskom sjemeništu boravi do 1939. godine, kada je, završivši pet razreda gimnazije i tri razreda liceja, položio ispit zrelosti, veliku maturu. Nakon položene mature u koparskom sjemeništu, a na preporuku svećenika Ivana Pavića ("Radi se o odličnom mladiću, inteligentnom, otvorenom, pobožnom i dobrom"), njegov ga porečko-pulski biskup upućuje na jesen 1939. na studij u Rim[1].

Kroz četiri godine bogoslovskog studija (1939.–1943.), boraveći najviše u Rimu, klerik Bulešić stekao je u središtu kršćanstva bogatu duhovnu formaciju.

Svećeničko ređenje primio je 11.4.1943. u rodnoj župi.

Početkom jeseni 1943., kad su se ratne neprilike u Istri sve više zaoštravale, mladi vlč. Bulešić postao je

---

[1] Preuzeto iz kratkog životopisa "Sluga Božji Miroslav Bulešić, svjedok vjere"; izdala Postulatura Sl.B.M.B., Pula 2000.

župnikom u Baderni, kod Poreča. U listopadu 1945., nakon završetka rata i dolaska komunista na vlast, biskup ga je premjestio u novu župu Kanfanar. Posvuda se isticao uzornom svećeničkom revnošću.

Posljednju godinu života vlč. Bulešić proveo je kao profesor i podravnatelj novootvorenog sjemeništa u Pazinu. U kolovozu 1947. pratio je izvanrednog djelitelja sv. Potvrde mons. Ukmara po župama srednje i sjeverne Istre. Ubijen je u Lanišću 24. kolovoza 1947., neposredno nakon svečanosti Krizme...

Kroz četiri godine uzornog svećeničkog života (1943.-1947.), u posebno zapletenim prilikama, vlč. Miroslav Bulešić hrabro je koracao prema konačnoj "pobjedničkoj palmi" svjedoka vjere. Njegov nas lik i danas nadahnjuje vjerom, nadom i neugasivim optimizmom dok služimo Isusu Kristu; o tome nam zorno govori i Bulešićeva omiljela izreka koju je naučio kod velikog apostola Pavla: "Sve mogu u Onome koji me jača" (Fil 4, 13).

PREMA SVEĆENIŠTVU

Od Čabrunići do Kopra

Ako želimo promotriti mlade godine Mira Bulešića od dječačkih dana pa do zrelije mladosti, kao devetnaestgodinšnjeg maturanta gimnazije u Kopru, moramo krenuti od njegove rodne kuće u selu Čabrunići, župe Svetvinčenat; a veliku maturu položio je u Kopru u lipnju 1939.

Rodna kuća u Čabrunićima i danas je lijepo sačuvana, posebno brigom Mirova brata Josipa koji ovdje stanuje sa svojom suprugom: skladna seoska građevina usred prostranog dvorišta, okruženog lijepim kamenim zidom; u prizemlju je 'konoba', a stanuje se na prvom katu, kamo se uzlazi kamenim stubištem na domaći baladur a on se produžuje na obližnju zidanu cisternu. U životu s roditeljima, sestrama i bratom tu su se odvijale najranije godine Mirove mladosti; ovamo se on k svojima vraćao dolazeći na školske praznike iz sjemeništa u Kopru, a kasnije i kao bogoslov u Rimu; odavle, iz rodne kuće, krenuo je kao mladomisnik u travnju 1943. u procesiji putem do osam kilometara udaljene župne crkve u Svetvinčentu, gdje je potom slavio Mladu misu.

No osim s rodnom kućom Miro je bio uže povezan – dakako, na drukčiji način – i sa sjemeništem u Kopru. U zgradi toga sjemeništa odvijao se naime najveći dio Mirova života otkad je ovamo došao u prvi razred gimnazije u jesen 1931., a ostao je do mature koncem proljeća 1939. Ovdje su se nizale godine njegova dječaštva i rane mladosti, cijelih osam godina. Zgrada je bila kasnije nacionalizirana,

izvedene su i neke dogradnje i preuređenja... Ali ona je i danas tu, u blizini katedrale i biskupskog doma.

Službeni naziv ove crkvene ustanove bio je "Seminario Interdiocesano di Capodistria" (Međubiskupijsko Sjemenište u Kopru); naslov je bio dakako zapisan isključivo na talijanskom jeziku, jer su to nametnule talijanske vlasti pod vodstvom fašista: te vlasti su već pred više godina iz javnosti izbrisale svaki trag prisutnosti ljudi koje su zvali samo "slavi" (Slaveni) ili "allogeni" – inoroci i "alloglotti" – ljudi drugog jezika; to se odnosilo dakako na domaće Hrvate i Slovence, koji ovdje više nisu smjeli imati ni svoga imena ni postojati; Kopar i cijela Istra službeno su proglašeni "terra italianissima" (posve talijanska zemlja) gdje se javno smije govoriti samo talijanski. Iako su se dotadašnji biskupi, iz Trsta i Poreča, zalagali da se u Crkvi i u vrijeme fašizma poštuje prirodno pravo svakog kršćanina na vlastiti jezik, u koparsko sjemenište s vremenom nametnuto je više profesora i poglavara koji su poticali potalijančivanje mladih Hrvata i Slovenaca. Vrijeme Mirovog boravka u koparskom sjemeništu, od g. 1931. do g. 1939., bilo je doba teških pritisaka "talijanaša". Za sjemeništarce "slavenskog jezika" bilo je doduše predviđeno par školskih sati nastave za učenje vlastitog jezika, ali je sva nastava bila isključivo na talijanskom. Hrvatski sjemeništarci su tako mogli tek djelomično upoznati svoj književni jezik, govorili su velikim djelom u domaćem dijalektu svoga sela.

Kako želimo upoznati put Mira Bulešića do svećeništva, mi moramo krenuti od njegovog vjeroučitelja Ivana Pavića s kojim se Miro kao dječak susreo u Juršićima, gdje je vlč. Pavić stanovao.

Miroslav Bulešić kao mali sjemeništarac

Biskup mons. Bogetić, znajući za bliske osobne odnose mons. I. Pavića s Mirom Bulešićem već od njegova djetinjstva, pismeno ga je (g. 1986.) zamolio za podatke o Sluzi Božjemu: kakav je Miro bio kao dječak? Mons. Pavić je odgovorio kako "... su djeca iz Čabrunići pohađala crkvu u Juršićima, pa su ondje primila i sakramente. Miro je uvijek bio uzoran vjeroučenik... Drukčije ga ja ne bih bio uputio u Sjemenište. Tada su Slovenci imali u Gorici tzv. "Alojzjevišče", kao pripravnicu za sjemenište. Zato sam i Mira onamo uputio. Zatim sam ga uputio – u dogovoru sa župnikom iz Svetvinčenta – u malo sjemnište u Kopru..."[2]

Mladi agilni dušobrižnik Ivan Pavić pomogao je prije toga da braća Antun i Valentin Cukarić, koji su rodom bili iz obližnjeg sela Cukrići, krenu u sjemenište; sada je u Goricu u "Alojzjevišče" pošao i treći brat Josip Cukarić i s njime Miro Bulešić. Iduće jeseni 1931. Miro će ući u sjemnište u Kopru.

Među rijetkim danas živim Mirovim vršnjacima iz Čabrunići našli smo nedavno svježu staricu Mariju B. i pitali je o njenim sjećanjima na Mira Bulešića. Ona je prava vršnjakinja, a i u rodbinskoj je vezi s Mirom, sjeća ga se vrlo dobro: "Mi smo djetinjstvo proveli zajedno ovdje u selu, dobro se sjećam Mira. Skupa smo išli u školu u Juršiće... Njega su onda poslali u Goricu... i nakon godine dana on je bio pošao u Kopar, u sjemenište..." – Kakav je đak Miro bio? "On je bio odličan đak i kao takav se isticao u školi. Poslije je pošao u Sjemenište, a doma je dolazio na ferije. Tada je pomagao obitelji u poslovima, ocu i materi,

[2] Pismo mons. I. Pavića biskupu Bogetiću 1986.; arhiv Postulature, svjedočanstva.

jer oni su imali dosta 'kampanje' za obrađivanje..." – Miro je kao dječak bio zdrav, bio je živ? "On je bio vrijedan i dobar đak i nikad nije bilo neke tučnjave ni svađe..." – Miro se ovdje družio s vršnjacima, igrao, razgovarao? "A da, bio je društven... Evo, one godine kad su bili pošli mladići 'na levu', njegovih vršnjaka bilo je pet – šest, Miro je bio pošao s njima i pjevali su skupa, kako se običavalo..." Pitamo zatim: kako se Miro kao odrasliji sjemeništarac i bogoslov družio ovdje u selu? "On se je najviše družio s kolegama, bogoslovima... Tu su bili Cukarići, pa Miloš Velikanje iz Juršići... To je bilo njegovo društvo..."[3]

Listamo onih nekoliko sačuvanih Mirovih pisama iz rane mladosti. Miro je već godine 1932., kad je bio u drugom razredu, naučio i pravilno upotrebljavao posebna hrvatska slova (č, ž, š, lj...), pravilno rastavljajući riječi dok je pisao svojima. U pismu od 6.5.1932., kao dvanaestogodišnji dječak suosjeća sa svojim ukućanima koje je "zatrja grad" pa neće moći plaćati njegovo školovanje; upućuje im svoje preporuke, iznosi svoja razmišljanja: "Nemojte biti žalosni nego budite veseli, jer Bog nas je kaznija i On zna ča dela..."[4]

Sačuvano je i Mirovo pismo koje 14.10.1935. upućuje roditeljima: vidi se da prati sva događanja u selu, pozdravlja pojedinačno rodbinu i prijatelje, zanima se kako državne vlasti pozivaju njegove znance u vojsku (rat u Abesiniji!). Navršio je petnaest godina, njegov je rukopis

---

[3] Osobno je Vjekoslav Milovan (V. M.) razgovarao s gđom Marijom B. u Čabrunići 6.5.1999.; arhiv Postulature; Inform. razgovori.

[4] Pisma Mira Bulešića (M. B.); arhiv Postulature.

već postao skladan i pravilan, kakav će ostati i u budućnosti.[5]

Školski kolega Mira Bulešića za vrijeme sjemeništa u Kopru bio je vlč. Stanko Macuka. On pripovijeda kako su u Kopru Hrvati u razredu bili često vrijeđani i ponižavani, navodi posebno imena nekih profesora i poglavara... Ali Miro je bio vrijedan sjemeništarac, nikad nije bio problematičan ..., tako da su se međusobno i posjećivali kroz ferije: "I moj otac i majka bili su kod njih u Čabrunići, a i oni su bili kod nas... Kako su nam preporučili stariji svećenici, Milanović i Pavić, za vrijeme ferija mi smo se držali zajedno... Nekad bismo pošli skupa i u šumu da razgovaramo i lakše se skupa održimo... Sjećam se kako je (kasnije) Miro hvalio nadbiskupa Stepinca, kojega je upoznao u Rimu, a tamo ga je i novčano pomagao..." Kakav je po karakteru bio Miro? "On je i kasnije, kao svećenik, bio vrlo blizak ljudima, bio je blagog karaktera, s njim se ugodno razgovaralo, - a to je posebni dar Božji!"[6]

O Miru kao sjemeništarcu popričali smo i s mons. Ivanom Bartolićem, koji je po školi bio dvije godine mlađi od Mira, ali ga se vrlo dobro sjeća još iz Kopra: "... Što sam čuo za njega dok je bio u sjemeništu – to su bile samo pohvale. Naši poglavari u Kopru cijenili su Mira kao uzor-sjemeništarca, uzor onima koji se spremaju da budu svećenici. To su nam više puta rekli, i poglavari i profesori: *"Guardate quel Bulessi..., come si comporta bene!"*

---

[5] Pisma M.B., arhiv Postulature.

[6] Inf. razgovori o M.B.; arhiv Postulature.

(Gledajte onog Bulešića, kako se lijepo ponaša!)... Neka vam bude *'di esempio'*, za uzor!"[7]

Od preč. Valentina Cukarića, koji je bio i po školi godinu stariji od Mira, saznajemo kako su se njih dvojica družili posebno kroz ferije: "S Mirom smo bili češće skupa kroz praznike i išli biciklima do naših svećenika: i Brumnića i Jurce i Pavića... To je nama bila prilika da se vidimo, da malo prođemo okolo, da pohodimo naše svećenike... Pa to nas je uzdržalo i u zvanju! Eto, vlč. Brumnić nam je omogućio da smo ja i pok. Bulešić bili jednu sedmicu na Učki...; spavali smo tamo u nekoj privatnoj obitelji... i po Učki šetali, gledali lijepe prizore... Ujutro je bilo lijepo gledati, kad sunce istiće, na Zapad na Istru, kao na topografskoj karti!... A navečer kad sunce zapada – poći na Učku i gledati tamo prema Dalmaciji..., najprije Kraljevicu, Crikvenicu, Krk i drugo... Bilo nam je vrlo lijepo tih šest-sedam dana, kroz ljetne ferije... To smo bili još u Kopru, sjemeništarci... To nam je Brumnić omogućio, da pođemo malo na Učku..." – Vjerujemo da je to bilo ljeti negdje 1936. ili 1937., kad je Miro bio završio peti ili šesti razred gimnazije.[8]

Iz toga ranijeg doba ostale su nam sačuvane i slike lijepe skupine sjemeništaraca iz južne Istre – u Juršićima s vlč. Vladislavom Prematom i u Motovunskim Novakima s vlč. Ivanom Pavićem (obje vjerojatno iz g. 1935.): na obje se slike vidi Miro kao petnaestogodišnji sjemeništarac u društvu kolega i prijatelja, a među njima je svećenik. Oni su

---

[7] Inf. razgovori o M.B.; arhiv Postulature.

[8] Inf. razgovori o M.B.; arhiv Postulature.

se kroz praznike očito okupljali oko hrvatskih svećenika; biciklima su prigodice pohodili i vlč. Pavića u Novakima.

Kao osobito značajno i dragocjeno svjedočanstvo o duhovnom sazrijevanju izgleda nam jednostavna spomen-sličica koju je mladi klerik Miroslav Bulešić vlastoručno obilježio pred Božić 1936., kao sjemeništarac-licejist šestog razreda; odlučnim potezima, jasnim i lijepim rukopisom zapisao je na spomen-sličicu[9]: *Miroslav Bulešić / spominje svoje / Oblaćenje Talara / - Kopar, 13. prosinca 1936.*; iznad toga, kao prigodno geslo, izabrao je svetopisamski tekst iz Psalma (30,15): *"Bog moj si Ti: / u rukama tvojim je / sudbina moja."* – Čini nam se da se iz ove spomen-sličice već sada nazire ona snaga, odlučnost i čvrstoća koja će kasnije odlikovati Mirovo svećeničko djelovanje, do smrti u Lanišću!

Godine mladenačke formacije, dok Miro nije prispio do velike mature, izgledale su vjerojatno i njemu jednolične i duge. No kasnije se vidjelo da su one bile plodne. Mogli bismo ih u sintezi možda označiti kako je to učinio evanđelista sv. Luka kad je ocrtao mladost Isusovu u Nazaretu (2,52): "A Isus je napredovao u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi". Slično bismo mogli reći kako je Miroslav Bulešić kroz mladost postupno sazrijevao: "napredovao je u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi".

(Ladonja, svibanj 2002.)

---

[9] Arhiv Postulature.

Zahvalni odgajanik

Mjesec listopad podsjeća nas na rad u školama i na obnavljanje vrlo značajne djelatnosti Crkve u katehizaciji djece i mladih, ali i na druge pastoralne inicijative u našim kršćanskim zajednicama. Štovatelje sluge Božjega Miroslava Bulešića možemo ovom prilikom podsjetiti na posebnu ulogu koju je svećenik mons. Ivan Pavić imao u formaciji sluge Božjega Miroslava Bulešića već od njegova djetinjstva.

U želji da se sačuva svjedočanstvo mons. dr. Ivana Pavića o sluzi Božjem Miroslavu Bulešiću, tadašnji porečko – pulski biskup mons. Antun Bogetić, nekoliko mjeseci prije smrti mons. Pavića, postavio mu je bio u Premanturi (18.3.1992.) upit glede Sluge Božjega: "Otkada ga poznajete i što mislite o njemu?" – A mons. Pavić je bio odgovorio i potvrdio svojim potpisom: "Pokojnog Mira ja sam poznavao od njegova djetinjstva, pripravljao sam ga za Prvu Svetu Pričest, uputio sam ga u Sjemenište, preporučio ga za studije u Rimu. – O životu, krepostima i djelovanju [Sluge Božjega] vjerno je opisano u knjizi – životopisu, autora Marijana Bartolića, generalnog vikara naše biskupije."[10]

Revni i zauzeti pastoralni radnik Ivan Pavić u povijesti Crkve u Istri ostat će, jamačno, u sjećanju, osim po ustrajnom promicanju katehizacije djece i mladih, naročito po velikoj zauzetosti u otkrivanju i odgajanju

[10] Izjava mons. dr. Ivana Pavića, Svjedočanstva; arhiv Postulature.

kandidata za svećenike (u Juršićima, Motovunskim Novakima, Karojbi...). On je tako, kao mlad svećenik (32 g.), "otkrio" i Mira Bulešića iz Čabrunići i uputio ga u jeseni 1930. u zavod "Alojzjevišče" u Gorici, da može iduće godine ući u malo sjemenište u Kopru. Ali oni su obojica ostali i dalje u trajnoj povezanosti, posebno tijekom Mirovih bogoslovskih studija u Rimu (1939.-1943.), o čemu svjedoče brojna sačuvana pisma; a ta duhovna povezanost trajala je i do kraja Mirova života. On je svom vjeroučitelju i odgajatelju vlč. Paviću iskazivao veliko poštovanje i zahvalnost za njegovu ustrajanu pomoć na putu do svećeništva.

Kad je Miroslav Bulešić, nakon treće godine bogoslovskih studija u Rimu, koncem ljeta g. 1942. pristupio duhovnim vježbama u benediktinskom samostanu u Dajli (od 29.8. do 4.9.1942.), u želji da se pred Bogom posve sabere prije nego će u Poreču primiti od biskupa red subđakonata, on se sjeća tada svoga duhovnog odgojitelja i dobrotvora svećenika Ivana Pavića i piše mu dirljivo pismo:[11]

Velečasni gospodine!

Došao sam ovamo u Dajlu u samostan Benediktinaca da se malo saberem i da se pripravim na Subđakonat, koji ću primiti šestoga rujna u Poreču. Đakonat će mi podijeliti preuzv. Biskup mjeseca

[11] Pisma M.B.; arhiv Postulature.

listopada... u Svetvinčentu. Prezbiterat ću primiti, vjerojatno, o Uskrsu.

Uskoro sam svećenik. Malo mi vremena ostaje da se pripravljam. Kako čovjek zanemari, kroz godine malog i velikog sjemeništa, misao da treba postati svećenik! Za to se mora vjerno i ozbiljno pripravljati!

Dao mi Bog – samo za to mu se molim – da bih postao vrijedan, vjeran i radin svećenik u vinogradu Gospodnjem. On neka se udostoji primiti i prihvatiti žrtvu, koju ću mu već u nedjelju prikazati. Tako Vam se preporučujem (da mislite na mene) u molitvi i na žrtveniku Gospodnjem, na kojem uzdignite se Hostijom – Kristom i moj dar (svega sebe), na onaj 6. septembra...

Velečasni! Od srca mi izvire riječ zahvale Vama za sva dobročinstva što ste vi prema meni učinili. Bog će Vas stalno naplatiti. Uvjeren sam da, da mi nije Bog dao da se s Vama susretnem u svom djetinjstvu, danas ne bih bio u prilikama u kojima se nalazim. Ako postanem svećenik, to moram Bogu najprije, a za njim Vama pripisati. Hvala Vam, dakle! Sa zahvalom prisiljen sam združiti i svoje pokajanje i molbu da mi oprostite, ako ste možda primili od mene koju uvredu ili nezahvalnost. Oprostite sinu svome.

Ponovno Vam se preporučujem u molitve i ponovno Vam od srca izražavam svoju veliku zahvalnost.

Primite najsrdačnije pozdrave od zahvalnog Vam

Mira

U Dajli, 29.8.(1942.)

Original ovog pisma koji se sada nalazi kod Postulature Sl. B. M. B. sačuvao je, jamačno, kod sebe

mons. Pavić, a tako i druga skupocjena Mirova pisma. Očito je vlč. Pavić pažljivo čuvao ovo pismo, čitao ga opetovno i duboko osjećao, u tihoj intimnoj radosti, koliko je poštovanja i zahvalnosti prema njemu gajio Sluga Božji.

S Ivanom Pavićem za vrijeme studija u Rimu

Osim navedenog Mirovog pisma mogli bismo navesti npr. tijesnu prijateljsku suradnju i dogovaranje Mira kao župnika u Bademi, za vrijeme ratnih tjeskoba (g. 1944.), s vlč. Pavićem radi poboljšanja katehizacije mladih,[12] ili nastojanja Mira Bulešića (g.1947.) da se Zbor svećenika "Sv. Pavla" dublje angažira u gorućim potrebama pastorala osnivanjem tzv. "Katehetske sekcije" koju bi vodio Ivan Pavić,[13] i drugo.

Miro Bulešić i Ivan Pavić ostali su trajno prijateljski povezani kao svećenici i suradnici u vinogradu Gospodnjem, sve do Mirove mučeničke smrti u Lanišću 24.8.1947. Vlč. Pavić je zatim vodio i liturgijsku svečanost Mirova pogreba... - A poznato je kako je potom mons. Pavić – tijekom dugih godina diktature komunističkog režima – savjesno čuvao pisma i druge dokumente o svom prijatelju i odgajaniku sluzi Božjemu Miru Bulešiću. I molio mu se do kraja života s povjerenjem, kao Božjem izabraniku, u svim svojim potrebama: "Miro, pomozi mi!"

Mnogi vjeroučitelji i odgojitelji u našim školama, i uopće u crkvenim zajednicama, možda nisu dovoljno svjesni veličine i dubokog značenja svojih napora u odgoju mladih. Tako i katolički roditelji. No dok surađuju u velikoj misiji prenošenja kršćanske radosne vijesti današnjim mladima oni se i danas, u tišini svojih napora, mogu nadati da će im neki budući sluga Božji reći: "Ja Vam se preporučujem u molitve i od srca Vam izražavam svoju

---

[12] Pismo M.B. 27.5.1944.; arhiv Postulature.

[13] Pismo M.B. 17.5.1947. dr. I. Paviću; arhiv Postulature.

veliku zahvalnost!" – Jednako kako je sluga Božji Miroslav Bulešić pisao svome odgojitelju i dobrotvoru Ivanu Paviću. – Jer i danas ono stvarno duhovno sazrijevanje u "vinogradu Gospodnjem", u našoj Crkvi, upravlja i vodi "Gospodar vinograda" (usp. Mt 20,1s.), kojemu se Isusovi učenici mole: "Oče naš, koji jesi na nebesima... Dođi kraljevstvo tvoje!..."(Mt 6,9s.)

(Ladonja, listopad 2000.)

Bogoslovski studij u Rimu

Dovršivši osmogodišnji studij u malom sjemeništu u Kopru i položivši pred Petrovo 1939. veliku maturu, Miro Bulešić je proveo ljetne praznike u rodnom kraju u Istri. Istarske biskupije – porečko-pulska i tršćasnko-koparska – svoje su svećeničke kandidate obično upućivale, radi teološke izobrazbe, na pokrajinsku bogosloviju u Gorici, a samo izuzetno u Rim. Svećenik Ivan Pavić želio je da biskup porečko – pulski pošalje Mira Bulešića na viši teološki studij u Rim, te je radi toga uputio biskupu toplu preporuku za svoga štićenika: "Radi se o odličnom mladiću, inteligentnom, otvorenom, pobožnom i dobrom..." No na zamolbu biskupije, iz rimskog zavoda "Lombardo", odgovorili su da više nema nijednog slobodnog mjesta... Bulešić je stoga u listopadu 1939. pošao u bogosloviju u Goricu. Ipak ukazala se uskoro mogućnost da bogoslova Bulešića primi Francuski zavod u Rimu. Na zamolbu biskupa Pederzolli-ja iz Rima je došao sada pozitivan odgovor tako da je biskup dopisom od 11.11.1939. javio bogoslovu Bulešiću, koji je bio u Gorici, neka prijeđe u Rim.[14] Uskoro za tim Bulešić je prispio u Vječni grad, u Francuski zavod, a studij je upisao na Papinskom sveučilištu "Gregoriana".

Sačuvano nam je pismo kojim se Miro 21.11.1939. javlja iz Rima Ivanu Paviću: kako su ga u Zavodu ljubazno primili i poglavari i drugovi, kako će se morati potruditi da odmah nauči francuski koji je u Zavodu govorni jezik, kako

---

[14] Curia Vescovile di Parenzo e Pola, dopis br. 1077 od 11.11.1939., Biskupijski arhiv u Poreču.

je u Istočnom Zavodu pohodio P. Sakača, predstavio se u Zavodu sv. Jeronima i upoznao se tamo s hrvatskim svećenicima, kako je već počeo pohađati studij na Gregorijani, itd. Zanimljivo je i kako Miro predstavlja bogoslove koji borave u Zavodu: ukupno ih ima 45 i među njima su dva Hrvata, tri Slovenca, sedamnaest Francuza, pet Maltežana, jedan Amerikanac i svi ostali su Talijani (17).[15]

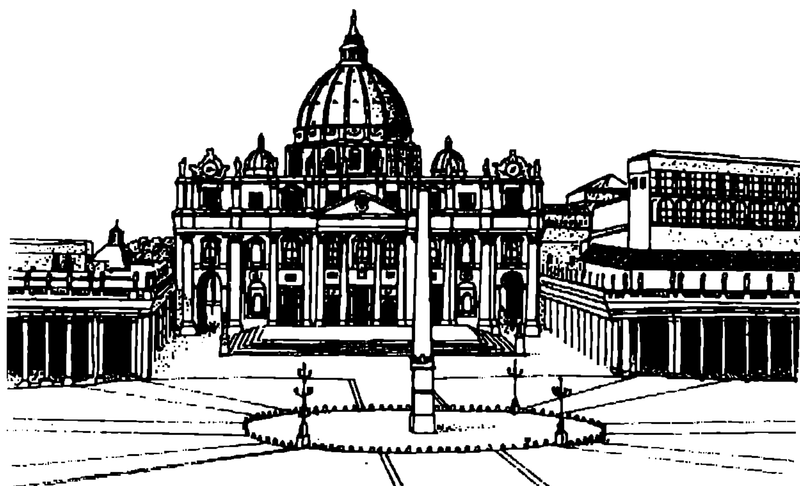
Stigavši u Rim, u Francuski zavod, Bulešić je odmah doživio drugačiju, širu atmosferu koja je i tada vladala u Vječnom gradu, središtu Katoličke Crkve: za razliku od bogoslovije u Gorici, gdje su bile jasno profilirane skupine Slovenaca, Hrvata i favoriziranih Talijana, a pogotovo za razliku od malog sjemeništa u Kopru, gdje su mladi Hrvati i Slovenci živjeli pod stalnim pritiskom prisilnog potalijančivanja uz prikraćivanje naravnog prava na materinski jezik – u Rimu se je Miro Bulešić osjetio mnogo slobodnijim, osjetio se priznatim kao osoba, izvan dohvata uskogrudne isključivosti koju je u rubnim sredinama nametalo fašističko nasilje. On će u pismu javiti kako ga ovdje svi prihvaćaju: on se druži s Francuzima, s Talijanima i s ostalima: "I sami Talijani priznaju što sam, i zovu me svi hrvatskim imenom"[16]. – Od jeseni 1940.g. Miroslav Bulešić preći će u drugi sjemenišni zavod, u sjemenište "Lombardo" gdje će potom ostati do konca svoga boravka u Rimu (ljeti 1943.).

Trebamo si dozvati u pamet činjenicu, da su četiri godine boravka Miroslava Bulešića u Rimu (1939. - 1943.)

---

[15] Pisma M.B.; arhiv Postulature.
[16] Pismo M.B. vlč. I. Paviću 16.1.1940.; arhiv Postulature.

protekle u vrijeme kad je već počeo i potom se razmahao mukli tutanj drugog svjetskog rata. Kad je Miro prispio u Rim, Hitler je bio več raskomadao Poljsku, zajedno sa Staljinom (napad je počeo 1.9.1939.). Francuska je bila u ratu s Njemačkom, zato je i bilo mnogo praznih mjesta u Francuskom zavodu... Rat će se sve više širiti Europom: 14.6.1940. njemačka vojska ušla je u Pariz; Italija vodi rat za kolonije u Africi, napada (28.10.) Grčku; raspala se Jugoslavija i kralj je napustio zemlju (15.4.1941.); Njemačka je navalila na SSSR (22.6.1941.), a KPJ pozvala je sve narode Jugoslavije na "otpor protiv okupatora", nakon čega će započeti ustanci partizana. Kad se Miroslav Bulešić počeo bliže pripremati na svećeničko ređenje (početkom 1943.) već je bila suzbijena velika njemačka ofenziva na Staljingrad, njemačke i talijanske trupe prisiljene su u Africi na uzmak, a po Hrvatskoj sve se više

Crkva nad grobom apostola Petra u Vatikanu

osjećalo prisustvo partizana. Rat se sve više približavao i samome Rimu. Nakon završene treće godine teologije (i jedne filozofije), Bulešić će se vratiti u Istru radi ljetnog odmora, ali na jesen više neće moći u Rim: već 10.7.1943. anglo-američke trupe iskrcale su se na Siciliji i započele svoj prodor prema sjeveru Italije. Uskoro (25.7.) pao je i uhapšen je Mussolini, 8.9. kapitulirala je Italija, a njemačka ju je vojska potom stegla svojim željeznim obručem.

Prilike u Istri tijekom ratnih godina mijenjaju se, ali pritisci fašističkih vlasti na hrvatske svećenike nastavljaju se, čak se i zaoštravaju: tako će, npr. svećenik Ivan Pavić u listopadu 1940. biti konfiniran u južnu Italiju, premješteni su i drugi svećenici, pa i sam Božo Milanović (u travnju 1941.) odveden je iz Trsta u konfinaciju u Bergamo.

Miro je bio u stalnom dopisivanju, osim sa svojom obitelji u Čabrunićima, s prijateljima i bogoslovima u Gorici i nekim svećenicima u Istri, spremajući se duhovno za budući pastoralni rad u biskupiji. U Rimu je bio u užoj povezanosti s kolegom Beletićem, P. Sakaćem i hrvatskim svećenicima u Zavodu sv. Jeronima.

Kako je Miroslav Bulešić provodio godine bogoslovske formacije u Rimu vidimo iz brojnih sačuvanih njegovih pisama i posebno iz njegovih zabilješki u "duhovnom dnevniku" (dvije bilježnice), gdje su zapisane najznačajnije točke njegovih intimnih doživljavanja, – od početka g. 1941. dalje.

Posjeti svetištima nad grobovima apostolskih prvaka Petra i Pavla, katakombama s grobovima mnoštva kršćanskih mučenika iz prvih stoljeća Crkve te susreti s brojnim drugim spomenicima vjere i svetosti kroz cijelu povijest – sigurno su za mladog bogoslova Bulešića bili

stalna škola u kojoj je slušao poziv da se sve više čisti od "staroga čovjeka" u sebi i sve potpunije preda Božjem vodstvu.

Kad je u ljetu 1943., zbog zaoštravanja ratnih lomljenja, morao prekinuti svoj boravak u Rimu, Miro je ostao u sjećanju bogoslovskih kolega i poglavara kao uzoran klerik, koji se zauzeto trudio oko teološkog osposobljavanja na "Gregorijani" i ujedno oko osobnog duhovnog sazrijevanja, pod vodstvom ravnatelja i duhovnika.

Mladi svećenik Miroslav Bulešić, kako nam pokazuje njegov "duhovni dnevnik", vratio se u Istru iz Rima kao temeljito izgrađena osoba Kristovog svećenika, koji će se cjelovito i nesebično predati apostolatu Crkve u vrlo zapletenim prilikama. On je bio radostan i poletan mladi svećenik, posve predan idealu da nastavlja spasiteljsko djelo Isusa Krista u tadašnjim prilikama, oslanjajući se na sredstva koja mu je biskup preporučio prigodom ređenja -, na Misu i Časoslov. On je sa sobom ponio i duboku duhovnu povezanost s Majkom Isusovom, kojoj se bio i osobno posvetio kad joj je Papa Pio XII 8.12.1942., usred strahovite ratne oluje, posvetio cijeli svijet. Svetoj Bogorodici mladi se Bulešić ustrajno molio i njoj se preporučivao. Svećenik Miroslav Bulešić je osim toga bio posve prožet živom vjerom u jednu, katoličku Crkvu, kojoj je na čelu Petrov nasljednik u Rimu.

I tijekom svih idućih godina njegova života njega će nadahnjivati isti ideali, on će za njih odvažno svjedočiti – sve do krvave žrtve u Lanišću 1947.

(Ladonja, studeni 2000.)

Miroslav Bulešić: priprava za svećeništvo

Posljednji Advent u Vječnome Gradu

Dan prije nego će mladi đakon Miroslav Bulešić krenuti iz Rima na božićne praznike u rodnu Istru, on je 17.12.1942. zapisao u svoj "duhovni dnevnik" kratki osvrt na svoj intimni život tijekom posljednjih tjedan dana. Devet dana prije toga, o blagdanu Bezgrešne, on je bio očito duboko proživio osobnu posvetu Majci Božjoj Mariji, kojoj je Papa Pio XII – usred ratnih tjeskoba i strahovitih razaranja – posvetio cijeli svijet, moleći da Marija isprosi od Boga čovječanstvu mir. Sada, pred polazak na put prema Istri, đakon Bulešić bilježi kako je on svega sebe predao Majci Mariji i ništa nije zadržao za sebe: ni zasluge, ni molitve, ni nakane, ni djela... "Sve sam njoj izručio".

I potom navodi: "Pisali su mi neki drugovi, kojima sam odgovorio preporučujući [im] pobožnost Majci Božjoj i čvrstu vjeru. – Primio sam danas pismo od Presvj. g. Biskupa, u kojem mi priopćuje nakanu da će me moći zarediti za Uskrs. Majko, u Tvoje se ruke postavljam. Neka se vrši volja Božja. Pripravan sam na svako trpljenje, uz milost Božju!"[17]

Đakon Bulešić još zapisuje: "Sada idem kući. Majko, čuvaj me od grijeha. Daj da ja mogu, zapravo da Bog po meni učini puno dobra mojima doma i svima kojima [se] budem mogao približiti. Za svoje djelovanje stavljam se u ruke Tvoje i u ruke Antunove." Mislio je, jamačno, na župnika u Svetvinčentu Antuna Cukarića, s kojim želi surađivati i za kojega se moli.

---

[17] Duh. dnevnik, s. 68-69.

Kako je Miroslav Bulešić proveo zatim svoje posljednje "božićne praznike" u Istri? Kakva su bila pastoralna iskustva mladog đakona? To su vjerojatno bili pogrebi, krštenja djece, posjeti bolesnicima, dijeljenje Svete Pričesti, propovijedi i duhovni nagovori... On je kasnije pribilježio da su ti praznici trajali od 18.12.1942. do 10.1.1943.; imao je očito puno uzbudljivih događaja u apostolatu kraj mladog župnika A. Cukarića, ali pribilježio je: kako iz Rima nije sa sobom uzeo bilježnicu "pa nisam mogao ništa zabilježiti, no imao sam puno materijala". – Ovo su bili njegovi posljednji "božićni praznici"; jer idućih godina kao župnik u Baderni i Kanfanaru više neće o Božiću imati praznika, nego posebno intenzivni pastoralni rad, kao svi revni župnici.

Advent 1942. bio je širom Europe vrijeme ratnih tjeskoba, straha pred nepoznatim predstojećim kataklizmama, vrijeme kad su kršćani i svi ljudi dobre volje čeznuli i vapili za mirom. Ali tko može smiriti strahovitu ratnu oluju koju su ljudi svjesno izazvali i sada je ne mogu više obuzdati, nego ona nezaustavljivo hara sijući smrt i pustoš područjima kojima se približi?! Miro Bulešić u Rimu posebno prati ratna događanja u Italiji i Hrvatskoj. U svom "duhovnom dnevniku" 2.12.1942. zapisao je svoju veliku žalost zbog strahota koje se događaju u neposrednoj blizini: "Ljudi previše vrijeđaju Boga, Oca i Sina i Duha [Svetoga]. Mussolini je govorio danas o mržnji protiv neprijatelja. Prema njemu, mržnja mora da se usadi u srce svakog Talijana; da moraju mrziti obdan i obnoć. – Bože moj, kamo smo došli! Kako to ... Bog dozvoljava? Ali što pitam? Ono što ne mogu znati. Oče, budi volja Tvoja!"

Malo zatim đakon Bulešić bilježi svoje misli u vezi s krvoprolićima u Hrvatskoj, o kojima slušaju u Rimu: "Krv se toči mnogostruko, tijela padaju, brat bratu oduzima život! Tko je kriv? Teško je suditi..." I zapisuje kako je čuo da su Talijani promišljeno naoružali partizane i uputili ih u Hrvatsku da tamo ubijaju Hrvate. "Kako ste se pustili namamiti i prevariti? Zar niste znali da je to fašistički i nacistički program – klati Slavene?... Moj Bože, skrati nam ove dane! Povrati nam mir; ... ali najprije neka se raširi po srcima Tvoj Duh ljubavi i pravde. Ljudi, od koga čekati spas? Od koga čekati mir? Samo Bog može ga dati, a ne ljudi... Daj, moj Bože, da dođe brzo onaj dan. Majko, moli Boga za nas. Neka nam povrati brzo pravi mir!".[18]

Vrijeme Došašća u Crkvi se obično doživljava kao vrijeme radosti i sabranosti te smirene duhovne priprave na Božić, blagdan Božje ljubavi i mira koje objavljuje novorođeno Dijete u Betlehemu. Došašće je obično vrijeme radosne nade, odzvanjaju blage adventske pjesme dok se očekuje rođendan Sina Božjega, koji dolazi među ljude da ih duhovno obnovi, da im donese istinski mir.

Međutim u pismima i zapisima đakona Bulešića iz ovog vremena mi nailazimo samo na odjeke ratnih tjeskoba i krvoprolića te na vlastite duhovne borbe. Mladi đakon Bulešić u dubini duše kida se i napreže da nadvlada zlo koje je ukorijenjeno u njegovoj naravi: on vidi na svojoj duši mnogo mana i ljaga, žali se na pomanjkanja ljubavi i trudi se oko ljubaznosti s kolegama, žali se na oholost i trudi se oko osvajanja kršćanske poniznosti, bori se bez prekida protiv nasrtaja na čistoću i ustrajno se moli, posebno

---

[18] Duh. dnevnik, s. 60-61.

Bogorodici Mariji, da mu isprosi od Isusa milost poniznosti i ljubavi. I ponavlja potom svoje obećanje i molitve: "Primi, Bože, moja obećanja i blagoslovi i učvrsti [ih] svojom svetom milosti. Ovaj mjesec hoću da se vježbam u poniznosti i također u ljubavi...", zapisuje 4.12.1942.[19]

Posveta Bezgrešnoj Bogorodici koju je Papa Pio XII. 8.12.1942. usred krvavog rata učinio u ime cijele Crkve, bila je za Miroslava Bulešića izuzetan i dubok doživljaj. On je bio osobno prisutan i sudjelovao je kad je Papa u crkvi Svetog Petra u Vatikanu obavio spomenutu posvetu. Istu je posvetu on toga dana obavio i u svojoj sobi pred slikom Majke Božje. Na tu se je posvetu već tjednima pripravljao, a potom ju je ustrajno ponavljao. Toga je dana zapisao u svoju bilježnicu: "Sav hoću da budem Tvoj. Hoću da se žrtvujem svaki dan za Te... Primi me, Majko! Svaki dan hoću da molim za obraćenje grešnika i po nakani Tvojeg presvetog Srca."[20]

Vrijeme Došašća u Crkvi počinje nedjeljom koja je najbliže blagdanu Sv. Andrije apostola. U predvečerje toga blagdana mladi đakon Bulešić zapisao je u svoj duhovni dnevnik (29.11.1942.): "... Kriste, pomozi mi! Sveti Andrija Te je ljubio... Ljubio je Tvoj Križ, za njim je žudio uvijek te kad ga je vidio za sebe pripravljenoga uskliknuo je 'Ave Crux, dulcis Crux' (*zdravo Križu, slatki Križu*), daj da na tebi umrem, jer na tebi je umro Onaj koji me je spasio!' – Sretna Tebe, sveti Andrija, kad si tako razumio Kristov Križ. Isprosi mi od Boga barem malo ljubavi do trpljenja.

---

[19] Duh. dnevnik, s. 62.
[20] Duh. dnevnik, s. 67.

Tvoj Križ neka se usadi u moje srce i neka vlada u njemu... Kriste, daj mi ljubavi!... Tvoj sam."[21]

Kako nam je ostalo zapisano, posljednji Advent Miroslava Bulešića u Rimu obilježen je doživljajima dubokog duhovnog čišćenja, radosnim prihvaćanjem Kristova Križa u svoj život i posvetom cijeloga sebe Isusu Kristu po rukama Bogorodice Marije. Tako se on pripravljao na svećeničko ređenje i buduće svećeničko djelovanje. – Time će ostati obilježen i sav njegov kasniji svećenički život, koji će okruniti junačka žrtva u Lanišću 24.8.1947.

(Ladonja, prosinac 2000.)

---

[21] Duh. dnevnik, s. 58.

MLADOMISNIK

Miro mladomisnik

Svako je proljeće nešto jedinstvenoga: vrijeme buđenja prirode na novi život nakon zimske obamrlosti, vrijeme mladog zelenila i bujnog cvijeća, vrijeme svježine plavog neba i radosne pjesme svega stvorenoga. – Tako je za svakog mladomisnika, za njegovu obitelj, rodbinu i prijatelje svećeničko ređenje i potom proslava Mlade mise jedinstveno duhovno proljeće, jedinstveni događaj i doživljaj koji svećenika prati kroz cijeli život.

Miroslav Bulešić doživio je neopisivu sreću svećeničkog ređenja i slavlja mlade mise u rano proljeće 1943., u mjesecu travnju. Cijela je priroda tada već bila u cvatu, a ono specijalno duhovno proljeće nastupilo je tada za mladomisnika Mira, za njegove najbliže, za selo Čabruniće, za župu Svetvinčenat kao i za brojne prijatelje širom biskupije. Sudionici mladomisničkog slavlja u Čabrunićima govore još i danas: "Nikada prije u našem selu nije bilo takve 'fešte', a ni poslije, do danas!"

Đakon Bulešić obavio je duhovne vježbe za prezbiterat u Rimu, u samostanu kraj bazilike sv. Pavla, od 28. ožujka do 4. travnja 1943. Koji dan poslije toga krenuo je iz Rima u rodni kraj. Biskup mons. Radossi stigao je 11. travnja iz Poreča u Svetvinčenat gdje će mladom kandidatu podijeliti sveti red prezbiterata. Toga jutra vlč. Miro zapisao je u svoj duhovni dnevnik: "Svećeničko ređenje. Još mi fali malo sati kada ću postati svećenik. Moj Bože, sav ti se predajem, sav ti se darujem: sav hoću da budem tvoj, sada i uvijek. Tebi hoću da vjerno služim. Slava Tvoja

i spas duša! Poniznost i požrtvovnost! Prikazat ću se sav za spas i našeg naroda i za mir! Misu ću prikazati za se..." I navodi: u zahvalu, za oproštenje grijeha, za potpuniju vjernost Bogu; potom još navodi: za svoje roditelje, braću, dobročinitelje, prijatelje... I sve s kojima je povezan... Za sve će prikazati već prvu misu. I zaključuje: **"Svećenik na vijeke!"**[22]

Vidi se iz ovih intimnih zapisa, koji odišu svježinom autentične vjere i posvemašnjeg predanja u Božje vodstvo, do kakve je duhovne zrelosti već tada dospio mladomisnik Miroslav. Daleko od bilo kakve namještenosti, šablone, usiljenosti ili iskrivljene 'pobožnosti' On drhće pred veličinom zbilje u koju ulazi, ali svjestan je da je – i usred svoje osobne krhkosti – od sada **"Svećenik na vijeke"**. Tako je zabilježio i u svom duhovnom dnevniku: istaknutim, povećanim i pojačanim slovima.

Kao da je sav svijet čekao na ovaj događaj, kao da su sad nestale sve brige i tjeskobe iz života i svijeta; kao da je zaustavljen strahoviti rat koji tada bjesni po raznim zemljama sijući pustoš i smrt. Mladomisnik Miro doživio je u dubini duše kako na njega prelazi nešto od svemoći, duhovne snage i smirene radosti Uskrsnulog Isusa Krista; onog uskrsnulog Spasitelja, kojega evanđelista Matej, na koncu svoje knjige Evanđelja, prikazuje kako se oprašta od svojih apostola riječima: "Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode... I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta" (Mt. 28,18s.).

---

[22] Duh. dnevnik, s. 96.

Nije nam potrebno ovdje govoriti o brigama i poslovima kojih nije bio pošteđen ni Miro Bulešić još dok se pripremao na vanjsku proslavu uz svećeničko ređenje i Mlade mise. O mnogo čemu se glede toga već dogovorio sa župnikom u Svetvinčentu Antunom Cukarićem i svojom rodbinom, kad je o Božiću i Novoj godini 1943. bio na praznicima. Imamo zatim i pisma župniku A. Cukariću iz veljače i ožujka 1943.: savjetuje se glede tiskanja mladomisničkih sličica, svečanog objeda, propovjednika, pjevačkog zbora i dr.[23]

Kako je već spomenuto, biskup mons. Radossi došao je u Svetvinčenat i podijelio 11. travnja 1943. u župnoj crkvi svećenički red Miroslavu Bulešiću. Već idućeg dana, 12. travnja, vlč. Miro je iz Čabruniči pošao u Juršiće i kasnije pribilježio: "...Misio sam privatno u Juršićima: u crkvi gdje sam se rodio u Gospodinu. O blažena voda koja me je oprala, blažene ruke svećenika koje su me polile životvornom vodom! Bili su prisutni: majka i Zora, Pavić, Brumnić, Cukarić Valentin, Vinko [Pereša], Miloš [Velikanje], Josip Cukarić..."

Potom je vlč. Bulešić pošao u Premanturu (od 13.-15.4.). U nedjelju 18.4. (na Uličnicu) ispovijedao je u Svetvinčentu, a navečer je pošao u Tinjan. Odatle se vratio tek na Uskrs popodne (25.4.), u društvu s vlč. Brumnićem, koji će biti "presbyter assistens" i propovjednik na mladoj misi idućeg dana.[24]

Brojna događanja povodom mlade mise Mira Bulešića nanizao je mons. Marijan Bartolić u novom (3.)

---

[23] Pismo M.B. 18.2.1943.; arhiv Postulature.
[24] Duh. dnevnik, s. 98-99.

izdanju knjige "Miroslav Bulešić – Sluga Božji" (str. 34.-48.) koje možemo s korišću pročitati. Imamo sačuvan i lijepi broj slika koje nam zorno prikazuju cijeli ambijent tadašnjih slavlja.

No možda najljepši dokumenat o potresnim zbivanjima i doživljajima Mladomisnika ostavio nam je on osobno, u zapisu koji je unio u 'duhovni dnevnik' gotovo mjesec dana kasnije kad se vratio u Rim (23.5.1943.). Zabilježio je: "Svećenik sam! Zahvalan Bogu, sjećam se onog trenutka kad su mi bile položene ruke na glavu te je moju dušu napunio svojom milošću Duh Sveti. Ganutim sam očima i srcem primao taj veliki dar Božji i bio sam veseo: Bog mi je dao tu milost, da sam se za Njegovu čast, za Njegovu ljubav žrtvovao te da sam se postavio u Njegove ruke da nastavljam djelo otkupljenja. Moj Bože, kako si me volio i kako me voliš! Htio si da budem posve Tvoj. Strašio sam se ipak poteškoća. Preuzvišeni biskup me je ohrabrio svojim riječima, svojom očinskom besjedom: - 'Idi naprijed hrabro! Ne straši se poteškoća! Imaš sredstva da ih možeš nadjačati: Svetu Misu i Brevir. – Budi poslušan i ponizan, daj se sasvim Bogu i moći ćeš biti i čist, i moći ćeš biti vjerni sluga Božji!' Željno se vraćam svojom mišlju na onaj dan, na onu radost moju, moje drage majke i milog oca i braće, a i svih drugih koji su me molitvom pratili do oltara. Počeo je za me novi život: svećenički život. Oćutio sam u sebi nešto izvanredno, kada sam u ganuću i [sa] strahopoštovanjem izgovorio riječi Svete Mise, kada sam progovorio besjede žrtvovanja: 'Ovo je Tijelo moje', 'Ovo je Krv moja'! – Smućujem se! Onda sam oćutio da nisam ni sam više svoj, onda sam osjetio da

moje ruke nisu više moje, već da su Bogu darovane; onda sam opazio da moja usta nisu (više) usta moja, već Onoga u čije sam Tijelo pretvorio kruh i u čiju sam Krv pretvorio vino. – Moja majka i otac i braća plakali su; a i mogli su: sin im je umirao, sam je prestajao biti njihova svojina i počimao biti stvar Božja. Biskup me je u ganuću primao, vidljivo mjesto Boga, i cjelivao me je cjelovom mira u Gospodinu, veseleći se što mu je Bog dao pomoćnika u vinogradu Gospodnjem."[25]

Da li je potrebno ovdje što tumačiti ili što dodavati? Mogli bismo samo zamagliti ili pokvariti čistu svježinu vjere i zanosa kojim odišu Mladomisnikove riječi. Mladomisnik Miro zakoračuje na put Isusovog svećeništva; on će unaprijed biti svjestan jedinstvene odgovornosti i dostojanstva: Isusov svećenik! Očima vjere on će ubuduće gledati i sebe i sve oko sebe, zalažući se, bez kolebanja i dosljedno, svim snagama, da bude vjerni radnik u 'vinogradu Gospodnjem'. – Četiri godine kasnije, u Lanišću 24.8.1947., on će dati i svoje najviše svjedočanstvo za Isusovu vjeru i Crkvu, prikazat će svoj život Isusu Kristu. Vjerodostojni svjedoci, koji su bili posve blizu kad je ubijen, potvrđuju kako su čuli njegove zadnje riječi pred smrt: "Isuse primi dušu moju!"

(Ladonja, siječanj-veljača 2001.)

[25] Duh. dnevnik, s. 96-98.

"Gospodin moj i Bog moj!"

Mladomisnikova Bijela nedjelja

Kako je poznato, vlč. Miro Bulešić slavio je svoju Mladu misu u rodnoj župi Svetvinčentu 26. travnja 1943., u ponedjeljak nakon Uskrsa, 'bijeli ponedjeljak'. Kršćani znaju kako je blagdan Uskrsa ili Vazma najveći blagdan njihove vjere, blagdan koji se slavi kroz cijeli tjedan, – do uključivo iduće nedjelje. Ta se nedjelja, od starine pa do naših dana, do liturgijske obnove nakon Koncila II vatikanskog, zvala 'Bijela nedjelja': tako je nazvana jer se s tom nedjeljom zaključuje tjedan poslije Uskrsa, kroz koji su u staroj Crkvi novokrštenici – kršteni u vazmenom bdijenju – u svojim bijelim odijelima dolazili na bogoslužje. Do 'Bijele nedjelje'.

Nije nam sačuvano mnogo propovijedi vlč. Bulešića nakon njegove mučeničke smrti 1947. u Lanišću. Jamačno je kroz duge godine komunističkog teškog pritiska, kad se u javnosti nije smjelo ni spomenuti ime ovog Božjeg ugodnika i Isusovog svjedoka, raspršeno mnogo predmeta, knjiga i spisa Sluge Božjega koje bismo danas s veseljem čuvali i nad njima tražili tragove prisutnosti Božjega Duha koji je prožimao rad ovog svećenika.

Ipak, među zapisanim propovijedima sačuvan nam je list na kojemu je mladomisnik vlč. Miro vlastoručno zapisao naslov 'Bijela nedjelja' i nanizao potom misli i poruke svoje propovijedi. Čini se da je ovu propovijed, prve nedjelje nakon Mlade mise, održao u Motovunskim Novakima. Vlč. Miro u tekstu spominje svoje krštenje, koje je obavljeno u Juršićima 23. svibnja 1920.: kaže kako će se

uskoro navršiti 23 godine od kada je stupio u crkvu i postao kršćanin... Propovijed je dakle održana 2. svibnja 1943.

Što je želio poručiti mladomisnik Miro?

Na Bijelu nedjelju od starine čita se Evanđelje (Iv. 20,19 s) o ukazanju uskrslog Isusa apostolima i o Tomi koji je odbijao svjedočanstvo svojih drugova da im se ukazao Uskrsnuli. "Nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena... Isus dođe, stade u sredinu i reče: 'Mir vama'! Zatim će Tomi 'Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke!... *I ne budi nevjeran, nego vjeran.*' Odgovori mu Toma: *'Gospodin moj i Bog moj!'* " – Nadovezujući se na poruku ovog Evanđelja, mladomisnik Bulešić posvećuje ovu propovijed - Božjem daru vjere. Ova propovijed nije izlaganje ili tumačenje vjere, nije apologetsko opravdavanje ili dokazivanje: ovo je navještaj, snažni i jasni navještaj kršćanske vjere, koja je Božji dar, koja nas preobražava i čini Božjom djecom. Iz propovijedi izbija duboko uvjerenje govornika sazrelo u razmišljanju, studiju i molitvi, hranjeno svetopisamskim tekstovima apostola Ivana i Pavla. – Evo propovijedi koju je napisao vlč. Miro:[26]

♦*Veseli me što vam mogu govoriti baš na današnji dan, jer je ovaj dan – dan vjere. I na ovaj dan, u ovaj trenutak, moje zahvalne misli hite do onog časa kada sam pred skoro 23 godine prvi put stupio u crkvu da postanem kršćanin, da primim u svoju dušu svetu vjeru u Krista Boga. Sretnog li dana za mene, sretnog li dana za sve vas, vjernici*

---

[26] Propovijedi M.B. (1943.); arhiv Postulature.

predragi, kada smo bili primljeni u sv. Crkvu, da postanemo sinovi Božji, dionici Kraljevstva Nebeskoga. Uzaludan bi bio naš život, uzaludna naša djela, naše trpljenje, naše veselje - kad ne bi imali vjere. Blago nama, braćo, koji imamo živu vjeru. Zahvalimo se Bogu što se dostojao pozvati nas za Kristom, da budemo uz Krista u muci i u uskrsnuću. Jer po vjeri možemo, dapače moramo nadjačati sve poteškoće, sve neprilike! Vjera nam je usađena u srce od dragoga Boga. I "sve što je rođeno od Boga – kaže sv. Ivan – pobjeđuje svijet" U svetom krštenju mi smo se *"rodili od Boga" Dakle možemo i moramo pobijediti svijet, tj. moramo biti nad svijetom i svjetovnom taštinom. "Sve što je na svijetu: požuda je tijela, požuda očiju i oholost života" – veli sv. Ivan (1 Iv 2 10) – A mi smo od Boga rođeni, dakle smo božanskog podrijetla i nebesko plemstvo. Zato se uzdignimo iznad svega, što je vremenito. Prezrimo svijet i što nam on nuđa. Znamo, da smo djeca Božja. Dakle je i Bog za nas. Može li nam onda svijet nauditi? "Ako je Bog za nas, tko će protiv nas? Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolje, ili stiska ili progonstvo, ili mač?... Ali u svemu ovom pobjeđujemo po Onomu koji nas ljubi" (Sv. Pavao, Rim 8,31 s) - Što nam može svijet koristiti? Baš ništa! On nas nije dostojan! "Tko zna, da je dijete Božje, ne može cijeniti ni ljudske časti ni ljudska dobra", – veli sv. Ciprijan. "Budući da smo rođeni od Boga uzdignimo se nad svijet i nad njegova dobra i interese. Naše [temeljno] načelo neka bude: Nemojte se izroditi i nemojte napustiti uzvišene i plemenite misli da ste djeca Božja." – Pobijedit ćemo svijet, jer "sve što je rođeno od Boga, pobjeđuje svijet" "Naša vjera je ta*

pobjeda koja pobjeđuje svijet. Tko je koji pobjeđuje svijet, ako ne onaj koji vjeruje da je Isus Sin Božji? (sv. Ivan, 1 Iv 5,5)

Ima ljudi koji se ravnaju i žive samo po svojim osjetilima. A ima i ljudi koji se u svemu ravnaju po svojem razumu. Ni jedni ni drugi ne poznaju uzvišenosti ni bogatstva kršćanskog života. Samo ga oni poznaju, koji živo vjeruju u Isusa, Sina Božjega, i u ovoj vjeri traže samo ono što je i Isus tražio. Njihov je najveći cilj i najuzvišeniji ideal, da stupaju stopama Isusovim i da slijede Onoga koji je 'put, istina i život' i 'u komu je sve blago mudrosti i znanja' (sv. Pavao, Kol 2,3). Oni ljube sve koje je Isus ljubio. Oni izabiru ono što je Isus izabrao: dragovoljno siromaštvo, trpljenje, križ, poniznost pred Bogom, odricanje. Oni vjeruju da je Isus Sin Božji, neprevarljiva istina, mudrost Božja, sve njihovo. To je plod duboke i žive vjere u Isusa Sina Božjega. Što je ova vjera dublja i što više oživljava dušu, tim se savršenije uzdiže *nad svijet i nad sve što je prolazno.*

Zahvalimo se dakle Bogu za taj dar, za taj biser, koji je postavio u naše srce, za tu svjetlost koju je htio da bude u našem razumu. Bez vjere mi smo nesretni, osobito u današnji dan. Pomislite: kako se može jedna žalosna majka, koja je izgubila dva sina u ratu, utješiti? Jedno maleno dijete, koje je oca i majku izgubilo, – smiriti? Samo živom vjerom: kada stupi k Isusu i kaže mu: "Za Te hoću da trpim, jer si Ti za mene puno trpio, jer si sve pretrpio". – Ničice pred Gospodinom moramo zaviknuti: "Gospodine moj i Bože moj!" – Isus traži samo vjeru i samo onaj koji vjeruje može pobijediti svijet.

Uskrs je! Sva naša nutrina treba da bude neko uskrsnuće, uzdignuće nad zemaljsko, vremenito i svagdanje. Uskrsnuti znači biti slobodan i neodvisan o zemlji. Uskrsnuti znači biti svijestan, da nam je Krist oprostio grijehe, da smo djeca Božja, da imamo zalog vječnoga života i pravo na baštinu u nebu. –

Kada bismo imali savršenu uskrsnu vjeru bilo bi u nama nešto pobjedničko, neko sunčano svjetlo koje bi divno preobrazilo svagdanji život s njegovim brigama i nevoljama.

Vjerujmo, jer samo tako pobijedit ćemo svijet i sve ove poteškoće! Sretni ćemo biti na tom svijetu, a sretniji i nagrađeni na drugom. ♦

Danas još živući svjedoci potvrđuju kako su vjernici rado slušali i prihvaćali propovijedi vlč. Mira. Iz njih izbija iskrena vjera, jasnoća, hrabrost, revnost za Božje kraljevstvo, neka nutarnja privlačivost. Zadivljuje nas duhovna snaga vjere mladomisnika Mira koji još nije navršio ni 23 godine. No on je bio već tada doživio u duši uzvišenu ljepotu usklika apostola Tome pred Uskrsnulim Isusom: *"Gospodin moj i Bog moj!"*

(Ladonja, travanj 2001.)

Posljednji Mirov boravak u Rimu

Nakon proslave Mlade mise u rodnoj župi Svetinčentu 26. travnja 1943. mladomisnik Miro Bulešić zadržao se još par tjedana u Istri. Župnik u Štinjanu vlč. Valentin Cukarić pripremio je ovdje u nedjelju 9. svibnja za mladomisnika Mira obnovljeno slavlje Mlade mise, budući da je vlč. Bulešić već ranije dolazio u Štinjan gdje je boravila njegova rodbina, ujak i baka. Sačuvano nam je i nekoliko slika s te proslave.

S druge strane od svjedokinje Marije I. saznajemo da je mladomisnik Bulešić jedne nedjelje slavio misu također u Motovunskim Novakima, kamo je ranije više puta dolazio u posjet župniku vlč. I. Paviću.

No nakon svih ovih proslava mladi svećenik Miro požurio je u Rim, vratio se u zavod 'Lombardo', gdje će među kolegama i prijateljima provesti na studiju teologije još oko dva mjeseca, posljednje vrijeme svoga boravka u Vječnome gradu.

Kako je sada teklo ovo vrijeme?

Svećeničko ređenje, prvi tjedni svećeničkog rada, proslava Mlade mise u rodnoj župi i u drugim župama s kojima se osjećao bliže povezanim – sve se to duboko urezalo u njegovu dušu, snažno ga je proželo u dubini njegova bića. Dovoljno je pročitati zapis koji je unio na stranice svoga duhovnog dnevnika u Rimu 23. svibnja 1943., kad je bilo prošlo nešto više od mjesec dana od svećeničkog ređenja.[27] "Danas imamo blagdan, mi mladomisnici, ovdje u [zavodu] 'Lombardo'...". No on

---

[27] Duh. dnevnik, s. 102.

pritom osjeća potrebu da među duhovne doživljaje kojih se želi trajno sjećati zapiše "... nekoliko misli, koje mi dušu napunjaju veseljem". I zapisao je, u punom duhovnom zanosu, one doživljaje koji su ga prožimali prigodom svećeničkog ređenja i koje je otad stalno nosio u sebi, a ispunjali su ga i prigodom proslave Mlade mise te kasnijih duhovnih iskustava (širi tekst toga dirljivog zapisa vlč. Mira prenijeli smo u članku o Sluzi Božjem u 'Ladonji' mj. siječnja-veljače 2001.). Svoj intimni zapis završio je: "Okusio sam i slast duhovnog očinstva. Približio sam duše, čuo sam ih, utješio ih – po Tvojoj svetoj milosti. Daj mi, Bože, puno ljubavi do svih duša. Daj da ne živim nego za Te i za njih, u velikoj ljubavi... Tim kratkim mislima, tim molitvama zaključujem ovaj dio mojega života. O sveto Tijelo Isusovo, budi mi u pomoći i budi mi jakost. Sveta Krvi Isusova, operi me od svake ljage; neka se moja krv pretvori u Nju i neka tako teče po svim žilama, za Boga i bližnjega!"[28]

Kolike li vjere i predanja u ovog mladog svećenika! I uza sve kasnije svoje kušnje i duhovne napetosti, on će do kraja života potvrđivati svoje posvemašnje životno predanje svome Učitelju.

Osim spomenutih zabilješki u duhovnom dnevniku vlč. Bulešića imamo iz toga vremena još dva kraća zapisa, i to prigodom blagdana Uzašašća (3. lipnja), te potom uz duhovne vježbe o Duhovima (12. lipnja). To su intimni zapisi gdje se mladi svećenik (o Uzašašću) duhovno napreže, moleći na nebo uzašlog Isusa: "... Daj da budem svećenik, pravi svećenik, kakvog me Ti hoćeš... Budi mi

---

[28] Duh. dnevnik, s. 101.

uzorom..., daj da Te nasljedujem u svojem svećeničkom radu... Daj da moje misli budu na nebu... Isuse, Tvoj sam svećenik!..."

A prigodom Duhova vlč. Miro održao je kraće duhovne vježbe i razmotrio svoja posljednja duhovna iskustva, - prošla su upravo dva mjeseca od svećeničkog ređenja; mladi svećenik opaža kako se u njemu opet bude ukorijenjene zle sklonosti, ona "slaba trava", korov, te moli Mariju da mu pomogne to ukloniti, "skršiti" sklonost samodopadnosti: "... Posadi u moje srce ljubav živu, djelotvornu, osnovanu na vjeri i ufanju. Isprosi mi te milosti od Duha Svetoga. Neka se On nastani u meni i vlada nada mnom".

Moli potom izravno Duha Svetoga da skrši njegovo sebeljublje: "Daj, udijeli mojoj duši poniznost, duh prave vjere, ufanja i ljubavi". A kao konkretnu odluku zapisuje: "Dobro služiti sv. Misu i svaki put tražiti od Boga poniznost, vjeru, ufanje i ljubav i požrtvovnost. Živjeti svoju misu." – Zapisuje potom vlastitu molitvu Duhu Svetom, raščlanjujući i parafrazirajući poznati liturgijski himan "Dođi, Duše Presveti" te zaključuje: "... Dođi, dođi. Dođi u sve duše! U dušu mojih roditelja, braće, rođaka, znananca, svih ljudi. Napuni sva srca! Sutra ću prikazati sv. Misu u crkvi 'Madonna del Divino Amore', da se Bogu zahvalim što me je pozvao u svećeništvo, što mi je dao tolike milosti; za svoje roditelje i braću..." Na koncu još upućuje završnu molitvu: "Dođi, Duše Presveti! Očisti moje srce... Tvoj sam. Ti raspolaži sa mnom!"[29]

---

[29] Duh. dnevnik, s. 102-104.

Ovo su posljednje riječi, riječi molitve Duhu Svetom, kojemu se predaje na raspolaganje: njih je mladi svećenik Bulešić zapisao u svoj duhovni dnevnik, prije nego je – negdje u prvom dijelu srpnja 1943. – krenuo iz Rima na put u Istru. To je bilo i njegovo posljednje putovanje iz Rima u Istru, gdje je namjeravao provesti samo ljetne ferije. Ali vlč. Miro se potom više neće moći uopće vratiti u Rim.

Miroslav Bulešić s kolegama u Rimu

Među rijetkim pismima iz ovog razdoblja, koja su sačuvana, imamo pismo koje je 11.6.1943. vlč. Miro uputio svojim ukućanima u Čabruniće: ono pokazuje kako je Miro

izbliza pratio i sve poslove svoje obitelji. On tada javlja: "Do mjesec dana nadam se [da ću] biti doma. Imam još skoro sve ispite da učinim [položim]." – Očito je osjećao ozbiljnu brigu da položi dužne ispite iz teologije, ali u pismu odmah bilježi i poruke koje su mu posebno na srcu: "Gledajte poći svi na svete Sakramente za te Duhove. Duh Sveti došao u vaša srca i napunio ih velikom ljubavi do Boga i očuvao vas od svakoga grijeha i od svakoga zla. – Moram na rad. Pozdravite mi Lucu i Paškolina i sve njih i sve druge prijatelje i poznance. – Vama sve najbolje i moj svećenički blagoslov i najsrdačniji pozdrav svima. – Vaš odani Miro."[30]

Nakon završenog pisma dodao je još misao na svoje svećeništvo koja je bila jamačno stalno prisutna u njegovoj svijesti: "Danas su točno dva mjeseca da sam svećenik. Kako brzo prolazi to vrijeme!"

U međuvremenu, sve se više približavala našim krajevima mukla tutnjava zlokobne i razorne oluje drugog svjetskog rata. I samo tijelo fašističke Italije zahvatila je ta oluja 10. srpnja 1943., kad su se – u prolomu gromova, vihora i rušilačkih potresa – goleme vojne snage anglo-američkih armija iskrcale na Siciliji te krenule u osvajanje talijanskog Poluotoka. Malo za tim (25.7.) zbačen je i uhapšen diktatorski 'vođa' Mussolini, 'Duce', a 8.9. kapitulirala je Italija.

Vlč. Miro Bulešić bio je tada u svojoj biskupiji u Istri. On se više neće moći vratiti u Rim. Cijela je Italija u rasulu, a u Istri je 13.9. proglašeno odcjepljenje Istre od Italije i priključenje "matici zemlji". Talijanski se vojnici

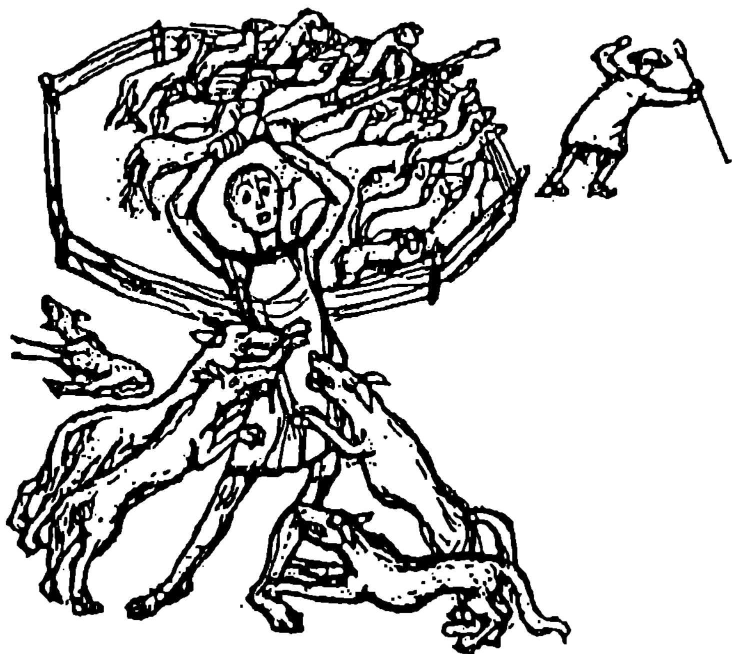
---

[30] Pismo M.B. 11.6.1943.; arhiv Postulature.

nastoje iz Istre čim prije povući u Italiju, a odlazi i više svećenika. Porečki biskup Radossi odlučuje da mladog svećenika Bulešića, koji je usred rata prisiljen prekinuti studij na 'Gregoriani' u Rimu, pošalje sada kao župnika u Bademu. Time će se otvoriti nova stranica u životu vlč. Mira: aktivni pastoralni rad na seoskoj župi nedaleko od Poreča.

(Ladonja, ožujak 2001.)

DUŠOBRIŽNIK U VRIJEME PROGONA

"Pastir dobri život polaže za ovce" (Iv 10,11)

Župnik u Baderni

Položivši ispite na 'Gregoriani', mladi svećenik Miroslav Bulešić krenuo je početkom srpnja 1943. iz Rima na ljetne praznike u Istru. Kad se u Rimu opraštao od prijatelja i kolega – zaželjeli su si sigurno 'ugodan ljetni odmor' i dodali: "Doviđenja u listopadu!" – Međutim, u listopadu 1943. oni se više nisu našli u Rimu, nego su bili raspršeni po raznim krajevima Italije i Europe. Vlč. Bulešić je u listopadu već bio župnik u Baderni, nedaleko od Poreča.

Što se u međuvremenu dogodilo?

Bilo je to vrijeme kad se u svjetskom ratnom sukobu sve otvorenije počelo opažati kako, pod pritiskom golemih ratnih snaga tzv. "antifašističkog bloka" suprotnoj strani ponestaje daha. U Italiji je 25.7. zbačen s vlasti fašistički vođa Mussolini, a 8.9.1943. nastupio je slom Italije, potpisana je kapitulacija. Cijela se Italija našla u rasulu. Talijanska se vlast u Istri raspala, a digle su se partizanske snage: 13. rujna objavljen je proglas o priključenju Istre matici zemlji Hrvatskoj, a 25. rujna to je potvrdio Istarski sabor okupljen u Pazinu.

Malo prije toga, na Malu Gospu 8.9.1943. u Baderni se slavio župski blagdan a proslavu je predvodio župnik Talijan don Giacomo Filippi, koji ni nakon više godina nije naučio hrvatski govor svojih župljana. Uskoro nakon pada Italije domaći partizani otvoreno su mu poručili da ga ne žele, neka odmah ide u Italiju, što je on i učinio. Biskup porečki mons. Radossi morao je sada tražiti novog župnika. Koga može poslati u Badernu? Poslat će mladog vlč.

Bulešića, koji je o Uskrsu promisio: zbog ratnih nevolja on se ionako sada ne može vratiti u Rim, neka privremeno preuzme službu župnika u Baderni. Biskup Radossi, kako vidimo iz njegovih pisama, namjeravao je kasnije – čim se srede prilike – pomoći vlč. Bulešiću da završi studij u Rimu. Ali on se neće vratiti više u Rim.

Tako je novim župnikom u Baderni postao vlč. Miro Bulešić. Mladi svećenik Bulešić slavio je u Baderni prvi puta župsku misu u nedjelju 26. rujna 1943. Okupljeni župljani bili su sigurno ugodno iznenađeni videći mladog svećenika, vrlo lijepog izgleda i sigurnog svećeničkog nastupa, koji će ubuduće biti njihov župnik. Nakon toliko godina stranog govora u crkvi – u propovijedi, ispovijedi, susretima – sada su svi odjednom osjetili kako njihov novi župnik govori "po našu", kako ih razumije, kako im je blizu i govorom i cijelom dušom.

I danas imamo svjedoka koji se lijepo sjećaju radosnog duhovnog gibanja koje je zahvatilo župljane Baderne nakon dolaska vlč. Bulešića.

Gospođa Lidija L., koja danas ima 72 godine, a bila je tada djevojčica od 14 godina, pripovijeda nam kako je kroz cijele dvije godine, od 1943. do 1945., bila najbliže povezana s vlč. Mirom i njegovim ukućanima. Ona je susrela vlč. Mira čim je prvi puta došao u Badernu, a to je bilo čak koji dan prije nego je u nedjelju nastupio kao novi župnik u crkvi. Sjeća se: kako je vlč. Miro bio prispio biciklom do crkve; biciklu je naslonio kraj zvonika, išao je pogledati crkvu i potom župnu kuću... – Kad su pak ljudi u nedjelju čuli u crkvi svoju riječ svi su bili vrlo zadovoljni. Misa je tada bila na latinskom, pjevalo se nešto na

talijanskom; a kad je došao vlč. Miro, počelo se pjevati na hrvatskom.[31]

Vi ste upoznali vlč. Mira kad je došao ovamo, ranije ga niste poznavali?

"Ne, prije ga nismo poznavali. Ali kroz te dvije godine što je bio ovdje postali smo jako bliski... Mi smo mnogo pjevali, bilo nas je puno i mladih i starijih, on se jako mnogo zauzimao za pjevanje u crkvi... Naučili smo mnoge naše hrvatske pjesme..., a naučili smo bili čak i četveroglasnu misu!... Kasnije je bio došao iz Poreča i neki drugi svećenik... don Radole, koji je pomagao vlč. Miru i učio nas pjevati. Imamo i sliku gdje su s nama vlč. Miro i don Radole..."

Ispočetka je vlč. Miro bio sam, a poslije su došli i njegovi ukućani, je li?

"Da, nakon što je otac vlč. Mira umro, došli su bili u Bademu stanovati i drugi iz obitelji Bulešić: majka 'teta Luca', sestra Zora i brat Bepo... Svi su oni bili s nama susretljivi i dobri a tako i sa svima ljudima..."

Dakako, vlč. Miro je privukao ljude nakon požrtvovnog i ustrajnog rada, uz mnogo teškoća, žrtava i molitve. Dosta je pogledati njegove zapise iz toga vremena u duhovnom dnevniku: koliko napora, nagovaranja, poučavanja, koliko molitava!

Posebno je zanimljiva i ilustrativna 'Kronika župe Baderna', koju je vlč. Bulešić počeo pisati po završetku rata – 19.6.1945. Ali na početku najprije je iznio širi prikaz događaja koji su mu ostali u sjećanju od dana kad je 'prvi put misio u ovom mjestu'. Svoj prikaz je započeo

[31] Osobno V.M. razgovarao s gđom Lidijom L. 27.5.1999.

konstatacijom: "Žalosno je bilo ono doba: Italija je bila (8.9.1943.) kapitulirala... Nakon 25 godina Istra se je digla u nadi da će se osloboditi. Staro i mlado bilo je ushićeno. Partizani, kojih je bilo vrlo malo, stavili su se na kormilo.

Župna crkva u Baderni

Malo je trajalo. Ljudi su odmah bili mobilizirani..." I opisuje onda kako su početkom listopada počele u Istru prodirati njemačke kolone, sijući smrt i palež sela... Bilježi kako su se, pod pritiskom Nijemaca, "Baderljani i drugi" povukli iz Poreča i pošli "gore , da će preko granice". No na Ćićariji su naišli "nažalost" na kolone Nijemaca, tamo su brojni zaglavili, a neki su tamo izbjegli smrti "a našli su je blizu svoje kuće". "Ona časovita radost [zbog nade u oslobođenje] bila je pokrita crnom bojom žalosti. – Vlč. Bulešić zaključuje: "U takvim časovima bio sam pozvan da upravljam ovom župom..."[32]

Cijela njegova župnička služba u Baderni ostala je opečaćena gorkim i potresnim događajima: ponajprije tijekom rata, od jeseni 1943. do svibnja 1945.; a potom u vrijeme toliko očekivanog mira, ali pod pritiskom staljinističkog komunizma.

U vezi s dušobrižništvom u ratnim godinama mladi župnik bilježi u kronici: "Od listopada 1943. pa do travnja 1945. nesreće su se gomilale na nesreće." Redale su se njemačke ofenzive u nastojanju da zatru početke partizanskog djelovanja, sijući "smrt i palež". Nabraja i župljane koji su u raznim prigodama pobijeni... a prema svršetku 1944. nastavljaju se nesreće, pljačkanje i odvođenje ljudi. I početkom 1945. produljuje se odvođenje ljudi "za rad na Ćićariji i u Klani, ili za kopanje rude u Višnjanu i na Pazinštini"... Tako do konca travnja, kad je "Njemačka počela sasvim propadati" "Jednom riječi... cijelo to vrijeme u ljudima je vladao strah i žalost, koje su prouzročile razne strane. Svi su zadavali strah, svi ubijali.

[32] Dnevnik u župi Baderna (1945.).

Jadan narod koliko je pretrpio! Koliko suza, koliko bijede!"[33]

A s narodom je dakako trpio i vlč. Bulešić, izlažući često i život za ljude i za čast Božju. U stalnoj opasnosti pred Nijemcima i njihovim slugama fašistima, ali i pred sektaškim komunistima. O tome nam zorno svjedoči zapis koji je vlč. Miro unio u svoj duhovni dnevnik 23. ožujka 1944., prvi zapis u bilježnici otkad je prihvatio službu župnika u Baderni.[34]

"Moj Bože, što se tu događa. Kako je velika Tvoja pravednost, a neizmjerno Tvoje milosrđe. Vidiš moju zapuštenu župu. Neka ne dođe na nju Tvoja prestroga kazna. Smiluj se na jadnu dječicu, na majke. Pogledaj i dobru volju tolikih. Rasvjetli razum mojih župljana i učvrsti volju da napreduju putem pravednosti, poštenja i slobode.

A mene, moj Bože, ako je Tvoja volja prištedi, da budem u Tvojim rukama oruđe da se širi Tvoja ljubav i nauka. Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost, i ako me ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude Tvoja volja."

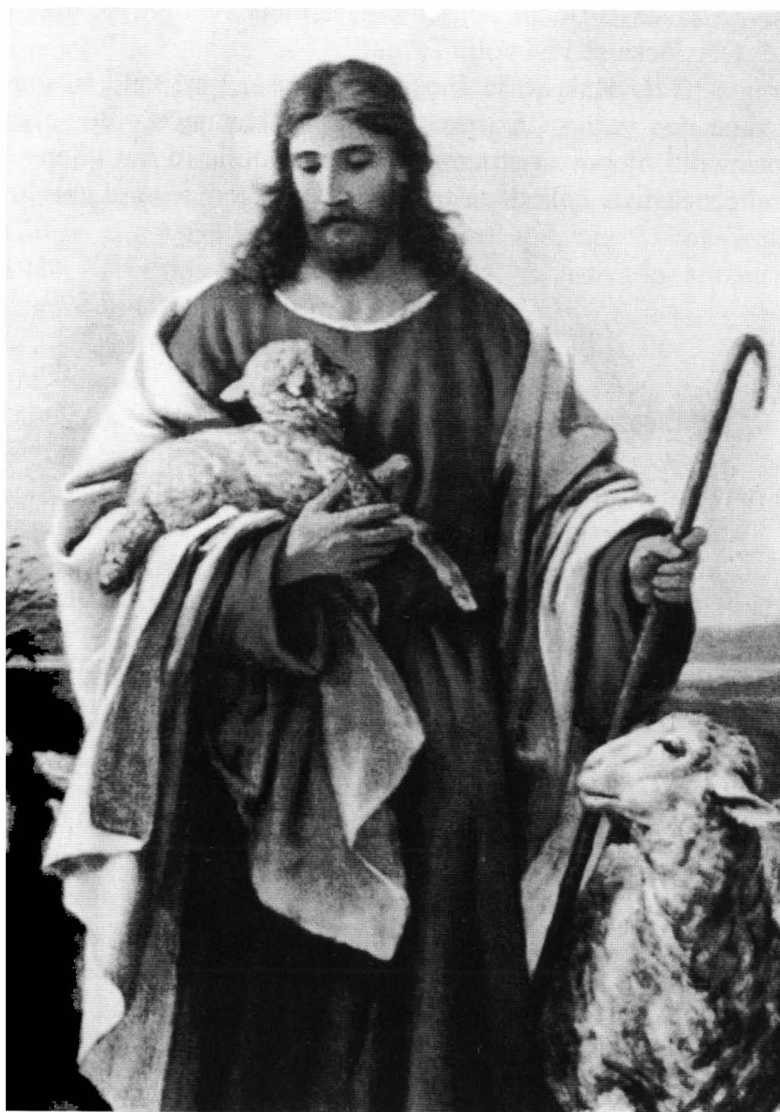
Tek je bilo prošlo šest mjeseci otkad je vlč. Miro bio prispio za župnika u Badernu, a već tada su dolazile prijetnje i ultimativni zahtjevi da se stavi u službu jednoj od zaraćenih strana, čak i očite prijetnje smrću. U svoj dnevnik, pod istim datumom, vlč. Miro je zapisao i svoju prvu oporuku ... "Ako bi ovo morao biti moj zadnji spis, od svih pitam oproštenje i svima opraštam. Želim umrijeti

[33] Dnevnik u župi Baderna (1945.).
[34] Duh. dnevnik, s. 109.

samo za slavu Božju, spasenje duše moje i mojih vjernika!
Oče, neka se vrši volja Tvoja! ..."

Vlč. Bulešić je bio, kao posve angažirani Isusov svećenik, već sada spreman na mučeništvo. Bog će prihvatiti njegovo potpuno predanje i podijeliti mu vijenac mučeništva – nakon nešto više od tri godine, u Lanišću 1947.

(Ladonja, svibanj 2001.)

"Ja sam pastir dobri" (Iv 10,11)

Požrtvovni pastir i crvena zvijezda

Kad je mladi svećenik Miroslav Bulešić postao župnikom u Baderni početkom jeseni 1943., Istra je proživljavala jedan od najvećih lomova u svojoj novijoj povijesti: usred rata, pred nezaustavljivim prodorom anglo-američkih snaga, Italija je 8.9.1943. potpisala bezuvjetnu kapitulaciju. Malo potom, na poticaj nedavno osnovanog partizanskog "Narodno-oslobodilačkog odbora za Istru", 13.9.1943. objavljen je proglas o odcjepljenju Istre od Italije i odluka da se Istra priključi matici zemlji, Hrvatskoj i Jugoslaviji. Međutim, u Hrvatskoj i širom Jugoslavije već se bio razmahao "narodno-oslobodilački" rat pod vodstvom komunističke partije (KPJ).

U kakvim su prilikama tada djelovali istarski svećenici, tako i vlč. Bulešić, pokazuje knjiga Ivana Graha "Istarska Crkva u ratnom vihoru (1943. – 1945.)".[35] Zahvatio ju je grozan ratni vihor.

Cijela je Istra uskoro postala poprištem krvavih sukoba: s jedne su strane nesmiljene postrojbe Nijemaca i njihovih suradnika fašista, koji hoće zatrti partizanske jedinice; s druge su strane skupine partizana, ispočetka malene, ali uskoro sve brojnije, koje neprekidno izazivaju i napadaju njemačke osvajače... Nijemci se osvećuju "sijući smrt i palež sela", kako u kronici župe Baderna bilježi vlč. Bulešić; oni bezobzirno ubijaju mnoštva talaca i slučajnih namjernika, a partizani sve više izazivaju okupatore i odvode koga god mogu u partizanske redove... Vlč.

[35] Ivan Grah, Istarska Crkva u ratnom vihoru (1943.-1945.), II izd.; Pazin 1998.

Bulešić je u kronici zapisao: "Od listopada 1943. do travnja 1945. nesreće su se gomilale na nesreće... Cijelo to vrijeme u ljudima je vladao strah i žalost, koje su prouzročile razne strane. Svi su zadavali strah, svi su ubijali. Jadan narod koliko je pretrpio! ..."[36]

Osvrćući se na partizane, koji su se uskoro počeli pokazivati kao širitelji komunističkih ideja, dr. Božo Milanović zapisao je u knjizi "Istra u dvadesetom stoljeću"[37]: "...Mi svećenici – i katolički svjetovnjaci, ukoliko ih je tada još u Istri bilo – sa zebnjom u srcu gledali smo na partizanski pokret. Znali smo da ga vode komunisti koji idu za time da unište kršćanstvo i uvedu nad nama i narodom svoju diktaturu – služeći se marksističko-boljševičkim moralom. Partizani su se doduše borili za oslobođenje naših krajeva od Italije, ali glavna im je svrha bila komunizam..."

Miroslav Bulešić, kao i drugi hrvatski svećenici, zalagali su se za nacionalno oslobođenje istarskih Hrvata, ali su "sa zebnjom u srcu" pratili razvoj partizanskog pokreta; on je naime, ispočetka vrlo oprezno, ali pred kraj rata sve više pokazivao kakvim je duhom nadahnut, kakvi su ideali pred njim: marksizam – lenjinizam koji "socijalističkom revolucijom" treba osloboditi sav svijet, najprije od "fašističkih osvajača" – a potom od svih ljudi koji misle drugačije, u prvom redu od Katoličke Crkve... Komunistička propaganda će sve koji joj se odupiru uskoro nazvati "reakcija", čak i "banda", "sluge okupatora"

---

[36] Dnevnik u župi Baderna (1945.).

[37] Božo Milanović, Istra u dvadesetom stoljeću II, Pazin 1996., s. 118.

Neizbježna su bila ozbiljna razilaženja i sudari između katoličkih svećenika i komunista.

Kao revan pastoralni djelatnik Miro Bulešić svim se žarom predao svećeničkom djelovanju u župi Baderna, čim je ovamo prispio, koncem rujna 1943. U želji da izbliza upozna svoje vjernike, posjećivao ih je u njihovim kućama i obilazio biciklom pojedina sela; osvajao je sve svojom bogatom ljudskom komunikativnošću: starije i mlade, muškarce, majke i djecu; sve je pozivao na slavljenje nedjelje i ustrajno pohađanje crkve. Posebno se trudio oko izgradnje crkvenog pjevanja, okupljanja mladih, vjerskog odgoja... Više svjedoka, koji i danas žive, navodi kako je mladi župnik vlč. Bulešić uspio – požrtvovnim i ustrajnim zalaganjem – već tijekom g. 1944. duhovno pokrenuti i probuditi Baderljane. U crkvi se nedjeljom okupljalo sve više i mladih i muškaraca. "Kao u procesiji, dolazili su ..., onom donjom cestom iz Poreča, ljudi iz Katuna, iz Bonaci ... a i mi iz drugih sela! Bila je puna crkva!"[38]

Partijska savjetovanja za Istru (KPH) već 10. prosinca 1943., i opet 25. prosinca 1943., kritički raspravljaju o "djelovanju dijela svećenstva Istre protiv NOP-a". Uz Božu Milanovića, koji je u Trstu, prozvani su poimence Zvonimir Brumnić iz Tinjana i Miroslav Bulešić iz Baderne. Već je tada vlč. Bulešić po svom zalaganju među župljanima upao u oči partijskoj kontroli: on navodno okuplja djevojke i odvraća ih da ne pođu u partizane, jer da tamo idu samo pokvarene djevojke; on biciklom obilazi sela i govori protiv partizana, on održava veze s Brumnićem i dr. – Uostalom, već u svibnju 1943. čini se da

[38] Osobno V.M. razgovarao s gđom Anđelom K. 1.7.1999.

se vlč. Bulešić našao u izvještaju Ivana Motike iz "baze 5" (Svetvinčenta) za KPH: Motika javlja naime da su došla o Uskrsu iz Rima dva svećenika (- vlč. Miro je tada slavio Mladu misu!), koji da na ovom području pokušavaju osnovati "bijelu gardu", vjerojatno po uputama iz Vatikana...[39] Sumnje i optužbe su već tada posijane!

Do ožujka 1944. župnik vlč. Miro doživio je već više teških napadaja u Baderni. Da li su posrijedi ubojstva župljana ili palež sela sa strane Nijemaca i fašista? Ili se to odnosi na neprihvatljive zahtjeve sa strane partizana? No vlč. Bulešić je svakako životno ugrožen. On je 22.3.1943. u bilježnicu svog duhovnog dnevnika zapisao – očito nakon teških sudara i napetosti – prvi svoj zapis odkad tamo djeluje kao župnik: "Bože moj, što se tu događa! Kako je velika Tvoja pravednost, a neizmjerno Tvoje milosrđe! Vidiš moju zapuštenu župu. Neka ne dođe na nju Tvoja prestroga a i zaslužena kazna. Smiluj se!..." I malo potom bilježi kako je spreman za svoje župljane dati i život: "... Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost i ako me Ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude volja Tvoja!..." – I nastavlja, u istoj prigodi, iznoseći najusrdnije zazive Bogu: "Daj da ne smalakšem nipošto. Daj da ne skrenem krivim putem. Daj mi srčanost da Tebe navještam tužnom mi i trpećem narodu. Tvoja volja neka bude moja... I ako sam štogod zanemario u vršenju svojih dužnosti, oprosti mi... Svima opraštam, ako imam što da oprostim..." Pa zatim izravno određuje, kao u oporuci, kako želi da se njegove stvari sačuvaju za majku,

---

[39] Ivan Grah, Istarska Crkva..., II izd.; 1998. s. 47.

"koja neka pomogne siromahe koliko joj je moguće"... "Ako bi to morao biti moj zadnji spis: od svih pitam oproštenje i svima opraštam. Želim umrijeti samo za slavu Božju, spasenje duše svoje i (duša) mojih vjernika... S Bogom svi. Blagoslovio vas sve Bog Otac, Sin i Duh Sveti... Oče, neka se vrši volja Tvoja!..."[40]

Ovaj puta vlč. Miro nije dočekao smrti, iako je ona bila jamačno vrlo blizu. Vlč. Miro je nastavio sa svojim revnim, ustrajnim dušobrižničkim radom. - Kakve su se to smrtne prijetnje bile pojavile, koja se to oluja bila nadvila nad župnika u Bademi? Ne znamo sa sigurnošću. No možda su nam sačuvane neke naznake o tome u širem pismu koje je vlč. Miro 27.5.1944. uputio prijatelju vlč. Ivanu Paviću u Premanturu. Naveo mu je više projekata za poboljšanje pastoralnog djelovanja u biskupiji i bolji razmještaj nekih svećenika pa je na koncu dao osvrt na svoj rad i prilike oko sebe: "Ovdje [nekako] životarimo, ako smatramo [gledamo na] život s naravnog i individualnog stanja. ***Visimo na koncu i nad jamom svi.*** Gore kod Zvonka [Brumnića, Tinjan] i Polde [Jurce, Trviž] i drugih položaj je još gori. – ***Meni su bili zastrašili i osudili [me] ovi naši***, poslije su se ispričali. Dokle smo, smo. Glavno je da *vršimo svoju dužnost* i da ne ***izgubimo glavu*** za koju bedastoću zemaljsku, ***već za važnu stvar nebesku***..." I navodi svoje duboko uvjerenje, kako on vidi smisao svećeničkog djelovanja u tadašnjim okrutnim ratnim prilikama: "Između žalosnog, tužnog, krvlju natopljenog naroda mi moramo biti dobri Samaritanci koji tješimo, liječimo, uzdižemo, zavijamo svaku ranu u bijeli omot

[40] Duh. dnevnik, s. 109-111.

ljubavi; jer mržnja krvari, a ljubav začiplje [zacijeljuje] rane. Ljubavi, ljubavi treba danas u nama, da je možemo širiti riječju, a osobito djelom."[41]

Uza svu njegovu angažiranost za nacionalno oslobađanje potlačenih Hrvata, vlč. Bulešić je ipak stalno osjećao kako ga prate samo optužbe i klevete zagriženih fanatika iz partizanskih redova. To je posebno osjetio mjesec i po dana nakon što je uputio gornje pismo vlč. Paviću, kad se izbliza susreo s teškim krvoprolićem koji je izvršila četa njemačkih vojnika kad je u zasjedi dočekala skupinu partizana kod sela Rakovci, nedaleko Baderne. Danas živuća svjedokinja gđa Lidija L. ispričala nam je kako su vlč. Mira zvali predvečer da dođe ispovijediti i donese u Rakovce "Sveto Tilo", pričest, oboljeloj svekrvi njene tete, koja je bila udana u Rakovce. On nije mogao poći te večeri, jer je već bilo kasno, bilo je zabranjeno kretati se noću, "koprifoko", ali je obećao da će doći odmah izjutra... I tako je izjutra pošao u Rakovce... A kad je on došao, upravo su Nijemci bili tamo pobili neke naše ljude, čini se 11... koji su bili prije pokupljeni u partizane, a sada su ih "škartali" (zbog bolesti) i poslali doma... Sad su ih sve Nijemci kod Rakovci poubijali...; jer im je netko koji dan ranije bio javio da je tamo partizanska stanica... Vlč. Miro je došao – kad su ti nesretnici upravo bili poubijani. Svjedokinja Lidija L. kaže da im je čak dao (opće) odriješenje...[42]

Ovaj tragični događaj poslužio je potom fanaticima u partizanskim redovima da pred narodom okrivljuju

[41] Pismo M.B. vlč. Paviću 27.5.1944.; arhiv Postulature.
[42] Osobno V.M. razgovarao s Lidijom L. 27.5.1999.

župnika Bulešića, kao da je on tu skupinu ljudi izdao Nijemcima, koji su ih odmah pobili... Među neinformiranim ljudima zagriženi su komunisti ustrajno širili ovu i slične klevete. Takvo će protivljenje i optužbe pratiti svećenika vlč. Mira do kraja njegova života. Ali on se neće umarati ni predavati u požrtvovnom djelovanju. Ta je optužba protiv vlč. Bulešića iznesena i tri godine kasnije, na onom staljinističkom "narodnom sudu" u Pazinu koncem rujna 1947., kad su nakon "krvave krizme u Lanišću", umjesto zlikovaca, na teški zatvor osuđeni nedužni – župnik Cek i njegovi najbliži suradnici. Prije toga vlč. Miro bio je 24.8.1947. u Lanišću ubijen, dok je molio: "Isuse, primi dušu moju!"

On je do kraja ostao zauzeti i neustrašivi Isusov svećenik, istinski svjedok vjere.

(Ladonja, lipanj 2001.)

Čestitka za Božić 1944.

U listu 'Ladonja' (mjeseca svibnja i lipnja ove, 2001. godine) prikazano je u rubrici o Sluzi Božjem Miroslavu Bulešiću njegovo zauzeto dušobrižničko djelovanje dok je bio župnik u Baderni (1943.-1945.).[43] Doživljavajući izbliza velike duhovne potrebe svojih župljana, on je uložio sve svoje snage u župski pastoralni rad, naročito koristeći osobne kontakte sa župljanima. No osim toga, već tijekom one posebno teške ratne godine 1944. on je htio da i pisanom riječju dođe do svojih župljana, posebno do onih koje osobno nije mogao susresti. On se stoga tijekom 1944. u više navrata savjetuje s biskupom u Poreču i vlč. Ivanom Pavićem, u nastojanju da bi se za potrebe hrvatskih vjernika tiskao i neki prikladni crkveni list. Do ostvarenja te zamisli ipak se nije uspjelo doći, iako je vlč. Bulešić već bio pripremio temeljni koncept toga lista.

Neposredno pred blagdan Božića 1944. vlč. Bulešić, kao župnik u Baderni, šalje svima župljanima svoju pismenu poruku, kojom ih podsjeća na predstojeći blagdan te izriče svakom staležu od svojih župljana posebne usrdne pozive. To je mladi i revni vlč. Miro (24 su mu godine), koji se želi približiti svakom župljaninu posebice. Svoju poruku šalje zgusnutu na jednom listu, otipkanu pisaćim strojem i umnoženu ciklostilom, kako su u to vrijeme činili i partizani po šumama. On piše svojim župljanima:[44]

---

[43] Vidi ispred članak "Župnik u Baderni".

[44] Propovijedi M.B. 1944.; arhiv Postulature.

"Predragi moji župljani!
Božić, 1944.

Mir vam i blagoslov od Gospodina! – Božić nam je na vratima, zato se žurim da vam pošaljem ovo pismo, koje ima jedinu tu svrhu da svima vama donese moje čestitke za sretan Božić i sretnu Novu godinu...

Božić! Blagdan radosti i veselja! Blagdan koji je od najranijeg djetinjstva usađen u našu dušu, koji zahvaća sav život čovjeka: i sunčano djetinjstvo i sijedu starost; dijete se raduje malom Djetetu Isusu, jer vidi u njemu [prijatelja] sličnog sebi, a starci suznim okom promatraju [to] isto Dijete, jer vide u njemu blizinu i dobrotu Božju.

I mi smo radosni kad se sjetimo našeg djetinjstva, kada smo se tih blagdana skupljali oko krila naše drage majke te s njom pjevali krasne božićne pjesme; kada smo se na Viliju Božju spuštali iz naših kuća te u dugim redovima, vrišteći od veselja, hrlili u crkvu, da polnoćnicom proslavimo Isusovo rođenje.

Proživljavajući tu radost povucimo se duhom u onu betlehemsku štalicu; čut ćemo anđeoski zbor koji pjeva: 'Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje'. MIR navještaju oni ljudima, ali uz uvjet da ovi budu 'ljudi dobre volje', to jest ljudi koji imaju Boga za oca a bližnjega za brata".

Posebno se vlč. Miro u svom pismu potom obraća "gospodaru" obitelji, domaćinu: anđeoski glas njega poziva da bude 'čovjek dobre volje'; Dijete iz jaslica, Sin Božji, zove ga na obraćenje, da se izbrišu njegovi grijesi: kletve, prekršaji protiv šeste zapovijedi Božje, krađe i nepoštenje, zanemarivanje blagdana i nedjeljne svete mise... A kršćanske majke glas anđela poziva da gledaju na Mariju: da se brinu, kao Marija, za djecu koju im je Bog darovao; ne da psuju, mrze, zapuštaju djecu, nego da ih šalju u crkvu i na vjeronauk: "Majko, od tebe ovisi da li će tvoje dijete biti dobro ili zločesto, pošteno ili nepošteno!" – Potom župnik vlč. Miro nastavlja svoju poruku pišući mladima:

"I ti, predraga mi mladeži, muška i ženska, pristupi k Isusu; budi mi uvjerena da bez Krista nema ti bolje budućnosti. Isus je Put, Istina i Život.

Djeco, koja tako milo gledate Djetića, što ćete obećati Isusu? Samo to: da ćete biti jako, ma jako pravi

[dobri], poslušni; da ćete se svako jutro i večer Bogu moliti; da ćete doći svake nedjelje na svetu Misu – i ovih blagdana na sv. Sakramente, praćeni od oca i majke i braće; - da ćete ići na kršćanski nauk.

Predragi! Moje misli lete daleko, daleko do naših dragih koji su ili u zarobljeništvu ili drugdje; do naših pokojnih, do svih onih kojih danas s nama više nema. Ti majko, ne plači; ni ti ženo, ne hrcaj [jecaj]; i ti siroče, izbriši si iz svoga oka onu... suzicu! – Isus koji nas krijepi i njih će krijepiti. Molimo mu se!

Svi Kristu pristupimo i jednim glasom radosno zapjevajmo: 'U se vrijeme godišta, Mir se svijetu navješta...'. [A] po Novoj godini postanimo novi ljudi, puni vjere, puni ufanja, puni ljubavi – prema Bogu i prema bližnjemu.

Vaš svećenik."

Zadivljuje nas jednostavnost i srdačnost ove božićne poruke koju župnik vlč. Bulešić želi prenijeti svima župljanima, raspršenima po selima oko Baderne. Spominju se posebno očevi – "gospodari" u obitelji, majke, mladež "muška i ženska", starci koji "suznim okom" promatraju Dijete u jaslicama, a posebno djeca koja su već zahvaćena milošću toga čudesnog Djeteta pa postaju čak i apostoli, misionari prema starijima!...

No u ovom se priprostom pismu odražavaju i posebno tragična zbivanja koja su pritiskala tadašnje župljane: župnikove "misli lete daleko, daleko do naših dragih", - do logora u Trstu i Njemačkoj... gdje se "u zarobljeništvu" nalaze brojni Baderljani... Mnogi se Baderljani nalaze također i "drugdje", negdje daleko

(možda u Gorskom Kotaru, Lici ili Bosni...) uključeni u teški i opasni život u partizanskim jedinicama; a mnogi su i poginuli: ostala je doma majka koja plače, žena koja uz plač jeca, siroče kojemu na oko navire "suzica". No župnik svima poručuje: "Isus, koji **nas** krijepi – i **njih** će krijepiti. Molimo Mu se!"

Župnik Miro poziva sve župljane da o Božiću pristupe Kristu i da jednim glasom zapjevaju svima poznatu Božićnu pjesmu: "U se vrijeme godišta!..." Božićni su blagdani sasvim osobiti dar Božji i poziv Božji; Novorođeni Božić poziva i sve nas da se sada i svi mi potrudimo: "Po Novoj Godini postanimo novi ljudi, puni vjere, puni ufanja [u Boga], puni ljubavi – prema Bogu i bližnjemu!"

Nije li takva čestitka suvremena i za nas danas?

(Ladonja, prosinac 2001.)

POD ZAŠTITOM MARIJINOM

"Dobri će doživjeti mučeništvo"
(Gospa u Fatimi 1917.)

Pod zaštitom Marijinom

Na Trgu sv. Petra u Rimu 13. svibnja 1981. ispaljen je hitac u čovjeka u bjelini, nasljednika apostola Petra, dok je u otvorenom automobilu ispred Petrove bazilike lagano prolazio između okupljenog mnoštva. Vijest je munjevitom brzinom obišla svijet: "Papa Ivan Pavao II. žrtva atentata", "Poglavar Katoličke Crkve teško ranjen u atentatu", "Atentatora uhvatila policija", "Papa odvezen u bolnicu i podvrgnut operaciji" Dramatične su vijesti i užurbani komentari i analize ispunjavali televizijske i radijske informativne programe te punili novinske stupce.

A u tišini karmelskoga samostana, portugalska se redovnica Lucija zacijelo odmah sjetila riječi Blažene Djevice Marije koje je uputila njoj, Hijacinti i Franji, ukazavši im se 13. svibnja 1917. u Fatimi u Portugalu.

Oporavivši se od atenata, Sveti je Otac već 13. svibnja 1982. otišao u Fatimu zahvaliti se Gospi što ga je svojom majčinskom zaštitom spasila od sigurne smrti, jer metak je atentatora bio ispaljen iz neposredne blizine.

Ivan Pavao II. veliki je štovatelj Spasiteljeve majke Marije: u svoj je papinski grb upisao prvo slovo njezina imena, a za svoje geslo izabrao je riječi: "Totus tuus", tj. "Sav Tvoj".

I Sluga Božji Miroslav Bulešić, istarski svećenik i svjedok vjere, na poseban je način bio povezan s Blaženom Djevicom Marijom. Ne samo što joj je bio sinovski odan, što jasno pokazuju stranice njegova duhovnog dnevnika, već je, kao student u Rimu, sudjelovao u Papinom posvećenju svijeta Bezgrešnom Srcu Marijinu, kojemu se i

on osobnom molitvom posvetio, a kasnije je, kao svećenik, zauzeto širio pobožnost prema Kristovoj majci, osobito prema njezinom Bezgrešnom Srcu.

Ipak, najuočljivija je njegova povezanost upravo s Gospom Fatimskom, koja se ukazala u jeku Prvoga svjetskog rata, u predvečerje velikog bezbožničkog prevrata u Rusiji, nazvanog Oktobarskom revolucijom, kada je poručila:

"Ako poslušaju moj nagovor, Rusija će se obratiti i imat će mir; inače će svoje zablude raširiti svijetom izazivajući ratove i progone Crkve; Crkva će mnogo pretrpjeti; oni koji su dobri doživjet će mučeništvo."

Miroslav Bulešić rođen je upravo na dan Gospina ukazanja u Fatimi, tj. 13. svibnja.

Braneći slobodu kršćanske vjere i Crkve te slobodu dijeljenja sv. sakramenta pred ateističkim boljševičkim nasrtajem, podnio je mučeništvo prigodom dijeljenja sv. Krizme u Lanišću 1947. godine.

U tom je mjestu, odredbom ondašnjih komunističkih vlasti, i pokopan.

Njegova je rodbina međutim, osobito majka Lucija, žarko željela da bude prenesen i pokopan u rodnoj svetvinčentskoj župi.

Nakon mnogih molbi, komunističke su vlasti nakon jedanaest godina, tj. 1958. godine, dopustile da tijelo Sluge Božjega bude prevezeno u rodnu župu i ondje pokopano. Odredile su datum: 13. svibnja. I ne znajući, one su ponovno time naglasile i rođendan Sluge Božjega i dan ukazanja Fatimske Gospe. I danas tijelo Gospina štovatelja, Sluge Božjega Miroslava Bulešića, počiva na svetvinčentskom groblju, uz glavni ulaz u drevnu crkvu

svetoga Vincencija, prvokršćanskog mučenika, po kojemu je Svetvinčenat i dobio ime.

(Ladonja, travanj 1999.)

Štovatelj Marijin

U jeku Drugoga svjetskog rata, dok se ogorčene borbe vode na istočnom bojištu i sjevernoj Africi, dok ratna zrakoplovstva razaraju europske gradove, a rat kosi milijune vojnika i civila, u bazilici svetoga Petra u Rimu 8. prosinca 1942. papa Pio XII. posvećuje svijet Bezgrešnom Srcu Marijinu. Među mnoštvom nazočnih vjernika, tom je činu prisustvovao i tadašnji istarski bogoslov Miroslav Bulešić. U svom je dnevniku istoga dana zabilježio:[45]

"Bio sam u Sv. Petru i tamo obavio posvetu zajedno sa Sv. Ocem Papom i mnoštvom puka. To sam obavio pred slikom Majke Božje. Večeras ću ponoviti isto u našoj crkvici." U osobnoj posveti Majci Božjoj, koju je tog blagdana Bezgrešnoga Začeća Blažene Djevice Marije obavio privatno, Miroslav Bulešić, između ostalog, Blaženoj Djevici govori: "Neću da budem škrt, već velikodušno i od svega srca darujem Ti se sada i zauvijek. Hoću da živim u Tebi, za Tebe, s Tobom, da mogu živjeti tako s Kristom, za Krista, u Kristu Bogu."[46]

A već je 10. studenog 1942. u svom dnevniku zapisao: "Školska godina 1942./43. Stavio sam je pod Tvoju zaštitu, o Majko Božja Fatimska! Sve hoću da uredim na slavu Božju – spas duša"[47] I upravo će te školske 1942./43. godine Miroslav Bulešić biti zaređen za svećenika 11. travnja 1943. u župnoj crkvi u Svetvinčentu pred oltarom Marijina Navještenja.

---

[45] Duh. dnevnik, s. 67

[46] Duh. dnevnik, s. 65.

[47] Duh. dnevnik, s. 55.

Miroslav Bulešić (u sredini slike) pred crkvom Majke Božje "od trih kunfini" 1936.

Miroslav Bulešić rođen 13. svibnja 1920. u Čabrunićima molio se već od djetinjstva Blaženoj Gospi, a kao sjemeništarac pohađao crkve Majke Božje u svojoj župi i slavio Gospine blagdane. Kao mlad svećenik i dušobrižnik, Bulešić se u svojoj prvoj župi, Bademi, a potom u župi Kanfanar zauzima za oživljavanje pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji, potiče moljenje Gospine krunice, uvodi pobožnost prema Bezgrešnom Srcu, oduševljeno propovijeda o Majci Spasiteljevoj. Duboka odanost i ljubav prema Majci Božjoj izbija gotovo iz svake stranice Bulešićeva dnevnika. Kao bogoslov, obraćao joj se u mladenačkim kušnjama, a kao svećenik, u pastoralnim i

životnim potrebama. A te su potrebe, u vrijeme bezbožnog komunističkog nasrtaja i organizirane protuvjerske propagande, bile i velike i svakodnevne. Osim što se sam utječe molitvama Gospi, sluga Božji Miroslav Bulešić potiče i druge da je štuju. Tako je, kao sjemenišni poglavar i profesor, stavlja kao uzor pred oči sjemeništarcima. A opraštajući se od župljana u Kanfanaru u nedjelju 23. veljače 1947. u svom je dnevniku zapisao:

"Euharistiju primajmo i vi i ja, Blaženu Gospu molimo i vi i ja!"[48]

Sredinom lipnja 1947. u svom je dnevniku zapisao:[49]

"Bio sam u Rukavcu kod Rijeke za Prvu sv. Pričest... Preporučio sam djeci... štovanje Majke Nebeske i Isusa u Presvetom oltarskom sakramentu."

A na zadnjim stranicama dnevnika, 22. srpnja 1947. godine, suočen s nerazumijevanjem u svojoj okolini te pritiskom i prijetnjama komunističkih vlasti zbog njegovog dosljednog i odvažnog svećeničkog stava, Miroslav Bulešić je zapisao:

"Komu da povjerim svoje poteškoće? Samo Tebi, Bože moj! I Tebi, Majko moja!"[50]

Mjesec dana kasnije, mladi će svećenik Miroslav Bulešić podnijeti mučeništvo prigodom dijeljenja sv. Potvrde u nedjelju 24. kolovoza 1947. u Lanišću.

(Ladonja, svibanj 1999.)

---

[48] Duh. dnevnik, s. 131.
[49] Duh. dnevnik, s. 138.
[50] Duh. dnevnik, s. 141.

Krunica Sluge Božjega Miroslava Bulešića

S krunicom u mučeništvo

Dana 18. travnja 1948. laniški župnik Petar Matijašić, uz supotpise svjedoka, sastavio je službeni zapisnik o predmetima koje je Sluga Božji Miroslav Bulešić imao kod sebe 24. kolovoza 1947., kad je u župnoj kući u Lanišću zaklan. Uz nekoliko osobnih stvari , navodi se: "Krunica, prekinuta.".[51]

On ju je stalno nosio sa sobom, pa i u času smrti. Moleći je redovito, ponavljao je: "Moli za nas grješnike, sada i na čas smrti naše. Amen!"

'Krunica je oblik pobožnosti Blaženoj Djevici Mariji, Ta se pobožnost sastoji od razmišljanja i molitava koje su usredotočene na život Kristov i Djevice Marije. Razmišljanja se još nazivaju otajstvima, a dijele se u tri niza: radosna, žalosna i slavna. Molitve se krunice broje pomoću niza zrnaca...'[52]

Radosna su otajstva razmatranja o događajima iz Gospodinova djetinjstva (... koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela, itd.); žalosna otajstva razmatranja su o Spasiteljevoj muci (... koji se za nas krvavim znojem znojio, itd.); slavna otajstva razmatranja su o proslavi Krista i Marije (... koji je od mrtvih uskrsnuo – pa do koji je Tebe Djevice, na nebu okrunio).

Majka Gospodinova i Majka Crkve, Blažena Djevica Marija, zagovornom molitvom i majčinskom skrbi prati Crkvu svojega Sina, kao što je za svoga zemaljskoga

---

[51] Arhiv Postulature.

[52] Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, KS, Zagreb, 1979.

života pratila Njegove učenike, odnosno mladu Crkvu u Jeruzalemu.

Na osobit se pak način Gospa zauzima za Kristove vjernike u vremenima velikih iskušenja, kakva su bila u prošlom stoljeću (sekularizam) i u ovom stoljeću (bezbožni komunizam).

U prošlom stoljeću, godine 1858., Gospa se ukazala u Lourdesu u jugozapadnoj Francuskoj; u ovom stoljeću ukazala se u Fatimi u Portugalu, godine 1917.

U tim ukazanjima Gospa se pojavila s krunicom.

O Majci Božjoj Fatimskoj Miroslav Bulešić piše, zacijelo kao skicu za propovijed, 12. ožujka 1944. godine, kao župnik u Baderni.[53]

U tekstu navodi Gospina upozorenja iz 1917. godine o nadolazećim nevoljama, ako se čovječanstvo ne obrati Bogu: "Po svijetu će se raširiti strašne zablude, koje će užgati nove ratove i progonstvo Crkve. Mnogo dobrih bit će mučenih, Papa će morati puno trpjeti..." –

Bulešić je na osobit način bio povezan s Gospom Fatimskom, a poruke iz Fatime primao je ozbiljno i pobožno, što pokazuje i zaključna bilješka na kraju spomenutog teksta nacrta propovijedi:

"1. Molitva sv. krunice 2. Prve subote; 3. Žrtvovanje".

Krunicu ne samo da je sam redovito molio već ju je, kao župnik, i zauzeto promicao. Već u Baderni uveo je u župi moljenje krunice na hrvatskom jeziku, unatoč ratnim prilikama i policijskome satu. U Kanfanaru također ustrajno potiče na moljenje krunice. Već na prvoj stranici knjige

---

[53] Propovijedi M.B. (1944.), arhiv Postulature.

župnih "Napovijedi u Kanfanaru", koje je počeo pisati odmah po dolasku na novu župu u listopadu 1945. godine, Bulešić je zabilježio, uz druge točke, i napomenu: "Krunicu na hrvatskom jeziku, svaku večer u 5 i 30 sati."[54]

U Gospinom mjesecu svibnju godine 1946. u župnim je "Napovijedima" zapisao: "Svibanjska će se pobožnost održati i ujutro i uvečer. Svako jutro bit će sv. misa u 5 sati, iza sv. mise, kratak govor, iza govora koja molitva na čast Majci Božjoj. Svaku večer pak krunica, iza krunice govor, zatim blagoslov... Oni župljani iz daljnjih sela, koji ne mogu svaki dan u crkvu – kroz mjesec maj – neka mole sv. krunicu u svojim obiteljima. Častimo, častimo Mariju!"[55] U osobnoj bilježnici s nacrtima "Propovijedi", Bulešić je, razmišljajući o svibanjskim pobožnostima i čašćenju Marije, 30. travnja 1946. zapisao: "Najglavnije sredstvo je: molitva sv. krunice!"[56]

Već prvoga dana svibnja na večernjoj pobožnosti govori o nastanku pobožnosti sv. krunice:

"Krunica" tumačio je, "razvila se iz potrebe zajedničke i javne molitve za redovnike, koji nisu mogli upotrebljavati psaltir. Sama Blažena Gospa prikazuje se sv. Dominiku i preporučuje tu molitvu. Ukazanja B. D. Marije u Lurdu i Fatimi: [Gospa] preporučuje tu molitvu".[57]

Sljedeće večeri tumačio je u crkvi naziv ove najraširenije marijanske pobožnosti: "Zašto zovemo tu

---

[54] Napovijedi u Kanfanaru, s. 1; arhiv Postulature.

[55] Napovijedi u Kanfanaru, s. 36; arhiv Postulature.

[56] Propovijedi. Bilježnica s nacrtima..., s. 73; arhiv Postulature (fotokopija).

[57] Propovijedi. Bilježnica s nacrtima..., s. 74; arhiv Postulature (fotokopija).

molitvu krunicom? Jer se sastoji od mnogo "Zdravo Marijo", koje su nanizane jedna uz drugu, pa su povezane međusobno i protkane tajnama vjere, a to je 'kruna', za Majku Božju".

U svojoj je bilježnici o mjesecu svibnju sažeto zapisao: "Svaki sam dan tumačio u jutro pobožnost prema Majci Božjoj, a u večer sv. krunicu – i čitao 'Čudo 20. vijeka'."[58] [To je knjiga o fatimskim ukazanjima 1917. godine].

U drugom pak Gospinom mjesecu, listopadu, te iste 1946. godine, podvukao si je u knjizi župnih Napovijedi.[59]

"Na krunicu u večer!"

Prve subote, pobožnost Bezgrješnom Srcu Marijinu, koja se, nakon Gospinih ukazanja u Fatimi raširila u Crkvi, Bulešić je također obdržavao i preporučivao. U svibnju 1946. zapisao je u župnim "Napovijedima":[60]

"U subotu: 1. subota! Sjetimo se da je taj dan posvećen prečistom Srcu Marijinu."

Žrtvovanje na Gospine nakane podnosio je u teškim i zahtjevnim danima ratnog i poratnog vremena: kao mlad župnik u Baderni i Kanfanaru, kao profesor i podravnatelj Biskupskog sjemeništa u Pazinu te kao tajnik Zbora svećenika sv. Pavla za Istru... - sve do žrtvovanja vlastitoga života prigodom dijeljenja sv. Krizme u Lanišću u kolovozu 1947. godine.

(Ladonja, listopad 1999.)

---

[58] Propovijedi. Bilježnica s nacrtima..., s. 76; arhiv Postulature (fotokopija).

[59] Napovijedi u Kanfanaru, s. 81; arhiv Postulature.

[60] Napovijedi u Kanfanaru, s. 37; arhiv Postulature.

Vjernost Petrovoj Stolici

'Kad Isus dođe u krajeve Cezareje Filipove, upita učenike: "Što govore ljudi, tko je Sin Čovječji?" Oni rekoše: "Jedni da je Ivan Krstitelj; drugi da je Ilija; treći opet da je Jeremija ili koji od proroka". Kaže im: "A vi, što vi kažete, tko sam ja?"Šimun Petar prihvati i reče: "Ti si Krist – Pomazanik, Sin Boga živoga." Na to reče njemu Isus: "Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima. A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano na nebesima; a što god odriješiš na zemlji, bit će odriješeno na nebesima.' (Mt 16, 13-19)

Apostol Petar je – nakon Isusova uskrsnuća, uzašašća i silaska Duha Svetoga – propovijedao evanđelje u Jeruzalemu, Antiohiji i Rimu , gdje je postao prvim rimskim biskupom, papom. U Rimu je, na brežuljku Vatikan razapet na križ 68. godine, za cara Nerona, okrutnog progonitelja kršćana. Nakon mučeničke smrti sv. Petra, njegovi su nasljednici na rimskoj biskupskoj stolici naslijedili i njegovo prvenstvo u upravljanju cijelom Crkvom. Otada su rimski biskupi, pape, već gotovo dva tisućljeća vidljivi znak jedinstva Kristove Crkve, tako da se oblikovala izreka: "Ubi Petrus, ibi Ecclesia" – "Gdje je Petar, tu je i Crkva".

I sluga Božji Miroslav Bulešić štovao je Petrove nasljednike: papu Pia XI., za čijeg je pontifikata polazio vjeronauk i od svog revnog vjeroučitelja i pisca katekizma

Brončani kip apostola Petra u crkvi sv. Petra u Vatikanu

vlč. Ivana Pavića slušao o važnosti papinske službe za Crkvu, te papu Pia XII., za čijeg je pontifikata Bulešić bio studentom u Rimu, zaređen za svećenika i kao svećenik djelovao četiri godine.

"Miroslav Bulešić je bio svećenik samo četiri godine. No, te je svećeničke godine on tako intenzivno proživio, da se može o njegovu svećeništvu govoriti kao o ispunjenom zadatku" (M. Bartolić). – Kao student u Rimu Bulešić je imao prigodu izbliza doživjeti tadašnjeg papu Pija XII.

U pismu svećeniku Ivanu Paviću, datiranom u Rimu 20. prosinca 1939., Miroslav Bulešić, između ostaloga, kaže: "Vidio sam Svetoga Oca Papu osmog decembra. Ne mogu Vam tu opisati sva moja čuvstva i događaje kad sam ga prvi put vidio."[61]

A u pismu od 28. ožujka 1940. upućenom također vlč. Paviću, Bulešić piše: "Hoću ipak da Vam javim da sam bio jučer na audijenciji kod Sv. Oca Pape i da sam mu mogao više puta poljubiti ruku."[62]

Dvije godine kasnije, 8. prosinca 1942., kad je papa Pio XII. u bazilici sv. Petra posvetio svijet Bezgrešnom Srcu Marijinu, i Miroslav Bulešić je bio nazočan. U svom je dnevniku zapisao: "Bio sam u Sv. Petru i tamo učinio posvetu zajedno sa Sv. Ocem Papom i mnoštvom puka."[63]

Vratio se bio u travnju u Istru da primi svećeničko ređenje. U rujnu iste godine vlč. Bulešić je imenovan župnikom Bademe. U Bademi je proveo dvije teške ratne

---

[61] Pisma M. B.; arhiv Postulature.
[62] Pisma M. B.; arhiv Postulature.
[63] Duh. dnevnik, s. 67; arhiv Postulature.

godine, hrabro se zauzimajući za svoje ugrožene župljane. Često je pritom riskirao i vlastiti život.

Kad su pak nakon rata i nacionalnog oslobođenja Istre komunističke vlasti sve agresivnije nastupale protiv vjere i Crkve, šireći materijalističku i ateističku propagandu, župnik je Bulešić u svojim propovijedima odvažno branio kršćanski nauk i Crkvu Kristovu, citirajući pri tom i papu. O tome rječito svjedoči njegov zapis od 8. srpnja 1945. godine u "Dnevniku župe Baderna":

"U Baderni govorio sam o lažnim prorocima. Spomenuo sam govor Sv. Oca Pape o nacističkoj Njemačkoj, govor koji je On održao na svoj imendan, u kojem je govoru spomenuo zvjerstva, koja su Nijemci počinili nad svećenstvom s nakanom da istrijebe katoličku Crkvu. Opomena onima svima koji se dižu protiv Boga i Crkve njegove".[64]

Komunističke su vlasti iskušavale i vlč. Mira osobno. Pozivale su ga da skine svećeničku odoru i da im se pridruži, da bude "narodni" svećenik. Osobito se to ponavljalo za Bulešićevog upravljanja Kanfanarskom župom. On je, međutim, ostao postojan u svom svećeničkom zvanju, Crkvi i Petrovoj Stolici.

Kada je u rujnu 1946. godine grupa istarskih svećenika i bogoslova, predvođena Božom Milanovićem, pohodila Zagreb i nadbiskupa Stepinca, Bulešić je u privatnoj audijenciji Nadbiskupu izrazio svoju punu odanost i privrženost Apostolskoj Stolici u Rimu. Na toj je crti Bulešić dosljedno djelovao i u Zboru svećenika sv. Pavla za Istru.

---

[64] Dnevnik župe Baderna 8.7.1945.; arhiv Postulature (prijepis).

Kao sjemenišni podravnatelj i profesor, Bulešić je ljetnih mjeseci 1947. spremno prihvatio pratiti izaslanika Svete Stolice mons. Jakova Ukmara prigodom dijeljenja sv. Potvrde po istarskim župama, ne bojeći se opasnosti koje su, osobito u buzetskom kotaru, prijetile.

Poput sv. Tomasa Mora, tajnika engleskoga kralja Henrika VIII., koji je radije podnio mučeništvo nego li se odvojio od Rima te poput blaženoga Alojzija Stepinca, koji je radije izabrao patnju i mučeništvo nego li odvajanje Crkve u Hrvata od Petrove Stolice, i sluga Božji Miroslav Bulešić bio je postojan i odlučan u vjernosti Crkvi Božjoj - sve do svoje mučeničke smrti koju je podnio prigodom dijeljenja sv. potvrde u Lanišću 24. kolovoza 1947. godine.

(Ladonja, lipanj 1999.)

Srce široko za siromahe

"Zaista, kažem vam što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!", rekao je Gospodin Isus (Mt 25,40), u suglasju s drugom svojom velikom zapovijedi ljubavi: *"Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga"* (Mt 22,39).

U tim je Gospodinovim riječima sadržano utemeljenje, nadahnuće i najdublje osmišljenje kršćanske darežljivosti, karitativnosti, skrbi za siromahe.

Kršćanska se darežljivost od početka Crkve do danas ostvarivala s jedne strane kroz organiziranu djelatnost, a s druge strane kroz pojedinačna spontana djela ljubavi iznimnih, kao i običnih kršćana u životnoj svakodnevnici.

Jedna od najpoznatijih zgoda koja prikazuje tu spontanu kršćansku karitativnost zacijelo je, toliko puta oslikana, zgoda iz života svetoga Martina biskupa iz 4. stoljeća, u Tours-u u Francuskoj. Martin je bio još samo katekumen, bio je mlad vojnik, konjanik.

"Jednog hladnog zimskog dana u Amiensu naiđe on na nekog prosjaka, odjevena u prnje i prozebla od ljute studeni. Martin skinu sa sebe svoj plašt, mačem ga rasiječe napola i polovinu dade siromahu. Te noći u snu mu se ukaza Isus i reče mu: 'Što si učinio onome siromahu, meni si učinio!' "[65] Divni primjer radikalizma kršćanske darežljivosti!

---

[65] Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike Zapadnog kršćanstva, Zagreb 1979.: Martin, sveti.

Sluga Božji Miroslav Bulešić, uz navjestiteljsku neustrašivost te vjernost Bogu i Crkvi, u više je prigoda očitovao i svoju ljubav prema siromasima i potrebitima. Kao župnik u Kanfanaru, u župnim "Napovijedima" zapisao je u lipnju 1946. godine:[66]

"K meni može doći svatko, bez ikakva obzira, za sve o čemu znate da vam mogu pomoći. Siromah, nek se ne boji prekoračiti moj prag. Dok imam ja nešto, imat će i on. Siromahe ja sam uvijek volio, a i volim ih i volit ću ih, i pomoći u mjeri mogućnosti."

A da to nisu bile samo lijepe riječi, pokazuje zgoda iz Kanfanara na jesen te iste 1946. godine. U kuću Bulešićevih bio je naišao siromašni starac u pokidanoj odjeći i s usahlom rukom. Bulešićeva majka pripravila mu je jelo i siromah je, pošto se okrijepio, izišao u dvorište. Uto je, s brevijarom u ruci, iz crkve naišao dvadesetšestogodišnji župnik Miroslav Bulešić.

"Mamo, ča si dala tom čoviku?", upitao je:

"Nešto za jelo", odgovorila je.

Čovjek je imao potrganu košulju i neki stari prsluk preko ruke.

"Hodi mu dati odmah košulju", reče Bulešić majci. Majka je otišla po košulju i dala je starcu. Bulešić reče siromahu: "I sad je odmah obucite!" Starac skine prsluk i dade ga Bulešićevoj majci, da mu pridrži dok si nije košulju obukao.[67]

---

[66] Napovijedi u Kanfanaru, s. 51; arhiv Postulature.

[67] Gđa Zora J., koja je bila prisutna događaju osobno je prenijela V. M.-u u razgovoru 16.1.2000.

Zatim se Bulešić vratio u crkvu, a siromah otišao svojim putem.

A godine 1947., već kao poglavar u Biskupskom sjemeništu u Pazinu, saznavši da je, nakon višegodišnje bolesti, umro muž mještanke iz Čabrunića, koja je ostala s troje djece, Bulešić je sakupio svotu novca i donio udovici.

Uopće, u cijelom svom pastoralnom djelovanju, u Baderni od 1943. do 1945. i u Kanfanaru 1945. i 1946. godine, Sluga Božji Miroslav Bulešić pomagao je siromašnim župljanima u teškim i zahtjevnim prilikama ratnoga i poratnog razdoblja. O tome postoje mnoga svjedočanstva, ali i njegovi vlastiti zapisi. Na takvo ga je postupanje poticao njegov spontani suosjećaj sa siromasima i Spasiteljeve riječi iz Evanđelja. Bulešić je bio čovjek blizak ljudima, potpuno svjestan važnosti socijalne komponente u kršćanskom djelovanju, odnosno bio je svjestan opasnosti da komunistički materijalizam svojim obećanjima može privući ljude i odvratiti ih od Krista i Crkve. Stoga se, kao župnik snažno zauzimao za duhovno i materijalno dobro povjerenih mu vjernika. Na toj je crti djelovao i u Pazinskom sjemeništu 1946. i 1947. godine.

I u predvečerje svoje smrti, putujući s djeliteljem sv. krizme i delegatom Svete Stolice mons. Jakovom Ukmarom prema Lanišću, gdje će sutradan, 24. kolovoza 1947. podnijeti mučeništvo, Miroslav Bulešić je pokazao svoju brigu za običnog, siromašnog čovjeka. O tome svjedoči dr. Ukmar u pismu upućenom mons. Mariu Pavatu u Rim 1954. godine:

Kanfanar: dvorište pred župnom kućom

"...Bio je blaga srca. Na večer pred katastrofom, na putu prema Lanišću, siromašne je ljude koji su teško pješačili, pozvao u naš auto."[68]

(Ladonja, studeni 1999.)

[68] Svjedočanstvo o M. B.; arhiv Postulature.

Bazilika sv. Pavla u Rimu

Sve mogu u Onome koji me jača

"Sve mogu u Onome koji me jača"(Fil 4, 13), zapisao je sveti apostol Pavao, neumorni navjestitelj Isusova Evanđelja. U toj je rečenici apostol sažeo svoje veliko povjerenje i pouzdanje u živoga, uskrsloga Gospodina, kao i svoju posvemašnju odlučnost da se sav preda širenju Isusove vjere. Upravo tu će rečenicu, u svom dnevniku i drugim zapisima, često navoditi sluga Božji Miroslav Bulešić. U trenucima najvećih iskušenja, kad su životne situacije od njega tražile spremnost na kršćanski heroizam, mladi je svećenik s vjerom ponavljao: *"Sve mogu u Onome koji me jača"*. Kao što je apostol Pavao doživio onaj presudni susret sa živim Isusom Kristom, tako je i Bulešić bio u duši duboko zahvaćen Duhom Isusovim.

Miroslav Bulešić je već kao student bogoslovije u Rimu iskusio u sebi borbu duhovnoga i tjelesnoga, nadnaravnoga i naravnoga, novoga i staroga čovjeka. O čemu tako snažno govori sveti Pavao u poslanici Galaćanima, a što je, kao osobno iskustvo, zabilježio i Bulešić na rimskim stranicama svoga dnevnika.

"Velika se borba čini u mojoj nutarnjosti već nekoliko dana", piše bogoslov Bulešić 24. siječnja 1940. godine.[69] Slično bilježi 16. veljače 1943. godine: "Još jednom nastavlja se okrutni boj u meni: boj duha protiv tijela".[70] I ponavlja s Apostolom: *"Sve mogu u Onome koji me jača"*.Obraćenje, metanoju, Bulešić shvaća kao

---

[69] Iz zabilješki M. B., "Moj dnevnik" (24.1.1940.); arhiv Postulature (fotokopija).
[70] Duh. dnevnik, s. 83; arhiv Postulature.

svakodnevnu i stalnu zadaću. I sa svojim se ljudskim slabostima bori ustrajno, ozbiljno i korjenito, iskreno se i s povjerenjem predajući u volju Božju.

Uoči svoga svećeničkog ređenja, bogoslov Bulešić se krajem ožujka i početkom travnja 1943. godine povlači na duhovne vježbe u tišini klaustra slavne rimske bazilike svetoga Pavla izvan zidina, koja je podignuta nad grobom velikoga apostola.

"Došao sam ovamo", kaže u dnevniku, "da nađem svjetlosti, naputka, da se mogu što bolje upoznati, promotriti svoju nutrinu, odlučiti, popraviti se". Zatim odlučno dodaje: "Prije smrt nego grijeh i nevjernost".[71]

Nakon svećeničkog ređenja i Mlade mise, Bulešić u svom pastoralnom djelovanju u župama Baderni i Kanfanaru, očituje upravo "pavlovsku" revnost i odvažnost, ali i ljubav prema povjerenim mu vjernicima. Uvijek vjeran Petru u Rimu, kao namjesniku Kristovom na Zemlji, i Pavlu, kao neumornom navjestitelju Evanđelja, mladi župnik vodi svoje župe kroz teške i složene prilike u godinama Drugoga svjetskoga rata i poraća. Našavši se, zbog svog odlučnog i principijelnog stava, pred prijetnjama smrću, baderanski je župnik u svom Duhovnom testamentu u travnju 1945. godine poručio svojim ukućanima i vjernicima:[72]

"Trpimo svi iz ljubavi prema Bogu. Sve će svršiti na tom svijetu, i trpljenje i žalost, a na drugom čeka nas slava, ako budemo znali iz ljubavi prema Bogu pretrpjeti. *Sve mogu u Onome koji me krijepi.*" U tim Bulešićevim

---

[71] Duh. dnevnik, s. 88; arhiv Postulature.

[72] Pisma M.B., Duhovni Testamenat 23.4.1945.; arhiv Postulature.

riječima kao da odzvanjaju zanosne riječi apostola Pavla: "Smatram, uistinu: sve patnje sadašnjeg vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama" (Rim 8,18).

Po svršetku Drugog svjetskog rata, godine 1945. u Pazinu je osnovan "Zbor svećenika svetog Pavla za Istru". Miroslav Bulešić postao je njegovim prvim i jedinim tajnikom. Bilo je to vrijeme komunističke diktature i mnogobrojnih nasrtaja bezbožnog režima na vjeru i Crkvu. "Bulešić je bio uvijek na strani gotovo svih svećenika koji su tražili od vlasti slobodu vjere na svim područjima" (M. Bartolić: "Miroslav Bulešić", Pazin, 1990.)

U vrijeme sustavne ateizacije Istre, Bulešić je, kao tajnik Svećeničkog zbora, u prosincu 1946. godine predlagao da se u istarskim župama započne s organiziranim propovijedanjem i održavanjem misija, a u samom Zboru, da se osnuje "Katehetska sekcija". U rad Zbora sv. Pavla Bulešić je unosio vjerovjesnički duh velikoga apostola naroda, čije je ime Zbor nosio. Tako u privatnom pismu mladom svećeniku koji je zatražio od njega pastoralni savjet, Bulešić u svibnju 1947. godine između ostaloga, piše:

"Ja sam se, a tako sigurno činiš i Ti, u svim svojim poteškoćama, znao izjadati s Kristom i povjerio Njemu sve svoje neprilike živom vjerom i velikim zaufanjem. *Omnia possum in Eo qui me confortat. Sve mogu u onomu koji me jača* – rekao je Pavao. A što mi mislimo da je sv. Pavao imao posla s anđelima?"[73]

---

[73] Pismo M.B., 11.5.1947. subratu Antunu P.; arhiv Postulature.

Ako je, kao bogoslov, Bulešić u sebi proživljavao "pavlovsku" dramu zbog sukoba naravnoga i nadnaravnoga elementa u vlastitu biću, kao svećenik je u sebi proživljavao "pavlovsku" dramu vjerskoga i rodoljubnoga odnosa. Kao i sveti Pavao, i Bulešić je volio svoj narod. O tome postoje brojni i neupitni dokazi. Ali kad su politički predvodnici toga naroda počeli sprječavati širenje Kristova Evanđelja, štoviše pozivati svećenike na za Crkvu neprihvatljivu suradnju, Bulešić im se, upravo kao sveti Pavao, odlučno suprostavio. Zbog toga će, također kao apostol Pavao, podnijeti mučeništvo za vjeru. Tako je, na kraju i svojom krvlju opravdao ime Zbora sv. Pavla, kojemu kroz dvije teške i zahtjevne godine bijaše tajnikom. Nije slučajno da su komunističke vlasti, odmah nakon ubojstva Miroslava Bulešića u Lanišću, ukinule "Zbor svećenika sv. Pavla za Istru". Utjecaj Bulešićev na svećenike, osobito mlađe, u Zboru bio je naime toliko značajan da su komunističke vlasti zaključile kako ne bi mogle Zborom manipulirati ni nakon ubojstva njegova mladog tajnika.

Bulešićeva mučenička žrtva u Lanišću (1947.) već više od pola stoljeća neprekidno svjedoči i naviješta: *Sve mogu u Onome koji me jača.*

(Ladonja, lipanj 2000.)

“Propeti Krist je naš Bog”

Na osmi dan poslije svoga slavnoga uskrsnuća, Gospodin Isus reče apostolu Tomi: *"Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran"* (Iv 20,27).

Biljezi raspeća na proslavljenom tijelu Uskrsloga; znakovi njegove ljubavi i patnje na križu. "Uistinu, besjeda o križu ludost je onima koji propadaju, a nama spašenicima sila je Božja" (1 Kor, 1,18).

Prema predaji i rimski car Konstantin imao je viđenje uoči bitke na Milvijskom mostu 313. god. U kojem je vidio križ Kristov i natpis: "In hoc signo vinces" ("U ovom ćeš znaku pobijediti").

Nakon ostvarene pobjede dao je Konstantin slobodu kršćanskoj vjeri. A careva majka sv. Jelena, koja se bila obratila na kršćanstvo, podigla je više velikih crkava te u starosti krenula na hodočašće u Svetu zemlju i na Kalvariji, uz čudesne potvrde, pronašla križ na kojemu je tri stoljeća ranije visio Spasitelj svijeta.

Križ Kristov ubrzo se u samom carskom Rimu pa i u cijelom antičkom svijetu izdigao visoko iznad svakog drugog znaka.

Tako će biti i narednih stoljeća.

U vremenima pak kad se taj eminentno kršćanski znak htjelo istisnuti, našli su se svjedoci vjere koji su radije žrtvovali život negoli pristali da se zasjeni ili potisne Spasiteljev križ.

Tako je bilo u vrijeme turskih osvajanja, jakobinske strahovlade u Francuskoj te u ovom, dvadesetom stoljeću za

Kip apostola Pavla u lateranskoj bazilici u Rimu

vrijeme ideološke okupacije od strane bezbožnih komunističkih režima.

Tako u fiskulturnoj dvorani Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu, koja je komunističkoj vlasti poslužila kao sudnica, u listopadu 1946. godine blaženi Alojzije Stepinac javno svjedoči: "Isus Krist je Bog, i za njega smo spremni umirati."

Te iste godine, suočen s bezbožnom propagandom i spletkama komunista, revni svećenik i tajnik Svećeničkog zbora za Istru, vlč. Miroslav Bulešić, kao župnik u Kanfanaru, s propovijedaonice župne crkve naglašava: "Propeti Krist je naš Bog i naš Kralj".

Sluga Božji Miroslav Bulešić proživljavao je otajstvenu snagu Kristova križa. Premda mlad, imao je zrelo uvjerenje o nužnosti Velikoga petka na ovoj zemlji, ali i o njegovoj privremenosti, tj. o konačnoj vječnoj pobjedi Uskrsa. I u najtežim iskušenjima njegova je vjera bila obasjana uskrsnim svjetlom, što jasno pokazuje i ulomak iz Duhovnog testamenta koji je Bulešić sastavio u proljeće 1945. godine:

"Trpimo svi za ljubav do Boga. Sve će svršiti na tom svijetu, i trpljenje i žalost, a na drugom čeka nas slava, ako budemo znali za ljubav do Boga pretrpjeti. Sve mogu u Onome koji me jača."[74]

Miroslav Bulešić izbliza se suočio s ideologijom koja je Kristov križ htjela ukloniti iz povijesti. Tako je kao podravnatelj Sjemeništa u Pazinu, početkom ožujka 1947. doživio – zajedno sa cijelim Sjemeništem – bolni sudar sa zaslijepljenošću i surovošću fanatizirane skupine "napredne

---

[74] Pisma M. B., Duhovni Testamenat 23.4.1945.; arhiv Postualture.

omladine": kada je na zamolbu vlasti oveća skupina primljena radi noćenja pod krov sjemeništa, a umjesto zahvalnosti – kroz noć je upriličena teška galama i halabuka, uz svetogrdno skidanje Križa u predvorju kod ulaza i križeva po sobama gdje su imali pristup... Podravnatelj vlč. Bulešić pobrinuo se potom da cijelo Sjemenište iskaže za to nedjelo Bogu zadovoljštinu, a iz kapele je zatim veliki križ u procesiji, uz pjevanje i molitve, časno vraćen na svoje mjesto, u predvorje. – U liku križa Isusovog časti se Uskrsnuli Gospodin, Svevladar!

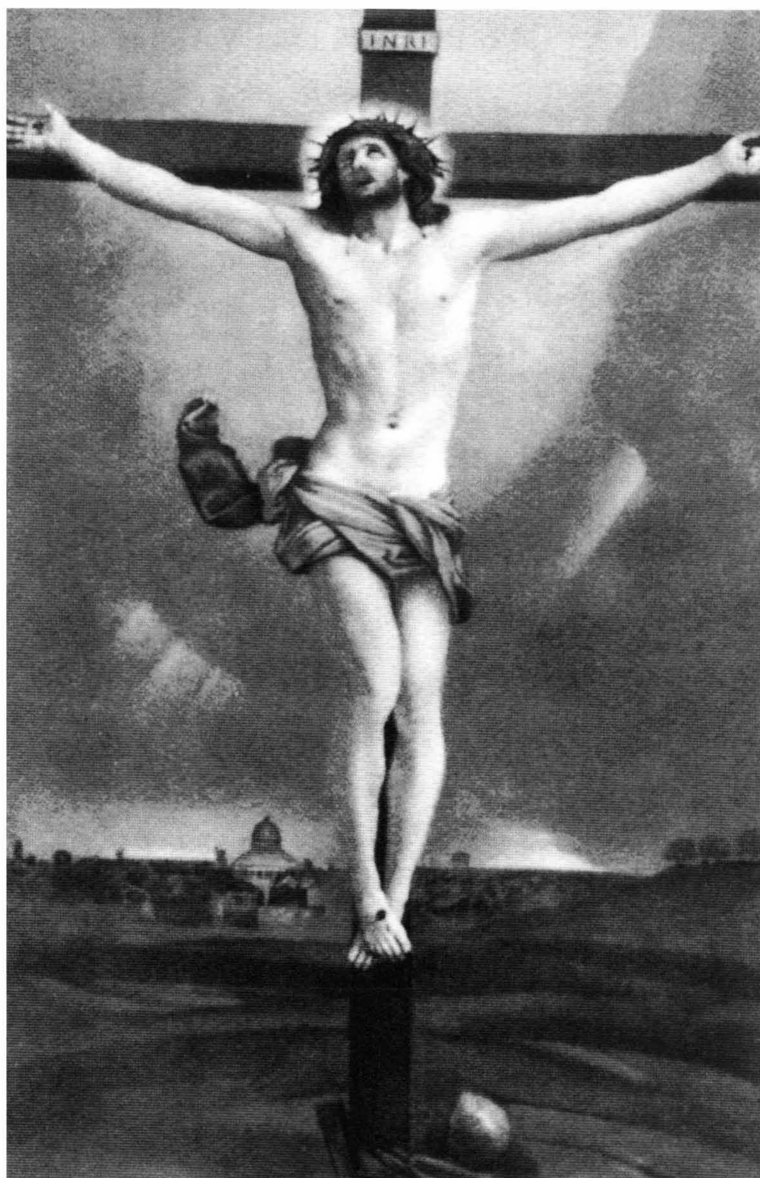
Pobjednu snagu Kristova križa istaknut će i Sveti Otac Ivan Pavao II. prigodom posjeta Poljskoj uoči "revolucije svijeća" kada je, prema svjedočanstvu tamo prisutnoga novinara Glasa koncila vlč. Živka Kustića, pokazavši na veliki bijeli križ, proročki povikao:

"Svaka ideologija koja ovaj znak želi izbaciti iz povijesti, sama će biti iz povijesti izbačena!"

(Ladonja, rujan 1999.)

Mladomisnički križ Sluge Božjega Miroslava Bulešića

Slika Raspetoga iz sobe Miroslava Bulešića

Pod srpom i čekićem

Prošla je tek godina dana od kad je vlč. Miroslav Bulešić započeo i potom razvio svoje zauzeto djelovanje kao župnik u Kanfanaru (od listopada 1945. do listopada 1946.), kada su poglavari Biskupskog sjemeništa u Pazinu, tj. ravnatelj Leopold Jurca i zajedno duhovnik Josip Pavlišić, 23. listopada 1946. uputili službenu zamolbu biskupu mons. Santinu u Trst, tražeći da vlč. Bulešića imenuje podravnateljem i profesorom u sjemeništu. S pristankom svoga porečkog biskupa vlč. Miro je došao u sjemenište u Pazin, odakle ravnatelj piše u Trst: "Preuzvišeni g. biskup Mons. Radossi, uvidjevši naše potrebe, došao nam je dobrohotno u susret i poslao u sjemenište vlč. g. Miroslava Bulešića. Kad sam Vam iznio potrebu da dobijemo jednog podravnatelja Vi ste mi rekli neka ga pronađem. Božja mi ga je Providnost poslala, stoga ja Vas smjerno molim da ga imenujete podravnateljem i da mu podijelite kanonsku misiju za poučavanje kod nas. Držim da je Vašoj Preuzvišenosti poznat duh vlč. Bulešića kojim će dostojno zastupati susjednu biskupiju. Poglavari i svi učenici obiju biskupija bili su vrlo zadovoljni njegovim dolaskom u sjemenište."[75] Nekoliko dana nakon ove zamolbe biskup Santin je izdao dekret o imenovanju.

Kroz iduća četiri mjeseca vlč. Bulešić će tako djelovati tijekom tjedna u Pazinu, a za nedjelju dolaziti u Kanfanar. Od ove župe posve se oprostio 23. veljače 1947.

---

[75] Pismo ravnatelja L. Jurce biskupu Santinu 23.10.1946.; arhiv Kurije u Trstu.

Kad je vlč. Bulešić polazio vlakom iz Pazina za Kanfanar i vraćao se u Pazin, sa zidova u čekaonici željezničke stanice u Pazinu pratili su ga, iz velikih okvira, likovi koje su nove vlasti ovamo nedavno postavile da sve putnike podsjećaju na novo doba, doba "izgradnje socijalizma": to su bili Marks i Engels, Lenjin i Staljin, zatim Tito, Ranković, Kardelj, Bakarić i dr. No vlč. Miro Bulešić, prolazeći u svećeničkom odijelu, bio je uvjeren u prolaznost ovih ljudskih veličina i mislio je prvenstveno na svoje obaveze i programe kako u župi Kanfanar tako i među sjemeništarcima u Pazinu. Tu su bile njegove dužnosti značajne za život Crkve.

Za cijelu Crkvu u Istri – kao što je to bilo uostalom širom Hrvatske i cijele Jugoslavije – godine 1946. i 1947. bile su (nakon 1945.) posebno teške zbog nasilničkih pritisaka komunističkih vlasti na sve vjernike i posebno svećenike. Te su vlasti neprekidno ponavljale fraze kako tobož "Ustav garantira posvemašnju slobodu savjesti i vjeroispovijesti", ali svemoćna Partija je u isto vrijeme nesmiljeno – zastrašivanjem i nasiljem – nametala cijelom društvu bezobzirnu ateizaciju u ime "znanstvenog socijalizma" Surove staljinističke metode prisile i terora trebale su Crkvu istjerati iz javnog društva u sumrak sakristije i podzemlja, kako se to već ostvarilo u Sovjetskoj Rusiji.

O tom govori i pismo koje su istarski svećenici, okupljeni u "Zboru svećenika sv. Pavla za Istru" (tajnikom "Zbora" bio je vlč. Miro Bulešić), sa plenarnog zasjedanja 26. veljače 1946. u Pazinu, poslali Oblasnom N.O. odboru u Labin, upozoravajući na brojna nasilja "proti vjeri u Istri". U pismu, koje su svi svećenici potpisali, oni se žale

'narodnim vlastima': "Od naših nam župljana stižu u zadnje vrijeme ubrzanim tempom tužbe, kako se gotovo na svim sastancima, koji se održavaju po našim selima, sve OTVORENIJE i BEZOBZIRNIJE govori proti vjeri, Crkvi i vjerskim obredima. Tamo se *svećenicima prijeti da će ih likvidirati čim se povuku granice.*

Niti nam vrijeme niti prostor dopuštaju, da navodimo STOTINE i STOTINE slučajeva potkopavanja temelja vjerskoga života po župama skoro svih nas potpisanih župnika: od Učke do rta Kamenjaka, od Poreča do Skitače.

Točno nam je poznato, kako se sistematski kuša oboriti vjerovanje u Boga, u dušu, u vječnost, vjerovanje u potrebu kreposnog života. Improvizirani ... govornici imaju zadatak ... da kamen za kamenom vuku iz zgrade Kristove Crkve...

Osim toga pozivaju se privatno pojedine osobe na neke vrsti preslušavanja zbog vjerskog osvjedočenja i pravi se na njih pritisak da ga se odreknu, izrugujući vjeru i Crkvu: uz to se pod najokrutnijim prijetnjama zabranjuje da to ikome kažu.

Djeci se na sastancima otvoreno govori protiv vjere i poziva ih se na nepokornost prema roditeljima; upisuje ih se tajno u S.K.O.J. uz izričitu zabranu da to kažu roditeljima...."[76]

Oblasne vlasti nisu nikada pismeno odgovarale na predstavke ili upozorenja sa strane svećenika, ali su u osobnim kontaktima s čelnicima Zbora svećenika neprekidno tvrdile da se radi samo o slučajnim

---

[76] Božo Milanović, Istra u dvadesetom stoljeću II., Pazin 1996., s. 202.

"nesporazumima", da se pojedini aktivisti na terenu "zaliječu", ali da će ih oni pozvati na red i poštivanje zakonitosti... A mjesni su partijski aktivisti očito dobivali od njih drugačije upute.

Silni pritisak na Crkvu donekle je ublažen od ožujka 1946. zbog dolaska Međunarodne komisije za razgraničenje Istre prema Italiji. Pred ovom komisijom istarski hrvatski svećenici ponovno su se založili za priključenje Istre Hrvatskoj i Jugoslaviji. Ali kad je Mirovna konferencija u Parizu (u listopadu 1946.) prihvatila konačnu odluku da se Istra pripoji Jugoslaviji, u Istri će se ponovno pojačati žestoki pritisci Partije na crkveni život.

Uostalom progon vjernika u Istri bio je tek ponešto ublažen iz političkih razloga, dok je to bilo potrebno vlastodršcima u Beogradu. Širom ostale Hrvatske i Jugoslavije oštar progon trajao je bez prekida.

Komunistički vođe Jugoslavije bili su već 1945. najavili kako treba da se uspostavi neka 'nacionalna crkva', jer – prema njima – Vatikan "je bio uvijek više sklon Italiji nego našem narodu. U velikoj zajednici Južnih Slavena koju hoćemo da stvorimo, treba da se kroz jedinstvo pravoslavne i katoličke crkve sjedine svi narodi Jugoslavije..." (Tito delagaciji katoličkog svećenstva, u lipnju 1945.)[77]

Budući da je zagrebački nadbiskup, čelnik episkopata Jugoslavije, Alojzije Stepinac bio najveća zapreka za ostvarenje zacrtanih ciljeva Partije, on je tijekom 1945. i 1946. bio podvrgnut dugotrajnoj i nesmiljenoj kampanji ocrnjivanja i klevetanja (dakako, bez mogućnosti

---

[77] Bilten "43. Divizija" od 6.6.1945. (ciklostilom).

da se brani) te je 18. rujna 1946. uhićen, podvrgnut staljinističkom suđenju i konačno 11. listopada osuđen (na 16 g. robije).

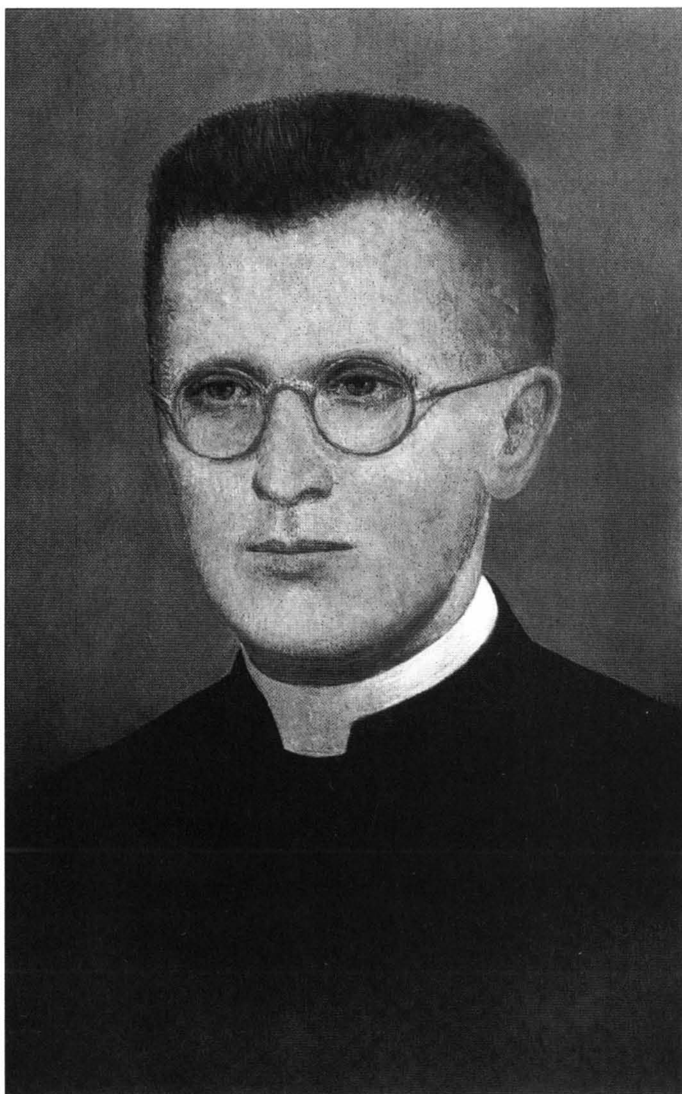
Ta su događanja imala sigurno velik odjek i na život Crkve u Istri. Vlč. Bulešić je i osobno poznavao nadbiskupa Stepinca još iz godina studija u Rimu, poznavao ga je kao uzornog i hrabrog pastira.

U isto vrijeme, tijekom rujna 1946. svećenici u Istri saznali su kako je uhićen i odveden u nepoznato (u smrt) svećenik don Francesco Bonifacio, istarski Talijan, revni dušobrižnik u Krasici (kod Buja); o tome se vijećalo i na sjednici "Zbora svećenika" 12.12.1946.[78]

U više krajeva Istre, kako je već spomenuto, tijekom 1946. i 1947., na raznim sastancima "odgovorni drugovi KP" govorili su svojim fanatiziranim pristašama kako će oni uskoro, čim se povuče konačno razgraničenje s Italijom, *likvidirati sve svećenike*; crkve će se pretvoriti u skladišta i garaže... pa za nekoliko godina nitko više neće ići u crkvu. Nametnuta je klima zastrašivanja i terora oko svećenika. O tom nam govore i danas živi svjedoci. Tako je npr. mladom svećeniku I. B. naoružani "drug", dočekavši ga pred sumrak na osamljenom putu u polju, mračnim glasom poručio i zaprijetio: "Pazi ča ti u propovijedi govoriš! *Aš jame još nisu pune za one koji se proti nas bune.*" – Slične su prijetnje dolazile u više navrata i do vlč. Mira Bulešića, no on je ostao smiren, neustrašiv i odvažan u svom djelovanju. "Ako me ubiju, ubit će me zbog vjere i Crkve", - mirno je odgovorio zabrinutima.

---

[78] Zapisnik Zbora svećenika sv. Pavla za Istru, 12.12.1946., s. 33-34.

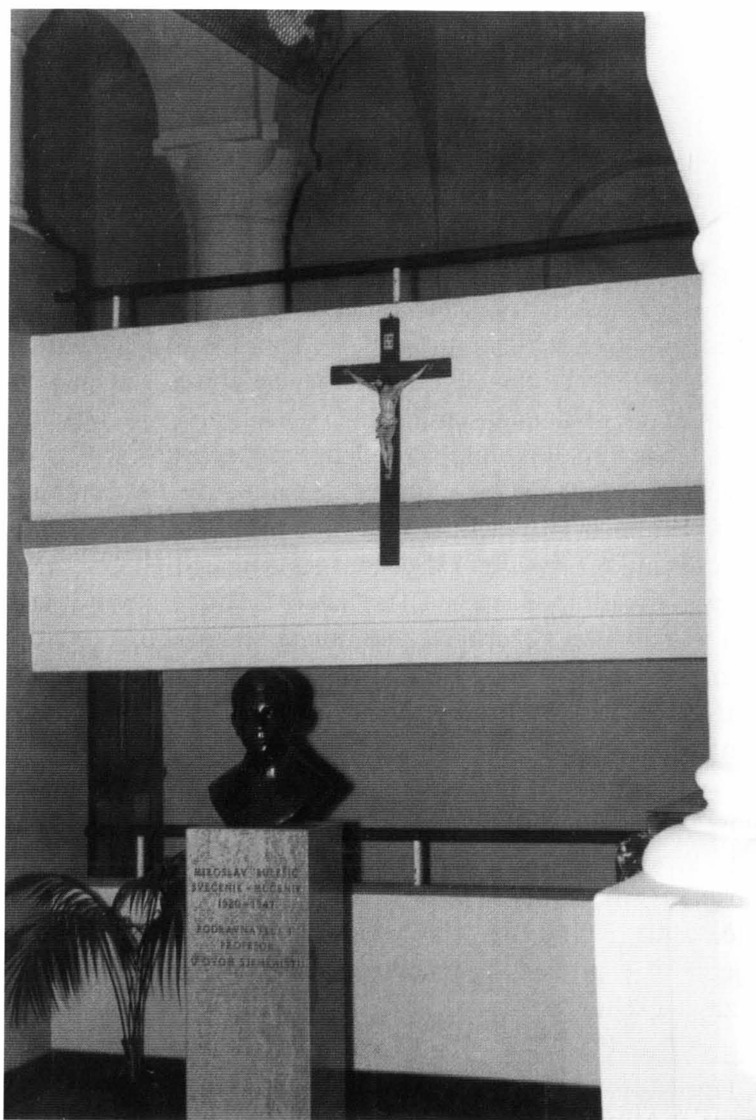
Don Francesco Bonifacio uhićen 11. 9. 1946.

Tek se vlč. Miro Bulešić bio rastao od župljana u Kanfanaru i nastanio se kao podravnatelj u Sjemeništu u Pazinu, kad je Sjemenište početkom ožujka 1947. doživjelo vrlo mučan izgred sa strane "napredne omladine". Za prvi ožujka u Pazinu je upriličen "masovni sastanak istarske omladine", a poglavari Biskupskog sjemeništa – u duhu otvorenosti i suradnje s vlastima – izišli su ususret priređivačima, koji su zamolili da se za prenočište pod krov primi 150 osoba; obećano je da ti "gosti" neće narušavati noćni mir ove crkvene ustanove. "Usprkos obećanju došlo je iza pola noći do velike galame, halabuke i trčanja po hodnicima, blagovaonici, dapače i po kuhinji, prostorijama, koje nisu nikako bile određene za spavanje", navodi ravnatelj Sjemeništa L. Jurca u pismu koje je odmah 2. ožujka poslao vlastima u Labin: Oblasnom N.O., predsjedniku STAU-e J. Šestanu i Javnom tužilaštvu. Kao najgori ispad "omladinaca" ravnatelj L. Jurca navodi da su oni – i to baš dežurni – "skinuli veliki križ u predvorju Sjemeništa, bacivši ga na neku klupu. Osim toga skinuli su križeve i nabožne slike po svim sobama u kojima su omladinci spavali..."[79]

Nije teško zamisliti kako su tu sirovu povredu gostoljubivosti i posebno najintimnijih vjerskih osjećaja cijeloga Sjemeništa doživjeli svi u kući, a dakako još posebno mladi podravnatelj, zadužen za red i disciplinu, vlč. Miro Bulešić. Sablazan o skidanju križeva u Sjemeništu pročula se dakako odmah po Pazinu i okolici. Uza sve zahtjeve sjemenišnih poglavara, krivci za ovaj

---

[79] Pismo ravnatelja L. Jurce Oblasnom N.O.-u za Istru, 2.3.1947.; arhiv mons. B. Milanovića, Pazin.

Križ je vraćen u predvorje Sjemeništa

ispad "nisu se mogli pronaći", kako su izjavili predstavnici vlasti iz Pazina i zastupnici omladinaca; pa su oni samo požalili ispad... Bilo je očito: "skojevci" mogu bez straha raditi što im se prohtije; njih štiti Partija.

Podravnatelj Sjemeništa Bulešić, koji je posebno duboko doživio ovo svetogrdno skidanje križa, pokrenuo je pobožnosti radi zadovoljštine, organizirao je molitve u kapeli, otkuda je potom veliki križ u procesiji i uz crkvene pjesme, uz svijeće i kadionicu, ponovno vraćen na njegovo mjesto u predvorju zgrade.

Vlč. Miro Bulešić bio je aktivno angažiran, uz glavnu djelatnost podravnatelja i profesora u Sjemeništu, posebno u "Zboru svećenika sv. Pavla za Istru" kao njegov tajnik. Djelatnost toga svećeničkog društva bila je doduše gotovo obustavljena od konca ožujka 1946. do mjeseca rujna zbog protivljenja porečkog biskupa Radossija, tako da je vlč. Bulešić bio prinuđen dati i ostavku na službu tajnika. Ali kad je biskup ponovno dozvolio svojim svećenicima sudjelovanje u "Zboru", vlč. Bulešić se zauzeto uključio u brojne aktivnosti koje će se ovdje od sada promicati.

Od glavne skupštine svećenika održane u Sjemeništu u Pazinu 13. rujna 1946. pa do ubojstva vlč. Mira Bulešića 24. kolovoza 1947. – "Zbor svećenika" će biti središte i za okupljanje istarskih svećenika i za oživljavanje pastoralnog djelovanja u sumornim danima staljinističke "izgradnje novoga društva".

Čim je prošao utorak 26. kolovoza 1947. kada je na groblju u Lanišću pokopan glavni animator mladih i revnih svećenika vlč. Bulešić, staljinistički vlastodršci objavili su u četvrtak 28. kolovoza "Naredbu br. 20" (VUJA): "Radi neprijateljskog stava koji je udruženje 'Zbor sv. Pavla'

zauzelo protiv Jugoslovenske Armije i njenih pripadnika, kao i protiv Narodnih vlasti, Vojna Uprava Jugoslavenske Armije donosi slijedeće (odluke):

1. Raspušta se 'Zbor sv. Pavla' i zabranjuje mu se daljnji rad ..."[80]

Komunistička propaganda objavit će i bliže razloge toga koraka (Narodni list 9.9.): "Vojna Uprava JA potvrdila je zahtjeve naroda i njegovih predstavnika da se već jednom stane na put toj kliki i spriječi trovanje istarskog naroda..." A Z. Črnja će otvoreno ustvrditi kako je" Bulešić (bio) postao tamna gvozdena ruka, koja je upravljala svim nitima reakcije u Istri..." – Tako je nesmiljeni staljinistički srp, zaluđen zabludama i zloćom pokosio najljepši klas pšenice na njivi Crkve u Istri.

Ali nakon toga počet će se ostvarivati Isusove riječi iz Evanđelja (Iv 12,24): "Zaista, kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod." – Primjer i žrtva Miroslava Bulešića bila je za Crkvu u Istri snažan Božji poticaj na dublju duhovnu obnovu; jer: "Krv mučenika – sjeme je novih kršćana!"

(Ladonja, srpanj – kolovoz 2001.)

---

[80] Naredba br. 20 Vojne uprave J.A.za Istru... od 28. augusta 1947.god.; arhiv B. Milanovića, Pazin.

Prema Kalvariji: nasilje u Buzetu

Završna, krvava drama vlč. Miroslava Bulešića, kako je poznato, zbila se u Lanišću 24. kolovoza 1947. Bila je to nedjelja i blagdan apostola sv. Bartola, mučenika. U župnoj crkvi je najprije održana misa, a potom i djeljenje krizme za mnoštvo od 230 dječaka i djevojčica; oni su od biskupovog delegata mons. Jakova Ukmara primili krizmu, "pečat dara Duha Svetoga" i postali tako "vojnici Kristovi". Nakon krizme u crkvi, svećenici su malo prije 11 sati prešli u župni stan; ovdje je krizmano još sedmero okasnijelih krizmanika. Skupina zlikovaca nasilno je, pred očima 'milicije', iznenada nahrupila u kuću, napadnut je i nožem zaklan svećenik Bulešić, a pretučen i teško izranjen djelitelj krizme mons. Ukmar.

Taj grozni javni zločin, svima je bilo jasno, mogla je izvesti samo grupa obučenih i posebno pripremljenih fanatika, koji su znali da iza njih stoje najviše figure tada svemoćne staljinističke Partije. A dan prije događaja u Lanišću, u sjedištu kotara za sjevernu Istru, u Buzetu, organizirano je i izvedeno bezočno i bogohulno nasilje nad vjernicima kad je *spriječena krizma*. Dakako, pod vodstvom Partije. To je, u neku ruku, bila "generalna proba" za zločine u Lanišću.

Ali vratimo se tjedan dana unatrag, kad je u subotu 16. kolovoza, posve neočekivano, u Pazin prispio mons. Ukmar i predstavio se kao djelitelj krizme, izaslanik biskupa iz Trsta. Svećenici i 'narodne vlasti' očekivali su biskupa Santina (protiv kojega su se već duže u javnosti redale najgore optužbe, kao "crnog fašiste"), a on je, evo,

za krizmavanje poslao jednog starog svećenika, Slovenca, u Istri malo poznatog... Vlasti su ga primile hladno, s neskrivenom mrzovoljom. Kroz tjedan dana on je ipak obavio cijeli niz krizmi. Počeo je u nedjelju (17.8.) u Pazinu, idućeg dana u Bermu i Trvižu. "Ali dana 19. kolovoza već su se pokazali prvi znakovi oluje... Trebala se podijeliti krizma u župi Tinjan... Ali krizma je zapriječena..."[81], – tako je kasnije izvjestio mons. Ukmar. Ovdje su svećenici doživjeli prvo gorko iznenađenje. Uz mons. Ukmara do Tinjana je bio došao i podravnatelj sjemeništa vlč. Bulešić, koji će ga idućih dana stalno pratiti, do smrti u Lanišću 24. kolovoza.

U sjevernoj Istri, na Ćićariji, tih se dana među svećenicima i vjernicima tiho prepričavao događaj koji je pobuđivao zebnju i strah: dok je iz župe Golac (u Sloveniji) vlč. Alojz Kristan dolazio biciklom u Mune (u Hrvatskoj) radi pripremanja djece na svetu krizmu, on je 14. kolovoza 1947. kod Muna naprosto nestao; smatra se da su ga komunistički aktivisti presreli na putu i odveli u smrt... Nitko nije doznao – a ni do danas se ne zna – kamo je završilo njegovo tijelo. Međutim, glas o tom mutnom nasilju širio se i na okolne župe kao mračna prijetnja.

Od sestre vlč. Bulešića gđe Zore (koja je u veljači ove godine umrla u Izoli) saznali smo pred par godina za neka njena sjećanja na dan kada se u pazinskom sjemeništu rastala s bratom Mirom, prije nego su mons. Ukmar i vlč. Miro iz Pazina krenuli na put prema Buzetu i Lanišću: kako

---

[81] Jakov Ukmar, izvještaj o krizmanju u Istri... poslan 22.10.1947. drž. Tajništvu sv. Stolice; arhiv Kurije, Trst.

je brat Miro bio zatražio da mu ona spremi nešto ruha, jer da će biti odsutni nekoliko dana; ali jednog popodneva, možda već u nedjelju (24.8.) namjeravao je – rekla je gospođa Zora – kratko pohoditi majku u Kanfanaru: "Samo ću učiniti jedan skok do matere..." No Miro se više nije vratio. Ona više nije vidjela brata Mira – do utorka 26.8., kada ga je kratko promotrila u župnoj kući u Lanišću, mrtvoga na odru, neposredno prije pogreba. Bila je tada sva prestravljena.[82]

Iz zapisa mons. Ukmara saznajemo da su on i vlč. Bulešić krenuli iz Pazina rano izjutra u petak 22. kolovoza autom prema Kubedu (u Sloveniji), gdje je održana krizma, a navečer su prispjeli u Buzet gdje su onda prenoćili u župnoj kući. Izjutra u subotu Monsinjor se iz svoje sobe divio krasnom pogledu koji se sa buzetskog brda otvara na dolinu i okolicu. Mons. Ukmar je kasnije zapisao kako ga nitko ovdje nije upozorio da "neodgovorni elementi", zaštićeni od vlasti, spremaju teški rušilački prepad: jamačno, napad protiv krizme u Buzetu spremale su, u strogoj konspiraciji, Partija i "narodne vlasti".

O nasiljima protiv krizme u Buzetu sačuvana su nam brojna svjedočanstva izravnih svjedoka: to su mons. Ukmar, vlč. Stanko Macuka (župnik u Vrhu), vlč. Ivan Jelovac (kapelan u Buzetu), vlč. Ratko Udovičić (župnik u Roču) i drugi.

Jutro te subote 23. kolovoza 1947. osvanulo je u Buzetu vedro i svečano. Početak slavlja mise i krizme najavljen je bio za devet sati. Već ranije je vlč. Bulešić pošao u župnu crkvu da se u njoj pomoli. Kapelan Ivan

---

[82] Osobni razgovor V. M. s gđom Zorom M. održao 20.3.1999. u Izoli.

Jelovac, došavši naknadno, vidio je vlč. Bulešića kako u talaru kleči u jednoj od prvih klupa pred oltarom, u desnom redu, i u punoj sabranosti moli časoslov... Ta slika je i danas posve svježa pred očima vlč. Jelovca.[83]

Kad je manja procesija klera u devet sati dopratila iz župne kuće krizmatelja mons. Ukmara preko trga do crkve, prostrana je crkva bila već ispunjena krizmanicima, njihovim kumovima i drugim najbližima. Na vratima crkve – iznenada je doletjela odnekud velika trula rajčica, namijenjena očito mons. Ukmaru, a rasprsla se po licu nekog muškarca koji je bio posve blizu... Monsinjor i pratnja su ipak ušli, zbor je svečano zapjevao, svećenici su produžili prema oltaru. Kako je mons. Ukmar kasnije opisao, "... Mir je trajao samo par minuta. Kad se je naime Monsinjor spremao za misu, nasilnici su iznenada prodrli u crkvu; počeli su vikati na krizmanike i kumove da smjesta napuste crkvu, jer oni neće dozvoliti da krizmaju 'popovi', nego oni hoće svoga narodnoga hrvatskog biskupa..."[84]

Nije teško zamisliti kako su svi u crkvi ostali zatečeni, preneraženi i ogorčeni uslijed ovog nasilnog "demonstriranja" nahuškanih komunista. Od svjedoka saznajemo i potankosti o bogohulnim psovkama divljih provalnika, bilo ih je sada oko petnaest, koji u sav glas sirovo viču: "Nećemo krizmu!... Nećemo da popovi krizmaju našu djecu!... Neka dođe ovamo biskup Santin, mi ćemo mu pokazati!... Ki je vrag to vidija da popovi bermaju?... Dole s agentima fašista!... Mi hoćemo našeg

83 Osobni razgovor V. M. s vlč. Ivanom Jelovcem 17.6.1999. u Vrsaru.
84 Jakov Ukmar, izvještaj... (v. bilješku 81).

Župna Crkva u Buzetu

hrvatskog biskupa!... Zašto smo mi prolijevali svoju krv!... Hoćemo novi život!... Tako je!..."

Bukači – nasilnici ostali su zasad u donjem dijelu crkve. Prema njima se uputio, kako je izvjestio očevidac, "blijed zbog ogorčenja, ali odvažan g. Miroslav Bulešić, podravnatelj sjemeništa u Pazinu. Imponirajući čitavoj skupini zaori: 'Van iz crkve!... Gdje je sloboda vjeroispovijesti? Ne poznajete li odredbe Ustava?...' Ovakvim i sličnim argumentima nastojao je da iz crkve odstrani vikače. Oni su se doista udaljili. Nastao je opet za trenutak mir..."

Misa je u međuvremenu započela; uz mons. Ukmara bio je kao "presbyter assistens" župnik preč. Silvani. Pred crkvom je sada milicija počela uspostavljati neki red: upućivala je ljude da idu u crkvu ili kući. Vlč. Macuka pripovijeda kako je pristupio poručniku milicije i zatražio da drže red i u crkvi, no poručnik je rekao da je njihova "dužnost brinuti se samo za red izvan crkve...". Vlč. Macuka je zapisao: "Tada mi je bilo sve jasno!...", to jest da milicajci zapravo dogovorno surađuju s "demonstrantima".[85] –

Vjernici su se ipak ponovno skupili u crkvi, no među njih se ponovno progurao još veći broj "demonstranata", oko trideset. Približili su im se svećenici vlč. Bulešić, Macuka i Jelovac, pokušavajući ih nagovoriti da iziđu iz crkve. Nastojali su ih smiriti i s argumentima pobijati njihove klevete: "Zašto borci ne smiju biti kumovi?" Nitko ne odbija borce, nego samo nevjernike. "Zašto sada bermaju popovi?" I svećenici to mogu činiti

---

[85] Stanko Macuka, pismeni izvještaj 3.4.1990.; arhiv Postulature.

kad ih ovlasti Papa... - Ali i na najočitije argumente oni su na kraju odgovarali: "Nema tu filozofiranja!" Vlč. Miro Bulešić ih je upozorio da se svojim nasiljem oni izravno protive garancijama Ustava; a vlč. Jelovac je zapamtio kako su mu se protivili i na to javno zaprijetili: "Platit ćeš ti nama to!..."[86]

– "Demonstranti" su se gurali sve više, prema glavnom oltaru, prijeteći: "Krizme neće biti!" – i sve glasnije su uzvikivali svoje parole: "Živio Tito! Živjela Partija! Živio Staljin!" Počeli su i bučno skandirati u crkvi: "Partija! Partija! Partija!..." Mons. Ukmar je zapisao kako su to činili u više navrata, "kričali so kakor obsedeni", pa i po više minuta, "s uzvicima svojim političkim vođama..."; i dodaje kako su "... Krizmanici zapomagali, pozivali u pomoć i tiskali se prema glavnome oltaru. Kuća molitve pretvorila se u razbojničku špilju i u toj špilji – usred paklenog kričanja i galame – Monsinjor je prikazao sv. misu..."[87]

Mons. Ukmar nije možda čuo, to barem nije zapisao, ali od drugih svjedoka smo čuli kako su komunistički nasilnici – uz druge, "političke" parole koje su naučili napamet – u sav glas u crkvi javno izvikivali i pogrdne psovke protiv Boga i raspetog Isusa! Kao istinski izaslanici Sotone...

Mnogi su se krizmanici s kumovima sklonili izvan crkve, drugi su se okupljali prema glavnom oltaru gdje je Monsinjor završio s misom i spremao se da bar nekim krizmanicima podijeli sakramenat. Ali nasilnici su bili očito

---

[86] Osobni razgovor V. M. s vlč. Ivanom Jelovcem 17.6.1999. u Vrsaru.
[87] Jakov Ukmar, Birmovanje po Istri, Teden, 27.11.1947.

odlučili ići do kraja; uz viku, psovke i prijetnje, s uzvicima "Partija", "Tito", "Staljin" brojni su preskočili pričesnu ogradu pred oltarom, gurajući van krizmanike koji su se ovamo sklonili. Drugi su u isto vrijeme gađali rajčicama i jajima Monsinjora i svećenike, koji su se držali još na supedaneju oltara.

Vlč. Bulešić i g. Macuka pokušavali su i tada zadržati nasilnike podalje od oltara, ali su oni sve više navaljivali prema samom oltaru. Svjedok očevidac zapisao je kako je g. Bulešić tada, "blijed kao krpa", u silnoj napetosti i dostojanstvenoj odlučnosti zaštitio svojim tijelom svetohranište na glavnom oltaru, uz riječi: "Ovuda možete proći samo preko mene mrtvoga!"[88] Ipak, nitko se nije usudio odatle maknuti ga nasilno. Tada je mons. Ukmar pozvao svećenike da se povuku u sakristiju: "... jer se tu više ne može postići ništa."

Nakon što se je Monsinjor s asistencijom povukao u sakristiju, okupljeni nasilnici – "demonstranti" preplavili su cijeli prezbiterij i počeli javno vikati: "Pobjeda!... Pobjeda!... Naš plan je uspio!... Živio Tito!... Živio Staljin!..."

U svom izvještaju očevidac je zapisao: "Poslije mise, među ostalim nepodopštinama, jedan je demonstrant sjeo pred oltarom u naslonjač i ondje zapušio. Neki drugi su se tamo izrazili da ne budu mirovali dok se crkvene zgrade ne budu pretvorile u garaže i konjušnice..."

Dok se danas, u godini 2001., podsjećamo na događanja u Buzetu iz god. 1947., jedva možemo vjerovati da je to bilo moguće, da se tolika zaslijepljenost bila

---

[88] Osobni razgovor V. M. s vlč. I. Jelovcem 17.6.1999. u Vrsaru.

ugnjezdila u duhovima jednog broja zaluđenih "demonstranata", koji su sve svoje nade bili postavili u Staljina, Tita, Partiju..., slijepo im vjerovali i prihvatili služiti sotonskim ciljevima. Bili su tada prevareni. Jesu li se potom obratili?

Stotine obitelji koje su godine 1947. u Buzetu imale pripravne krizmanike, mnoštvo vjernika pristiglih iz okolnih župa, kao i svećenici okupljeni u župnoj kući – s dubokom su gorčinom i zebnjom o podne gutali onu hranu koja je bila spremljena da bude radosni blagdanski ručak. Svetogrdna nasilja u crkvi, sirova blasfemna dovikivanja uz najsvetiji čin Euharistije, ohola bahatost zaluđenih zlikovaca koji su gazili po najintimnijim osjećajima mnoštva vjernika – sve je to duboko boljelo kršćanske vjernike, poput otvorenih krvavih rana. Vlč. Miro Bulešić je to još posebno duboko osjećao, jer je bio službeno zadužen da prati i pomaže izaslanika Svete Stolice, krizmatelja mons. Ukmara. On je u toj situaciji ostao ipak duhovno pribran, smiren i odlučan, uspravno karacajući: kao da se, od postaje do postaje križnog puta Isusova, penje prema Kalvariji... - Svoj će život položiti idućeg dana 24.8.1947., u Lanišću.

Možemo još podsjetiti kako su svećenici, za vrijeme ručka u Buzetu, na prijedlog kapelana vlč. I. Jelovca odlučili poći popodne u kapelaniju Črnicu, udaljenu oko 4 km, iako to nije bilo ranije programirano. Tamo je u 16 sati održana svečanost krizme za mlade koji su uspjeli doći ovamo i okupiti se oko crkve. U crkvi je ovdje propovijedao vlč. Bulešić, umjesto mons. Ukmara,

Uz crkvu u Črnici

zapamtio je buzetski kapelan vlč. Jelovac.[89] Kako je Monsinjor pribilježio – u Črnici je krizmano čak 237 mladih; pod zaštitom opreznih muškaraca, očeva i kumova, sve je proteklo u miru i redu; komunistički nasilnici bili su očito zatečeni i nisu se uspjeli tamo prebaciti.

Današnji župnik u Lanišću vlč. Antun Merlić, rodom iz Črnice, dobro je upamtio događaj koji se zbio toga popodneva 23. kolovoza, nakon slavlja u Črnici: dok su se ljudi vraćali pješice putem prema Buzetu, njegova majka Marija – nakon razgovora o opasnim događajima u Buzetu i pred put u Lanišće – upitala je Miroslava Bulešića: "Gospodine, je li vas strah?" A on je mirno odgovorio: "Samo jedanput će se umrijeti!" – Bio je u duši očito smiren i spreman, - spreman popeti se na Kalvariju.

(Ladonja, rujan i listopad 2001.)

---

[89] Osobni razgovor V. M. s vlč. I. Jelovcem 17.6.1999. u Vrsaru.

Svjedok vjere – na vrhuncu!

To nedjeljno jutro, 24. kolovoza 1947., osvanulo je u Lanišću mirno i vedro u blagoj ljetnoj svježini. Bio je i blagdan sv. Bartola, apostola i mučenika. Za župu Lanišće bio je dan slavljenja sv. potvrde, krizme, za koji su se župljani već više mjeseci pripravljali. Preko dvije stotine mladih kršćana, dječaka i djevojčica, s uzbuđenjem je očekivalo da primi krizmu, "pečat dara Duha Svetoga"; ona se dijeli prvi puta od početka rata (1940.), veliki je broj kandidata; u radosnom uzbuđenju čekali su i mnogobrojni roditelji i kumovi krizmanika, cijela župa. Djelitelj krizme, izaslanik Svete Stolice i tršćanskog biskupa, mons. Jakov Ukmar prispio je sinoć pred večer, dolazeći iz Buzeta, a pratio ga je mladi podravnatelj sjemeništa u Pazinu, vlč. Miroslav Bulešić. Noćili su u župnom stanu, kod župnika vlč. Ceka.

Ugledni gosti mons. Ukmar i vlč. Bulešić prenijeli su te večeri župniku u Lanišću vijesti u svetogrdnim nasiljima koja su toga dana doživjeli u buzetskoj crkvi, gdje je skupina zlikovaca rastjerala krizmanike i onemogućila slavljenje krizme.

Župnik Cek sa svoje je strane javio kako je u posljednje vrijeme primao brojne prijetnje protiv krizme, koju bi htjeli onemogućiti neprijatelji kršćanskog imena. Sada su on i njegovi gosti zaključili kako se crkva u Lanišću mora osigurati čuvarima Za to se te noći župnik osobno pobrinuo, dogovarajući se s najbližim i pouzdanim suradnicima.

Kad su u subotu 23.8. komunistički "demonstranti" u Buzetu uspjeli iz crkve rastjerati krizmanike i spriječiti dijeljenje krizme, veselili su se svojem uspjehu i javno vikali: "Pobjeda!...Pobijedili smo!...Naš je plan uspio!... Živio Tito!...Živio Staljin!..." – Kakav su oni plan spremili za Lanišće? Jer oni su svakako nešto spremili... Sigurno žele spriječiti slavljenje krizme; no kakvi su još posebni pothvati ovdje predviđeni? – Župnik Cek se oslonio na pouzdane župljane koji će čuvati crkvu od provale nasilnika. Za drugo – svećenici su se povjerili u Božje ruke.

Tako se i vlč. Bulešić izjutra posebno povjerio u Božje ruke. Jučer ujutro molio je svoj časoslov u župnoj crkvi u Buzetu; jutros ga je jamačno izmolio u župnoj kući u Lanišću.

Prema sinoćnjem dogovoru između trojice svećenika, krizmena je misa trebala započeti u župnoj crkvi jedan sat ranije nego što je bilo prije najavljeno: dakle ne u devet, nego u osam sati, da se predusretne dolazak "demonstranata"- nasilnika, koji se možda negdje spremaju protiv krizme...

Vlč. Miroslav Bulešić dopratio je mons. Ukmara iz župne kuće u crkvu ranije, "privatno", bez svečane procesije i dočeka. Kad je u osam sati započela misa, kod koje je vlč. Miro asistirao mons. Ukmaru, crkva je bila ispunjena mladim krizmanicima: među njima su se vidjele brojne kume, ali vrlo rijetki kumovi za dječake: oni su ostali izvan crkve, zajedno s očevima djece, da - prema dogovoru sa župnikom budu čuvari...U crkvu se pripuštaju samo krizmanici koji nose svoju cedulju kao ulaznicu; ako se pojave "demonstranti", morat će ostati

vani! Crkvena su vrata čvrsto zaključana, zakašnjeli će moći ući samo preko sakristije.

I dok se u crkvi misa već preko pola sata mirno odvijala, odnekuda se okupila pa prema središtu sela krenula bučna četa mlađih muškaraca i žena, pjevajući uz harmoniku partizanske pjesme, marširajući prema crkvi. Lanišćani su mnoge od tih ljudi poznavali, bili su iz okolnih sela; uz njih su drugi, nepoznati, partijski aktivisti okupljeni iz daljnjih krajeva. Na prostoru ispred crkve zaigrali su partizansko, "Titovo kolo", uz ciku, dovikivanje i galamu. Počeli su uskoro i povici puni mržnje: "Dole reakcija!..Dole s fašistima!...Na smrt fašiste!..." I konačno se začuju povici: "Na juriš!..." Pa dotadašnji plesači jurnu prema crkvi da provale u nju: no vrata su čvrsto zaključana i skupine muškaraca sprečavaju ulaz. Nastala je vika, naguravanje, udarci, psovke - i prava bitka kamenjem i kolcima. Odjeknuo je i pucanj iz pištolja, prsla su stakla crkvenog prozora...

U crkvi je pred početak napada upravo završila misa i započela krizma: dječaci i djevojčice poredani su u dugim redovina uzduž crkve, uz krizmatelja idu vlč. Bulešić i župnik Cek. Vani se čula vika i tučnjava, djeca su u crkvi sva u strahu, na pucanj mnoga su i zaplakala: "Kad su komunisti vani vikali i pucali, vlč.Miro je smirivao ljude, posebno djecu..."-[90] zapisao je kasnije mons. Ukmar. Tako je sveti obred – koji je dosta potrajao – u crkvi ipak sretno završen; a i vani se bitka s vremenom smirila, napadači se nekamo povukli.

---

[90] Pismo mons. J. Ukmara Mariju Pavatu 5.9.1954.; arhiv Postulature.

Mons. Ukmar je pismom od 3. studenoga 1947. javio ravnatelju Sjemeništa 'Lombardo' u Rim: "Nakon završetka krizme vlč. g. Bulešić služio je pobožno posljednju misu u čast Presvetog Srca Isusova za obraćenje griješnika, i tako – a da to nije ni znao – oboružao se posljednjom popudbinom..."[91] Molio je za one koji su mu spremali smrt; nahranio se "kruhom jakih", "kruhom s neba"; uskoro će mu ustrebati nadzemaljska snaga da spremno dovrši vrhunsko svjedočanstvo.

Napadači su se povukli? Samo privremeno... Oni se drže skupa i u manjim grupama... Nije im pošlo za rukom spriječiti krizmu, ogorčeni su i bijesni; oni su se samo privremeno pritajili; ali oni imaju svoj dodatni plan, moraju se osvetiti, moraju pokazati "popovima"kako u ovoj zemlji vlada Partija! "Smrt fašistima!"

U svom izvještaju mons. Ukmar spominje kako je, nakon završetka obreda, izlazeći iz sakristije, vidio i nekoliko branitelja označenih "znakovima krvi", bili su ranjeni kod obrane crkve... Za vlč. Mira Bulešića, Mate Žmak-M. u svojoj knjizi "Krvava Krizma" bilježi kako je bio posebno ganut videći okrvavljenog starca Ivana Grbac-Zvanuca koji je zadobio rane u obrani crkve i poslije mise bio doveden u sakristiju; vlč. Bulešić ga je posebno pozdravio i pohvalio, čak ga je zagrlio i poljubio!

S osjećajem olakšanja i u uvjerenju da su danas u crkvi dobro obavili svoju dužnost, trojica svećenika pošla su u župnu kuću. Ovdje je krizmano još nekoliko

---

[91] Pismo mons. J. Ukmara Ravnateljstvu Sjemeništa 'Lombardo' 3.11.1947.; arhiv mons. J. Ukmara, Trst.

zakašnjelih krizmanika. Upravo su prispjela odnekud četvorica milicajaca, s njima i komandir iz Buzeta, potporučnik Tomaša. Očekujući pomoć od službenih čuvara reda, župnik Cek je odmah (čak pismenim listićem) pozvao komandira u župnu kuću na kratki razgovor. Želio ga je jamačno informirati o događajima koji su se izredali toga jutra, ne sluteći što sada svećenicima spremaju organizirani "demonstranti". Komandir Tomaša i neki predstavnik vlasti ušli su i kratko razgovarali sa svećenicima. A "protivnici kršćanskog imena", kako ih je nazvao mons. Ukmar, bili su se opet okupili; puni najmračnijih planova – upravo su tada pokucali na zaključana župna vrata: par ljudi navodno želi razgovarati sa svećenicima... Tko da im ne otvori i posluša ih?

Čim su otvorena vrata da izađe komandir milicije i njegov pratilac – na ulazu se našla cijela rulja koja se gura u kuću. Više svjedoka govori da je i sam komandir otvorio i drugu vratnicu na ulazu, da provalnici lakše ulaze... Oni prodiru kao "na juriš", uz lomljavu, uz razbijanje stakala, posuđa i namještaja, zauzimajući svu kuću i nutarnje dvorište.

Među nasilnim zlikovcima čini se da se odmah odvojila skupina – dva ili tri posebno pripremljena – i okomila se na vlč. Mira Bulešića: iz hodnika ugurali su ga u "tinel" (tj. sadašnji župski ured) i grubim šakama i nogama, silovito i bijesno sasuli tuču udaraca na mladog svećenika, - u glavu, u lice, po cijelom tijelu, - kuda god su stigli. Kroz prozor, iza željeznih rešetaka, stojeći kraj kuće – neki su svjedoci zgranuto promatrali: zlikovci su čak cijelo tijelo vlč. Mira svom silom bacili o zid sobe, rušeći time i veliku sliku Srca Isusova; lice je Mirovo bilo

raskrvavljeno od otvorenih rana, iz usta je curila krv... Dok je trajalo ovo silovito udaranje, dvaput se čulo kako je svećenik Miro zazvao: "Isuse, primi dušu moju!..." Jedan od ubojica već klonulom svećeniku zario je nož u grlo...[92] Čak dva puta!...Krv je mučenikova, dok je padao, poprskala zid u sobi i razlila se u lokvu po daskama na podu. Sve se ovo zbilo zapravo vrlo brzo; ubojice su se očito bili dobro pripremili.

Bliski svjedok događaja, izaslanik Svete Stolice za krizmanje mons. Ukmar, nalazio se u susjednoj sobi. Dok se je zbio napad na vlč. Bulešića, on je "kratko ostao u pisarni, da pospremi svetu krizmu": potom je otvorio vrata i vidio da jedan svećenik leži na tlu, među zlikovcima...Budući da nije bilo nikakva izlaza, Monsinjor se žurno povukao u svoju sobu na prvom katu. No tu je i on odmah teško napadnut i izranjen.[93]

Ubojice vlč.Mira izišli su iz kuće na trg okrvavljenih ruku, Slavko iz Brgudca držao je krvavi nož, mnogo ih je ljudi vidjelo: tražili su vodu gdje da operu krvave ruke. Majka dviju krizmanica Marija Š. dobacila je odmah Slavku: "Pilat, nikad drugo ruke oprat!" On je jurnuo prema njoj, ali ona se izgubila u prisutnom mnoštvu. Mučenikova krv na rukama bila je krvnicima teška: dok je ubojica ispirao ruke na obližnjem "koritu", to jest na pojilištu, susjedi su ga čuli kako ponavlja riječi koje su ga

---

[92] Osobni razgovor V. M. s gospođom Marijom Š. 18.3.2000. u Savudriji.

[93] Mons. Jakov Ukmar, izvještaj Biskupskoj Kuriji u Trstu 12.11.1947.; arhiv Kurije u Trstu.

zahvatile u savjesti: "Isuse, primi dušu moju!...Ma san mu je ja primija!..."[94]

Selom, poput mračne i ledene magle, razlila se jeza zbog zločina u župnoj kući, sve je Lanišćane zahvatila tuga i bol.

U svojoj knjizi "Krvava krizma" Mate Žmak-Matešić[95] zapisao je kako su uskoro nastupili "čuvari reda i zakona", milicionari, koji su istjerali sve iz župne kuće, zatvorili vrata i prozore, ne misleći na pomoć ranjenima. Pred vrata je stavljena naoružana straža. A negdje poslijepodne prispjela je komisija s dr.Argentieri-jem (iz Roča) koji je utvrdio smrt vlč. Miroslava Bulešića i povio izranjenog mons. Ukmara. Ovaj je potom malim kamionom odvezen u Pazin, a s njim i župnik Cek.

Navečer po "Zdravomariji", komandir milicije Tomaša doveo je skupinu od troje Lanišćana u župnu kuću, naređujući im da operu i urede ubijenog svećenika te počiste tragove razlivene krvi. Milicija i njihovi nalogodavci nisu ni pokušali tražiti izvršitelje zločina; oni će ih naprotiv prikrivati, a hvatati i odvoditi u zatvor nevine žrtve. Lanišćani su znali tko su ubojice i zločinci; svima je bilo jasno kako su oni to mogli izvesti samo uz podršku i aktivnu pomoć "narodnih vlasti", prvenstveno Partije. "Narodne vlasti" sada će se pobrinuti da žrtve zločina što teže optužuju, a krivce da oslobode... To su bile godine teških bezakonja, u i me izgradnje "socijalističkog društva", godine mračnog staljinističkog boljševizma.

---

[94] Osobni razgovor V. M. s Matom Ž. 22.8.2000. u Savudriji.

[95] Mate Žmak – Matešić, Krvava krizma Lanišće 1947., Lanišće 1997., s. 41 sl.

Vlč. Miro Bulešić završio je život kao uzoran svećenik, mučenički. Kao župnik u Bademi 30.5.1945. zapisao je bio u svoj duhovni dnevnik "Tužili su me da sam prestrog. Nisam. Želim da moji župljani Tebi, Bože, služe...Drugi su me mrzili, imali volju i želju da me smaknu. U Tvojim sam rukama...Neka bude volja Tvoja. Daj mi jakost da ustrajem. *Ako hoćeš moj život, ne štedi me!...*" A dvije godine kasnije, u kušnjama koje su ga snašle u Pazinu (24.6.1947.), zahvaljuje Bogu za kušnje i moli za jakost: "*...Ja želim, ako je Tvoja volja, čim prije doći k Tebi.*"

Neposredno prije nego je ubijen, vlč. Miroslav prikazao je u crkvi Bogu nekrvnu žrtvu Isusovu, moleći milosrdnog Spasitelja za obraćenje grješnika. A umro je kao slavni prvomučenik Stjepan, zazivajući: "Isuse, primi dušu moju!" Umro je kao istinski svjedok vjere.

Utemeljitelj Crkve, uskrsnuli Gospodin Isus jamačno se i sada vjerno ravnao prema svojem proglasu: "Blago progonjenima zbog pravednosti: njihovo je kraljevstvo nebesko! Blago vama, kad vas – zbog mene – pogrde i prognaju...Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima!" (Mt 5,10-11)

(Ladonja, siječanj-veljača 2002.)

Župna crkva u Lanišću

Župna kuća u Lanišću, mjesto ubojstva vlč. Bulešića

Krv ubijenog Sluge Božjega na zidu u župnoj kući u Lanišću

Ukop na Ćićariji

Pažljivi kroničar zbivanja prigodom 'Krvave krizme u Lanišću' 24. kolovoza 1947. Mate Žmak-M. zapisao je niz tragičnih događanja koja su se toga dana izredala: provala gomile organiziranih zlikovaca u župni stan, nakon što su u crkvi završile svečanosti; pustošenje župne kuće; ubojstvo svećenika Miroslava Bulešića i teško ranjavanje djelitelja krizme mons. Jakova Ukmara; izlazak iz kuće ubojice Sankovića s okrvavljenim uzdignutim rukama i nožem; pucanje milicajaca u zrak dok su zlikovci oholo šetali trgom pred župnom kućom... Kroničar je zapisao kako su se prisutni milicionari sada pobrinuli, ne da pruže hitnu pomoć ranjenicima, nego da pozatvaraju sve prozore i vrata na župnoj kući i da postave stražu na prednjim i stražnjim vratima; tako da je ovaj stan sada ličio na onaj "zapečaćeni grob", u koji je na Veliki petak – nakon smrti na Kalvariji – bio položen ubijeni Isus. Po selu Lanišću su se sada čuli mukli udarci čekića koji je na starome zvoniku otkucavao dvanaesti sat, ali zvona se nisu oglasila da najave "Anđeo Gospodnji". Selom je zavladao strah i muk, turobna atmosfera Velikog petka...[96]

U katoličkoj liturgiji Velikoga tjedna sasvim izuzetno mjesto imaju tri posljednja dana toga Svetog tjedna, koja su zato i nazvana "Sveto trodnevlje": četvrtak s 'Večerom Gospodnjom', petak s mukom i smrću Isusovom i subota s grobom u kojem, do skorog uskrsnuća, počiva ubijeni Pravednik. – U Lanišću je sada, nakon tragičnih

[96] Mate Žmak – Matešić, Krvava krizma Lanišće 1947., Lanišće 1997., s. 38 sl.

događaja ove nedjelje, slijedilo neko 'žalosno trodnevlje', tri dana koja su prošla u ozračju muke, straha i tjeskobe Velikog petka, a zaključena su s polaganjem ubijenog Svjedoka vjere u grob, u utorak 26. kolovoza pred večer. U ovom slučaju uskrsnuće Svjedoka vjere nije nastupilo nakon trećeg dana. Muka, tjeskoba i strah trajat će za prijatelje vlč. Bulešića još dugo vremena, dugo godina, pa i više desetljeća, praktički do najnovijih naših dana. A ni danas vlč. Bulešić nije još sudski rehabilitiran.

Čega se ipak moramo sjećati iz onog 'žalosnog trodnevlja', nakon ubojstva pa do ukopa ubijenog Sluge Božjega vlč. Bulešića?

Kroničar M. Žmak bilježi kako je u ranije popodne te nedjelje Jelica Buždon – Urehova, posebno plemenita i poštovana Laniščanka, pozvala u crkvu na molitvu žene, djecu i muževe: zajednički su ovdje molili krunicu i druge molitve za pokojne, smatrajući da su u župnoj kući ubijena sva tri svećenika. A 'Pilatovi stražari', milicajci, i dalje su marno čuvali zaključanu župsku kuću.

Oko pet sati popodne stigla je iz Buzeta neka komisija zajedno s liječnikom iz Roča dr. Argentieri-jem, komandirom milicije Tomašom i par drugih službenih osoba: milicija im je omogućila da uđu u kuću i utvrde kakve su posljedice ostavili nasilni provalnici; dr. Argentieri je ustanovio smrt ubijenog vlč. Bulešića i povio je izranjenog mons. Ukmara; živoga su zatekli župnika vlč. Ceka, kojem su se mnogi vjernici sada obradovali; no on se oprostio od okupljenih ljudi i u malom kamionu otpratio je ranjenog mons. Ukmara u Pazin, uz dodatnu pratnju dvojice milicajaca. Milicionari su potom ponovno pozatvarali prozore i vrata župne kuće i nastavili sa stražom.

Na večer, po 'Zdravomariji', izvješćuje nas kroničar M. Žmak, komandir milicije Tomaša složio je skupinu od dvojice muškaraca i jedne žene – tu je bio i osobno kroničar Mate Žmak, - i zapovijedio im da urede i presvuku ubijenog vlč. Bulešića te da urede prostorije, jer da će u noći navodno doći neka komisija... Komandir Tomaša osobno je nadzirao rad oko čišćenja krvi s poda i uređivanja ubijenog svećenika. Odgovorne su se vlasti, dakle, pobrinule, ne da se utvrdi tko su počinitelji zločina, - one su ih ionako očito dobro poznavale -, nego da se izbrišu i sakriju tragovi zločina. Uređujući tijelo Mate Žmak je sada izbliza utvrdio dvije smrtonosne rane od noža na grlu i brojne druge rane po licu i tijelu ubijenoga.

Gdje će se i kada obaviti pogreb ovog svećenika? O tom su razmišljali najbliži svećenici oko Lanišća, ali i poglavari u sjemeništu u Pazinu i župnik u Svetvinčentu vlč. Antun Cukarić. O tom su razmišljale i 'narodne vlasti' na Oblasnom N.O.O.-u u Pazinu... Isprva su dale suglasnost da se pokojnik pokopa u rodnoj župi Svetvinčentu, kako se to i očekivalo. No tijekom ponedjeljka (25.8.) odlučeno je drugačije: svećenik Bulešić neće se pokopati u Svetvinčentu, nego u mjestu gdje je ubijen, u Lanišću. - Što se to dogodilo?

Najbliža rodbina ubijenog svećenika željela je i tražila da se on pokopa na domaćem groblju. To je želio i domaći župnik vlč. A. Cukarić. Ali više, 'narodne vlasti' odlučile su drugačije. Očito su komunističke vlasti procijenile kako je ugled ovog svećenika takav, da bi se na njegov pogreb u Svetvinčentu okupilo suviše mnogo naroda iz središnje i južne Istre, a to je za njih bilo nepoželjno: neka se stoga pokopa tamo gore među brdima na Ćićariji, u

Lanišću, gdje je ubijen. Diktatorske su se vlasti osim toga odmah pobrinule: ni vlakom ni cestom nitko, osim najbliže rodbine, ne smije toga dana doći u Lanišće. Vlakovi od Vodnjana do Buzeta nisu se zaustavljali da prime putnike, a cestu iznad Lanišća blokirala je posebna straža. Samo Lanišćani smiju pogrebom iskazati štovanje ovom svećeniku, koji je došao k njima iz južne Istre, čak iz druge biskupije. Gdje ga je zatekla smrt, tamo neka se i pokopa! Ovdje zapovijeda J.N. Armija i Komunistička Partija!

Toga ponedjeljka pred večer prispjela je iz Pazina u Lanišće višečlana komisija, - s liječnicima dr. Argentierijem i dr. Matijašićem te više službenih osoba – sa zadatkom da autopsijom službeno utvrdi uzroke smrti vlč. Bulešića. Autopsija je provedena u župnoj kući i utvrđeno je da je smrt nastupila uslijed dvaju dubokih uboda nožem na grlu svećenika. Od svjedoka saznajemo kako je komunistička Ozna pokušala od liječnika ovdje izvući potvrdu da je vlč. Bulešić preminuo zbog slabosti srca, no liječnici su odlučno odbili potpisati već pripremljeni falsifikat.

Trećeg dana po ubojstvu vlč. Miroslava Bulešića, 26. kolovoza 1947. popodne, pripremljen je konačno pogreb ovog svećenika. Lijes je dovezen iz Pazina malim kamionom kojim je u Lanišće došla i najbliža pokojnikova rodbina. - U razgovoru koji smo g. 1999. imali sa sestrom vlč. Bulešića gđom. Zorom,[97] ona nam je priopćila svoja sjećanja na taj dan: na pogrebu "... bila je mama, brat Josip i ja, ... kasnije je došla i sestra Luca... Kad smo došli tamo gore na vrh prije Lanišća, tamo (kod Brgudca) su nas zaustavili na cesti. Bio je s nama i vlč. Pavić i on je

---

[97] Osobni razgovor V. M. s gospođom Zorom M. 20.3.1999. u Izoli.

Grob Miroslava Bulešića u Lanišću (do 1958.)

poznavao nekog milicajca (koji se našao tamo). Milicajac je rekao vlč. Paviću, neka pogreb obavi čim brže i ekspeditivnije. A vlč. Pavić je rekao da se pogreb mora obaviti kako je propisano... No milicajac je htio da se pogreb obavi čim brže... - Mi smo onda stigli u Lanišće i duže smo čekali pred vratima župnog stana..." Unesen je u župnu kuću lijes, pa je u njega položen Pokojnik koji je dotad ležao na stolu. Gospođa Zora spominje kako su pred kućom morali čekati dosta dugo, možda i jedan sat; a onda su ih pustili u kuću i dopustili im da kratko vide Pokojnika; ona je vidjela kako mu je lice bilo crno, crno..., a grlo mu je bilo povezano bijelim povojem...; inače je bilo "sve

uredno pripravljeno uz Pokojnika, sve je bilo čisto..." – Brat Josip, koji je prisustvovao ovom našem razgovoru, ne sjeća se pojedinosti, ali se sjeća duboke žalosti i depresije koja ih je okovala: "Jer mi smo bili tamo kao u nekom tamnom oblaku, sve je bilo mračno pred nama...", tako izjavljuje.

Pitamo zatim gđu Zoru: da li se pogreb potom odvijao normalno? A ona potvrđuje: "Da, pogreb se je odvijao normalno; a bilo je mnogo ljudi, i mnogo milicajaca... Evo, i tamo u pineti blizu groblja kažu da ih je bilo vrlo mnogo..."

Iz župne kuće tijelo je Pokojnika izneseno u ophodu dužim putem u crkvu. Iznad lijesa isticao se pozlaćeni kalež s hostijom. Sprovod je vodio dugogodišnji prijatelj Pokojnika dr. Ivan Pavić, uz njega su asistirali vlč. Udovičić (iz Roča) i vlč. Petar Matijašić iz Sluma. No nikoji drugi svećenik nije smio doći. Ni župnik iz rodne župe Svetvinčenta vlč. A. Cukarić, koji je zaustavljen na cesti prije Lanišća. Poštovateljima vlč. Bulešića iz drugih krajeva Istre onemogućeno je doći na sprovod. Ali okupilo se cijelo Lanišće. Lijes su nosili i pratili mladići u bijelim košuljama, ispred njih bile su u bjelini poredane djevojke i djeca, nakon lijesa najbliža rodbina i sav narod. Nije potrebno spominjati bolno dozivanje i suze prisutne majke i sestara, kao ni nebrojena lica gotovo okamenjena u tuzi i suzama.

U župnoj crkvi održan je pogrebni obred s pripadnim molitvama. U to vrijeme nije postojala mogućnost da se uz sprovod popodne služi misa za pokojnika, ali je otpjevan časoslov za pokojne. Pobožni su

vjernici osjećali da prate na ukop uzornog svećenika koji je među njima ubijen zbog vjere, pa su molitvom i pjesmom to pokazivali odmah kod pogreba. Vjerni je narod počeo pjevati pjesme "Hoćemo Boga", "Krist pobjeđuje" i druge, uvjeren da će nakon smrti doći slavno uskrsnuće.

Nakon obreda i molitava obavljenih u crkvi, pogrebna je povorka otpratila pokojnog Miroslava Bulešića na župsko groblje ispod Lanišća. Pred polaganje lijesa u otvoreni grob skinut je s kovčega kalež s hostijom. Svećenik dr. Ivan Pavić izgovorio je posljednju molitvu iz crkvenog obrednika. Potom je tiše dodao i svoj privatni zaziv svjedoku vjere, koji će on ponavljati kroz cijeli idući život, preporučujući mu se u svim potrebama: "Slugo Božji Miro, moli za nas! Miro, svjedoče Isusov, pomozi nam!"

Sunce je za brdima Ćićarije upravo zapadalo.

Za majku, sestre i brata došao je najbolniji čas – kad su se morali odijeliti od groba Mirova, u koji je – tako su osjećali – s vlč. Mirom pokopana sva njihova radost i njihov ponos. Oni su se osjetili najsiromašniji, najbijedniji od svih ljudi, kad su se morali udaljiti od Mirova groba i vratiti kući sami, dok je onaj grob ostao daleko tamo na Ćićariji. Oko njih kao da se spustila mračna i ledena noć.

Ipak, uzorni svećenički lik Miroslava Bulešića nije uklonjen niti je nestao iz istarske Crkve: naprotiv, vlč. Miro je postao uzor i svjetlo za mnoge koji su ga poznavali, posebno za mlađe svećenike, bogoslove i sjemeništarce; oni su u njemu prepoznali odvažnog svjedoka vjere, koji je za Isusa sve dao. Osjećali su kako se u njemu ostvaruje i

Biskup Nežić i svećenici u Lanišću 9. 9. 1951.

Spasiteljeva poruka (Iv 12,24-25): "Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod. Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvat će ga za život vječni."

(Ladonja, ožujak 2002.)

Grob bez križa i bez imena

U rubrici 'Sluga Božji Miroslav Bulešić' u Ladonji ožujka 1999. objavili smo članak "Grob koji privlači", u kojem je bilo riječi o čudesnoj sili koja i danas privlači mnoge kršćane da pohode grob ovog junačkog i uzornog svećenika: "mladog svećenika koji je iz mržnje na vjeru (in odium fidei) ubijen u Lanišću ljeti 1947.", a njegov grob na tamošnjem su groblju potom "uređivale i kitile plemenite kršćanske ruke".

Grob u Lanišću bio je skromno, ali s poštovanjem označen bijelim križem i uvijek novim cvijećem sve do godine 1958., kada su tadašnje komunističke vlasti dozvolile rodbini ubijenog svećenika da njegove tjelesne ostatke može prenijeti u rodnu župu Svetvinčenat. Makar je od smrti vlč. Bulešića (1947.) do prijenosa njegova tijela u Svetvinčenat prošlo jedanaest godina, ni tada se nije bila ugasila ona mržnja na vjeru i Crkvu koja je ovog Svjedoka vjere smaknula davne 1947. g. prigodom 'Krvave krizme' u Lanišću. Naprotiv, ta je mržnja ostala i dalje dosljedna - u nastojanju da iz spomena izbriše svaku uspomenu na ovog Slugu Božjega. Ta se mržnja očitovala kroz potcjenjivanje i prezir, ignoriranje i zapostavljanje kršćanskih vjernika... Novo 'socijalističko društvo', pod vodstvom Partije, unijelo je takav stav u sve segmente društvenoga života.

Ali vratimo se u turobnu godinu 1947. kada je Istrom, cijelom Hrvatskom i Jugoslavijom zavladalo nesmiljeno nasilje diktature i bezakonja staljinističkog tipa, - dok se za skoru budućnost kao sigurno obećavalo veliko blagostanje i komunistički raj na zemlji.

Čim je u Lanišću ubijen i pokopan Miro Bulešić, Vojna Uprava Jugoslavenske Armije (VUJA) – tada u Istri najviša vlast – , objavila je 28. kolovoza 1947. "Naredbu br. 20" kojom se raspušta 'Zbor svećenika sv. Pavla za Istru' i zabranjuje mu se daljnji rad...[98] Tajnikom i glavnim duhovnim animatorom toga 'Zbora' bio je upravo vlč. Bulešić. Razloge zabrane pokazala je potom i službena komunistička propaganda (Narodni list, 9.9.): "Vojna Uprava JA potvrdila je zahtjeve naroda i njegovih predstavnika da se već jednom stane na put toj kliki i spriječi trovanje istarskog naroda...". A Zvane Črnja, prenoseći stav vodstva Partije, otvoreno će reći kako je "Bulešić (bio) postao tamna gvozdena ruka, koja je upravljala svim nitima reakcije u Istri".[99] Za nositelje mržnje na vjeru i Crkvu, vlč. Bulešić je bio na čelu "klike kojoj treba spriječiti trovanje istarskog naroda", bio je "tamna gvozdena ruka koja je upravljala svim nitima reakcije u Istri"!

Kako su na vlč. Bulešića gledale tadašnje najviše komunističke vlasti vidi se iz žalosnog političkog procesa održanog u Pazinu 29.9.- 2.10.1947., nakon 'krvave krizme u Lanišću'; dosta je pročitati optužnicu koju je potpisao javni tužilac za Istru A. Grbac: ona je puna praznih fraza komunističke ideologije, puna falsifikata, neistine i kleveta, kako prema ubijenom svećeniku, tako i prema drugim optuženim članovima Crkve. Tako je tekao i proces, tako je sročena i presuda. Prema riječi predsjednika županijskog suda za Istru I. Milanovića, ta presuda je samo "politički

---

[98] Naredba br. 20 VUJA..., v. ispred bilješku br. 80.

[99] Zvane Črnja, U krvi rođeno, MH Zagreb, 1948., Gordi brđani s. 237.

pamflet". Ali i kao takva – ona je kroz dugi niz godina bila 'pravni temelj'nad kojim će se nadahnjivati cjelokupna komunistička propaganda, koja je težila zastrašivanju i ponižavanju kršćanskih vjernika. "Glas Istre" je još 24.6.1986. prenio feljton o "Istarskom svećenstvu u narodnoj borbi...", preuzimajući ranije posijane falsifikate i optužujući i dalje Crkvu !

Bez obzira na sva nasilja i iskrivljavanja istine o uzornom liku svećenika Bulešića, kršćanski su vjernici izražavali prema njemu svoje poštovanje i divljenje. Mnogim je mladim svećenicima vlč. Miro postao uzorom koji ih je nadahnjivao u teškim danima progona i kušnje. Fotografije 'pokojnog Mira' i relikvije njegovog ruha čuvale su se i štovale kod mnogih prijatelja. Komunistička diktatura i otrovna propaganda to nije mogla spriječiti ni zatrti.

Hodočastiti na grob vlč. Bulešića u daleko Lanišće postala je intimna potreba mnogih štovatelja ovog svećenika. Ovamo je kroz duge godine, barem svakog mjeseca, dolazila Mirova majka Lucija, često ju je pratila neka od njenih unuka, da se pomoli na grobu sina koji je ovdje ubijen i zatočen. – Prigodice su došli i drugi hodočasnici, da se pomole i preporuče ovom svjedoku vjere. Biskup mons. Dragutin Nežić, s pratnjom od više svećenika došao je bio pomoliti se na grob u Lanišće 9.9.1951., četiri godine nakon Mirova ubojstva.

Na opetovano traženje rodbine pokojnog Bulešića tek su godine 1958. – jedanaest godina nakon njegova ubojstva – komunističke vlasti dopustile da se tjelesni ostaci ovog svjedoka vjere prenesu iz udaljenog Lanišća u rodnu župu Svetvinčenat.

Župnik u Svetvinčentu Marijan Bartolić već je 7.5.1958. javio biskupu u Poreč da je rodbina pokojnog Mira dobila odobrenje za prijenos Pokojnikovih ostataka. Kao "datum izvršenja određen je dan 13.5.1958. (to je upravo dan njegova rođenja). Određena je komisija koja će prisustvovati ekshumaciji i određen je postupak...".[100] Odobrenje 'za prenos mrtvaca' izdao je Sanitarni inspektorat općine Buzet, određujući potanko:[101] "Iskapanje na groblju u Lanišću izvršit će se 13.5.1958. u 8.30 sati...", uz prisutnost sanitarnog inspektora i službenog predstavnika organa unutrašnjih poslova... Treba da prisustvuje i jedan od predstavnika rodbine umrlog... Sanduk treba donijeti predstavnik rodbine umrlog... Prijevoz ima se izvršiti najkraćim putem, kola se ne smiju zadržavati u naseljenim mjestima: dozvoljava se samo prijevoz lijesa i jednog pratioca. – Nakon dolaska, pratilac se mora javiti sanitarnom inspektoru radi ponovnog ukopa... "Sve troškove oko spremanja i prenosa snosi stranka koja je prenos tražila... U slučaju nepridržavnja navedenih odredaba...." – slijede sankcije.

Jedanaest godina nakon ubojstva vlč. Mira na Ćićariji općinski sanitarni inspektor određuje kako se pokojnik smije vratiti u rodni kraj, u rodnu župu, na groblje!... Tobož civilizirano rješenje – a zapravo ono znači nastavak progona komunističkih vlasti protiv ovog "mrtvaca": prenose se posmrtni ostaci svećenika "... koji je

---

[100] Dopis župnika Marijana Bartolića 7.5.1958. biskupu Nežiću; arhiv Postulature.

[101] Narodni O.O. Buzet, Sanitarni inspektorat, br. 12/1958.; arhiv Postulature.

umro 24.8.1947. a pokopan na groblju u selu Lanišće..." – Spomenuto 'odobrenje' sanitarnog inspektorata u obrazloženju navodi kako je 'stranka' Bulešić Luca zamolila za "prenos posmrtnih ostataka njenog sina Miroslava Bulešića...". "Stranka je dužna da se pobrine za sve... oko iskopa i prevoza... kao i da se javi nadležnom sanitarnom inspektoru Općine u kojoj će se izvršiti ponovna sahrana, radi primanja uputstava..." No Pokojnik nije amnestiran niti su opozvane optužbe i direktive Partije, koja i dalje svemoćno vlada. Vlč. Miro Bulešić će i dalje ostati osuđenik, čije se ime ne smije u javnosti niti spominjati, slično kao ni ime kard. Stepinca i drugih "neprijatelja". - Iz Evanđelja znamo kako je Pilat "velikodušno" dopustio da se tijelo Slavnog Osuđenika pokopa (Mt 27,58), ostajući i dalje u mraku nevjerovanja i u stavu progona.

Pred jedanaest godina, kad je u Lanišću 24.8.1947. ubijen svećenik Bulešić, prisutnih pet milicajaca nije ga "moglo zaštititi" pred ubojicama za koje je presuda Narodnog suda u Pazinu od 2.10.1947. pokazala široko razumijevanje, jer da su oni djelovali "zbog provokacije optuženog Ceka i dr.", uz "razumljivu uzrujanost i eksploziju patriotskog gnjeva". Tako se i sada nastavlja pritisak mržnje na vjeru i Crkvu: nakon kratkog obreda koji je župnik obavio na groblju u Svetvinčentu, tjelesni ostaci, "relikvije" Sluge Božjega, položeni su u kamenu grobnicu kraj ulaza u crkvu sv. Vincencija. Relikvije su sada u novom sanduku s pocinčanim limom, koji će ih bolje čuvati.

Župnik vlč. M. Bartolić izvijestio je potom službeno Biskupiju:[102] "Lijes je... postavljen u grobnicu... ispred crkve. – Liječnik je bio prisutan dok je grobnica bila pokrivena teškim kamenim poklopcem. – Taj je poklopac kasnije pričvršćen [i] cementom... Zvonilo je zvono koje se nalazi na crkvi u groblju... Događaju je prisustvovalo oko 60 osoba, većina njih djece i ženske..."

Obred na groblju u Svetvinčentu obavljen je popodne 13.5.1958., na 38. rođendan vlč. Mira Bulešića.

Cvijeće nad grobom je uskoro povenulo. Stara kamena grobnica uskoro je poprimila nekadašnji izgled, sivi izgled kamena prekrivenog lišajevima. Nitko u javnosti nije se usudio glasno govoriti o uzornom svećeničkom liku Miroslava Bulešića. Dugo su još godina vladali oni koji su bili pripremili i izveli ubojstvo ovog svijetlog Božjeg čovjeka. Nitko se nije usudio na grob postaviti ni križ s natpisom, da ljudi znaju tko je ovdje pokopan. To je znao samo uži krug rodbine i prijatelja koji su iznova donosili ovamo cvijeće i svijeće. Ali – anonimno! Ovo je ostao *grob bez križa i bez imena*, kroz duge godine...

Prema sjećanju vlč. Atilija Krajcara, brončani medaljon s likom i imenom svećenika Mira Bulešića, koji je on dao izraditi godine 1969., nekoliko godina kasnije (1973.) tiho se pojavio uz grobnu ploču u Svetvinčentu.[103] No ni tada nije na grobu bilo ni križa ni imena.

Trebalo je (od 1958.) čekati dugih dvadesetdevet godina, dok su istarski svećenici 1987. stavili iznad groba,

[102] Izvještaj župnika Marijana Bartolića za biskupiju, od 15.5.1958.; arhiv Postulature.
[103] Osobni razgovor V. M. s vlč. Atilijem Krajcerom u Karojbi. (2000.)

Grob Sluge Božjega, svjedoka Kristovog, u Svetvinčentu

na zid crkve, kamenu ploču koja i danas svjedoči kako je ovdje pokopan "Miroslav Bulešić, svećenik, svjedok Kristov". I ovom prilikom, g. 1987., nosioci komunističke vlasti jasno su dali do znanja da im postavljanje te ploče nije po volji... No njihovo će vrijeme uskoro završiti.

Malo prije smrti u Lanišću, na posljednjim stranicama svog duhovnog dnevnika vlč. Bulešić bio je pribilježio (24.6.1947.), obraćajući se Bogu: "Ja želim, ako je Tvoja volja, čim prije doći k Tebi." A u posljednjem tekstu – pod datumom 28.7.1947. – zapisao je svoju duhovnu tjeskobu: "Komu da povjerim svoje poteškoće? Samo Tebi, Bože moj!... Ti vidiš moje duševne patnje i trzavice. Ove Ti prikazujem ! Ako je malo to, daj mi još!... Nek me se prezre! Neka me se zaboravi! Neka bude volja Tvoja!..."

Bila je Božja volja da vlč. Miro mučenički pogine kao i njegov Spasitelj, a nakon toga da – *u grobu bez križa i bez imena* – bude zabačen i prešućivan kroz dugi niz godina, do naših dana. Danas pak s radošću se sjećamo njegovog lika punog pastoralnog poleta i optimizma. On je duhom bio usko sjedinjen s Kristom patnikom i Uskrsnulim, pa nam poručuje zajedno s apostolom Pavlom: "...Kao što su obilate patnje Kristove u nama, tako je po Kristu obilata utjeha naša" (2 Kor 1,5).

(Ladonja, studeni 2001.)

Stepinac i Bulešić: ista vjera, isti duh

"S uzbuđenjem mislim, posebno, na stranicu vaše suvremene povijesti, stranicu vjernosti Kristu i Vrhovnom Svećeniku, napisanu u godinama neposredno nakon drugog svjetskog rata", rekao je Sveti Otac Ivan Pavao II. na euharistijskom slavlju 1994. godine na hipodromu u Zagrebu.[104] I nastavio je: "Zagrebački nadbiskup, kardinal Alojzije Stepinac bio je protagonist te povijesne stranice, plativši patnjama i kušnjama svake vrste svoju hrabru privrženost Evanđelju." Četiri godine kasnije, za svoga drugog pastoralnog pohoda Hrvatskoj početkom listopada 1998. godine, Sveti Otac je u Mariji Bistrici proglasio Slugu Božjega Alojzija Stepinca blaženim.

Bl. Alojzije Stepinac rodio se 8. svibnja 1898. godine u Krašiću. Zagrebačkim je nadbiskupom i metropolitom postao 1937. godine. U listopadu 1946. godine na montiranom sudskom procesu osuđen je od komunista na 16 godina robije. Pet godina proveo je u kaznionici u Lepoglavi, a zatim je, zbog bolesti i pritiska svjetske javnosti, pušten iz tamnice i premješten u kućni pritvor u rodnom Krašiću. Godine 1953. uvršten je u Zbor kardinala svete Rimske Crkve. Umro je u krašićkom zatočeništvu 10. veljače 1960. godine. Taj se dan, Papinom odlukom, slavi kao blagdan blaženog kardinala.

---

[104] Papa Ivan II, Propovijed na hipodromu u Zagrebu 11.9.1994.; Enciklika Crkvi u Hrvata, KS, Zagreb 1998., s. 30.

Blaženi Alojzije Stepinac

Sluga Božji Miroslav Bulešić došao je već u svojim studentskim danima u vezu s budućim blaženikom, tada zagrebačkim nadbiskupom Alojzijem Stepincem. Bulešićeva obitelj, naime, nije mogla, uza sve napore i odricanja, sama snositi troškove njegova školovanja u Rimu te mu je, početkom 1940. godine, pomoć također poslao zagrebački nadbiskup Stepinac. Bogoslov Bulešić mu se početkom veljače 1940. pismeno zahvalio: "Preuzvišeni Gospodine! Dopustite mi, makar malo kasno, da Vam svesrdno zahvalim na Vašoj milosti koja me tako bogato obdarila... Puno i puno me je to pomoglo, da mogu tako u miru naslijediti [tj. *nastaviti*, op. Post.] u svojem učenju ovdje u Rimu..."[105] Drugo pismo nadbiskupu Stepincu, u travnju iste godine, Bulešić završava riječima: "... A što da vratim za toliko dobročinstvo? Evo, ne mogu drugo nego uzdignuti još uvijek do neba svoje molitve za Vas, Preuzvišeni gospodine."[106]

Utoliko je više Miroslava Bulešića, kao župnika u Kanfanaru, morao potresti drski protivnički postupak početkom 1946. godine, koji je sam zabilježio u "Napovijedima" župe Kanfanar:[107]

"Uslijed toga dne 10. I. dobijem na dar preko pošte I. broj Kerempuha 1946. god., u kojem je naslikana nova godina s metlom u ruci, gdje mete smeće, kao što su nekoji fratri, Nadbiskup zagrebački... - Kad sam vidio dar, sliku, mogao sam dosljedno zaključiti: taj koji mi šalje čestita mi da bi i mene nova godina pomela kao smeće. - Dne 15. I.

---

105 Nacrti pisama M. B., str. 30, pismo od 6.2.1940.; arhiv Postulature.
106 Nacrti pisama M. B., str. 60, pismo od 22.4.1940.; arhiv Postulature.
107 Napovijedi u Kanfanaru 1946., s. 19.

dobijem Vjesnik, gdje se govori još o zagrebačkom Nadbiskupu..."

Sluga Božji Miroslav Bulešić susreo se s nadbiskupom Stepincem prije početka školske godine 1946./47., kada je desetak istarskih svećenika s dvadeset i dva bogoslova posjetilo Zagreb. "Kad je glavnina Istrana napustila nadbiskupski dvor, ostao je Miroslav Bulešić s dvojicom svećenika u predsoblju dvora i zamolio nadbiskupa Stepinca da ih primi u posebnu audijenciju, što je nadbiskup i učinio. Bulešić se Stepincu zahvalio za sve ono što mu je učinio prigodom studija u Rimu i ujedno izložio mu stajalište Istarske Crkve u tom delikatnom trenutku... Unatoč svemu istarsko svećenstvo ostaje vjerno Svetoj Stolici i solidarno s njime u tom teškom času. Stepinac, kako je Bulešić kasnije pripovijedao, obradovao se zbog ovog razjašnjenja te je spomenuo kako je s istarskom situacijom upoznat." (M. Bartolić)[108]

Početkom listopada 1946. nadbiskup Stepinac je od komunističkog suda osuđen na dugogodišnju robiju u Lepoglavi.

"Nažalost nitko nije mogao pomoći zagrebačkom nadbiskupu dr. Alojziju Stepincu, kad je mjeseca rujna 1946. bio zbog svojeg otvorenog i odlučnog stava proti komunistima i proti samom Titu zatvoren i osuđen na 16 godina zatvora. Komunisti su ga prikazali kao zločinca, a hrvatski ga je narod držao svecem, personifikacijom svoje vjerske i hrvatske misli i svojim živim mučenikom. Mišljenju naroda pridružila se je i Sv. Stolica time, što ga je poslije imenovala kardinalom.

---

[108] Marijan Bartolić, Miroslav Bulešić, IKD Pazin 2000., III izd., s. 90.

Ali 11 mjeseci poslije toga dobili smo također mi Istrani svojega mučenika i to takvoga, koji je izgubio ne samo osobnu slobodu nego i – život!" (Božo Milanović).[109] Istarski svećenik Miroslav Bulešić ubijen je od komunističkih nasilnika, nakon dijeljenja sv. Krizme, 24. kolovoza 1947. godine u Lanišću u svojoj dvadeset sedmoj godini života.

"S velikom boli saznao sam, nakon svog dolaska iz tamnice, da je ubijen vlč. g. Bulešić, taj dobri i idealni mladi svećenik. To umorstvo neće donijeti blagoslova ubojicama niti onima, po čijim su direktivama izvršili to gadno umorstvo. Žao mi je veoma, da je jedan dobar radnik manje na njivi Gospodnjoj u dragoj Istri. Uz pozdrav i sveti blagoslov, Alojzije kardinal-nadbiskup zagrebački."[110] Ovo je pismo kardinal Stepinac uputio mons. dr. Ivanu Paviću iz svog krašićkog zatočeništva 16. kolovoza 1953. godine.

Predvodeći veliko euharistijsko slavlje u Svetvinčentu 24. kolovoza 1997. godine, prigodom 50. obljetnice mučeništva sluge Božjega Miroslava Bulešića, kardinal Franjo Kuharić je u propovijedi usporedio danas blaženoga Alojzija Stepinca i Slugu Božjega Miroslava Bulešića, te ustvrdio: "Isti duh, ista vjera."[111]

(Ladonja, siječanj-veljača 2000.)

---

[109] Božo Milanović, Istra u dvadesetom stoljeću II, Pazin 1996., s. 228.

[110] Pismo kard. Alojzija Stepinca dr. Ivanu Paviću 16.8.1953.; arhiv Postulature.

[111] Propovijed kard. Franje Kuharića prigodom 50.-te obljetnice mučeništva Sl. B. Miroslava Bulešića; izd. Župni ured Svetvinčenat, 1999.

Brončani medaljon s likom Miroslava Bulešića

"Neka svijetli vaša svjetlost!"

Među brojnim štovateljima ubijenog vlč. Bulešića je i domaćica kasnijeg dugogodišnjeg župnika u Lanišću vlč. Petra Matijašića, gđa Marija Ivetac. Kad se dogodilo umorstvo vlč. Mira Bulešića ona je živjela s vlč. Petrom u Slumu, ali su par mjeseci nakon ubojstva oni iz Sluma prešli u Lanišće i otad kroz duge godine boravili u župnoj kući u Lanišću. Vlč. Petar Matijašić je već u ponedjeljak 25.8.1947., dan nakon ubojstva Svjedoka vjere, prisustvovao njegovoj autopsiji u župnom stanu i o svemu potanko izvijestio svoju najbližu suradnicu gospođu Mariju. Prigodom autopsije on je za sebe zadržao – kao relikviju – dio kose s glave Svjedoka vjere, a sačuvao je i dio okrvavljene košulje koja je bila ranije na njemu, a on ju je potom kao skupocjenu relikviju razdao brojnim štovateljima ubijenog vlč. Bulešića. Te relikvije sada časti gospođa Marija. Ona je kasnije boravila tijekom brojnih godina u župnoj kući u Lanišću, promatrala je tragove mučenikove krvi na zidu župnog ureda, često je u molitvi zazivala Slugu Božjega i po njegovom zagovoru dobivala od Boga hrabrost i ustrajnost tijekom dugih godina komunističkog progonstva.[112] A poznato je kako je i vlč. Petar Matijašić u pobožnosti častio vlč. Bulešića; u vezi sa žrtvom vlč. Bulešića on je govorio: "Ja smatram da je pokojni Miro Bulešić jedini bio dostojan nagrade

[112] Osobni razgovor V. M. s gđom Marijom Ivetac 12.10.1999. u Škropeti; arhiv Postulature.

mučeništva. Sveukupno promatrajući smatram da je to potpuno Božje djelo!"[113]

Autor knjige "Krvava krizma, Lanišće 1947" Mate Žmak-Matešić bio je jedan od troje osoba koje je komandir milicije Marko Tomaša zadužio da urede izmrcvareno tijelo ubijenog svećenika Miroslava Bulešića. Bilo je to navečer iste nedjelje kad je izvršeno ubojstvo, 24.8.1947. Komandir Tomaša naredio im je da urede tijelo "toga mrtvog popa", a tako i prostorije, jer da će još ove noći doći neka komisija...[114] Tako je Mate Žmak izbliza sudjelovao u uređivanju izranjenog tijela Svjedoka vjere: sa strahopoštovanjem je odnio skupljenu krv na blagoslovljenu zemlju nekadašnjeg groblja kraj crkve; za sebe je zadržao komad okrvavljenog svećeničkog ovratnika i dijelove okrvavljene košulje, svjestan posebnog dostojanstva ove krvi, prolite u svjedočanstvo za Isusa Krista. – I mnogi su Lanišćani sačuvali tako dijelove ruha s krvi ubijenog Svjedoka vjere.

Dirljiva je ispovijest vjere i pobožnosti koju je 31.8.1947., nekoliko dana nakon ubojstva vlč. Bulešića, u svoj intimni dnevnik zapisao devetnaestgodišnji mladić, tada sjemeništarac u Pazinu, preč. Ivan Grah, danas župnik u Ližnjanu: "Dne 25. (kolovoza 1947.) doznao sam što se dogodilo u Lanišću. Vraćajući se iz Boruta vlakom (u rodno Cerovlje) našao sam gore vlč. Petra Matijašića: opazio sam odmah tugu i žalost na njegovom licu. Odmah mi je rekao:

---

[113] Svjedočanstvo vlč. Petra Matijašića o krizmi u Lanišću 1947.; arhiv Postulature.

[114] Mate – Žmak Matešić, Krvava krizma Lanišće 1947., izd. u Lanišću 1997., s. 52.

'Bulešić je mrtav' Čuvši ove riječi, činilo mi se kao da mi je nešto naglo stisnulo srce te sam ostao onako bez daha i bez riječi. Mogao sam samo malo kasnije izustiti: 'Bog se smiluj' i 'Bog ga pomiluj'. Još danas kad ovo pišem (31.8.) ne mogu vjerovati da se to moglo dogoditi: naš vlč. Miro ubijen ili bolje [rečeno] zaklan nožem kao janje. Srsi me prođu kad na to pomislim. Ne mogu vjerovati; ali moram jer je na žalost tako! Ne prođe sat, a da ga se ne sjetim. Sjetim ga se u poteškoćama i čine mi se lake, sjetim ga se u napastima i lakše ih svladam. Osjećam neko nadnaravno veselje i sreću kad na njega mislim i opažam njegov moćni zagovor kod Boga za mene i za sve sjemeništarce. On je umro i prolio svoju nevinu krv za nesretne ljude (mislio sam za njegove ubojice), te je ispio čašu trpljenja do dna kao Ti, Isuse na križu. On Te je slijedio, Isuse, sa svojim križem na ramenu. Ne mogu dalje pisati, jer s jedne strane osjećam žalost za njim, a s druge strane osjećam radost i veselje da je u nebu, da uživa zasluženu plaću i obećanu nagradu. Imamo svoga prvog mučenika i sveca, bio je utjelovljeni anđeo. I u meni je jedan glas, koji me opominje da ga slijedim u svećeničkom životu i sam mi ga je ovaj glas postavio za uzor-sjemeništarca, za uzor-đaka, za uzor-svećenika... Vlč. Miro, ti budi moj uzor na zemlji i zaštitnik na nebu... Tvoje zadnje riječi potvrđuju tvoj život, sproveden u svetosti...: "Isuse primi moju dušu!"...[115]

Svojim izabranima Gospodin Isus bio je naredio: "Vi ste svjetlost svijeta... Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega

[115] Ivan Grah, Svjedočanstvo o Miru Bulešiću u osobnom dnevniku 31.8.1947.; arhiv Postulature.

koji je na nebesima" (Mt 5,14-16). To se je odnosilo na žive navjestitelje Evanđelja, ali se odnosi i na uzorne kršćane koji su smrću zapečatili svoju vjernost. Mučenička smrt vlč. Mira Bulešića zablistala je pred suvremenicima, zadivila je mnoge koji su se osjetili pozvanima na neustrašivost u službi Bogu, privučenima u svećenički stalež, učvršćenima na putu prema svećeništvu – uz sve vanjske teškoće i prijetnje progonitelja. O tom nam svjedoče brojni tadašnji mladi svećenici (vlč. Bogetić, vlč. I. Bartolić, vlč. I. Jelovac...), sjemeništarci i bogoslovi: vlč. Sloković, vlč. Štefanuti, vlč. Mihovilović, vlč. Vlatko Lakoseljac i dr.

Posebno lijep primjer toga radosnog mladenačkog zanosa u predanju Isusu Kristu – po uzoru na vlč. Mira Bulešića – vidimo kod mladog bogoslova Vlatka Lakoseljca (1924.-1949.). On nam je ostavio i svoj duhovni dnevnik koji je počeo pisati u bogosloviji u Rijeci (30.10.1947.), par mjeseci nakon smrti vlč. Bulešića: "Prvi puta počinjem pisati dnevnik. Potaknuo me je na to *dnevnik pok. Mira* koji mu je sigurno bio vrijedno sredstvo da se usavrši u krijepostima... Nalazim se u pripravnoj fazi za subđakonat. Da li osjećam važnost koraka koji ću doskora učiniti? Tek pred nekoliko vremena, i to *nakon smrti Mirove*, počeo sam ozbiljno da razmišljam o tome. Činjenica je da su neki naši hrvatski svećenici pobjegli i da ima tako malo svećenika u našoj biskupiji..." – O božićnim praznicima bogoslov Vlatko Lakoseljac došao je u Kanfanar da sviranjem u crkvi podržava zbor malih pjevačica; zapisao je u dnevniku (11.1.1948.) kako je stigao skoro neopažen, ali da su ga uskoro prepoznale "dobre mamice": one su stale odmah skrbiti za njegovo uzdržavanje "... da ne bih možda umro od gladi: i evo

borše, torbe i paketi; uz to preporuka neka bih došao k njima da *nastavim Mirov rad*..." – Više mu je župljana u Kanfanaru iznosilo molbu da bi došao k njima kad uskoro postane svećenik. On se, u dnevniku, pita: "Zašto toliko očekivanje?... To što me se najviše dojmilo jest primjedba da ja *mnogo sličim na Mira*. Znam dobro da je to samo izvanjska sličnost, ali baš me to nuka da što više kročim, i u duhovnom unutarnjem životu, *po Mirovom putu, koji je put svetosti*. – Ljudi, osobito danas, žele *integralnog svećenika kao što je bio Miro*: mora biti dobar, blag, razgovoran [komunikativan], suzdržan, čovjek molitve, društven, čist, pristupačan, itd."[116] – Za mladog Vlatka Lakoseljca, dok se sada spremao na subđakonat, nedavno ubijeni i osuđeni vlč. Miro Bulešić bio je upravo uzoran Isusov svećenik kojeg je očito želio čim bolje nasljedovati! On ga je potom i nasljedovao u radosnom i revnom – iako vrło kratkom – svećeničkom djelovanju (bio je ređen za svećenika 29.6.1948., umro u Puli 19.9.1949.).

Jedan od najbližih poznavatelja Mirove duhovnosti i zauzeti štovatelj vlč. Mira kao istinskog svjedoka vjere bio je mons. Ivan Pavić, koji ga je prijateljski pratio od njegova djetinjstva, za vrijeme cijelog školovanja i svećeničkog djelovanja, pa do smrti i pogreba u Lanišću. On je bio duboko uvjeren kako je vlč. Bulešić poginuo kao pravi svjedok vjere, pa je u svojim potrebama i zazivao njegovu pomoć za vrijeme cijeloga života. Zahvaljujući skrbi mons. Pavića sačuvana su nam brojna pisma i drugi tekstovi vlč. Mira u vrijeme kad bi ih protivnici Crkve najradije bili zatrli. Glavnu bilježnicu 'Duhovnog dnevnika', u želji da se

---

[116] Vlatko Lakoseljac, Dnevnik; arhiv Postulature.

u tim teškim vremenima svakako sačuva dragocjeni original, on je – tek sedam godina nakon Mirove žrtve – počeo g.1954. vjerno prepisivati; uz korice svoje bilježnice pritom je zapisao: "Počeo sam prepisivati dne 15.7.1954., u duhu pobožnosti – nevrijedan Ivan Pavić".[117]

Kad je biskup mons. Nežić g.1956. uspostavio crkveno sudište u kauzi za kanonizaciju "per viam martyrii Servi Dei Miroslavi Bulešić" tj. "putem mučeništva Sluge Božjega Miroslava Bulešića", on je tada imenovao sudskim bilježnikom mons. Pavića, koji je potom vlastoručno, na latinskom jeziku, zapisao tijek prvih dviju sudskih sjednica. A i kasnije, kad su došla već nova vremena, mons. Marijan Bartolić počeo je spremati prvi životopis Sluge Božjega (1990.) pa mu je mons. Pavić pružao skupocjene informacije u vezi sa Svjedokom vjere.

Mons. Josip Pavlišić, kasniji nadbiskup riječko-senjski, dobro je upamtio razgovor koji su, par mjeseci nakon Mirova ubojstva, poglavari sjemeništa u Pazinu imali s Papinim pronuncijem iz Beograda mons. Joseph-om Hurley-em koji ih je te jeseni pohodio u Pazinu: kako su mu se požalili što su nedavno u sjemeništu ostali bez uzornog svećenika Miroslava Bulešića, podravnatelja i profesora, ubijenoga u Lanišću. Papin izaslanik im je tada rekao: "Moje je uvjerenje da ste smrću tog svećenika više dobili, nego li ste izgubili, jer dobili ste sveca, mučenika." Riječi

[117] Ivan Pavić, bilježnica s prijepisom dnevnika M. Bulešića; arhiv Postulature.

pronuncija Hurley-a duboko su se usjekle u pamćenje mons. Pavlišića i prate ga kroz cijeli život.[118]

Te riječi izražavaju zapravo uvjerenje mnogobrojnih štovatelja vlč. Mira Bulešića; one predstavljaju i odjek Isusovih riječi: "Tko god se prizna mojim pred ljudima, priznat ću se i ja njegovim pred Ocem, koji je na nebesima!" (Mt 10,32). – Tko može dvojiti da je Gospodin Isus ovoga svoga Svjedoka – u skladu sa svojim obećanjem – primio u društvo svojih izabranika?!

(Ladonja, travanj 2002.)

[118] Osobni razgovor V. M. s mons. Josipom Pavlišićem 5.5.1999. u Rijeci; arhiv Postulature.

Katolički biskupi o Svjedoku vjere

Završavajući niz članaka o sluzi Božjem Miroslavu Bulešiću prenosimo na koncu još slijed izjava visokih crkvenih uglednika, biskupa Katoličke Crkve, o izuzetnom liku našeg Svjedoka vjere.

* *Prema svjedočanstvu mons. Josipa Pavlišića, riječko-senjskog nadbiskupa u miru, Papin pronuncij u Jugoslaviji* ***mons. Joseph Hurley****, pohodio je, u jeseni 1947., poglavare Sjemeništa u Pazinu, par mjeseci nakon ubojstva vlč. Bulešića; kad su mu se oni požalili kako su nedavno iz svojih redova izgubili ovog uzornog svećenika koji je tragično poginuo u Lanišću, on im je rekao:*

"Moje je uvjerenje da ste više dobili smrću tog svećenika, nego li ste izgubili, jer dobili ste sveca – mučenika."

* *Nadbiskup zagrebački* ***blaženi Alojzije Stepinac****, koji je osobno poznavao vlč. Bulešića, tek je nakon izlaska iz tamnice u Lepoglavi i dolaska u Krašić saznao 1953. za ubojstvo sluge Božjega, pa se s tim u vezi javio pismom dr. Ivanu Paviću:*

"Sa velikom boli saznao sam nakon svog dolaska iz tamnice, da je ubijen vlč. g. Bulešić, taj dobri i idealni mladi svećenik. To umorstvo neće donijeti blagoslova ubojicama niti onima po čijim su direktivama izvršili to

gadno umorstvo. Žao mi je veoma da je jedan radnik manje na njivi Gospodnjoj u dragoj Istri."

* *Riječko-senjski nadbiskup i metropolita* ***mons. Josip Pavlišić*** *predvodio je 24. kolovoza 1987. liturgijsko slavlje u Svetvinčentu, obilježavajući 40. obljetnicu smrti vlč. Bulešića, te je u homiliji izjavio:*

"Okupljeni smo u obilježavanju 40. obljetnice, kako je naš brat u svećeništvu Miro Bulešić, dični sin ove župe, izuzetnom revnošću svjedočio Evanđelje i Kraljevstvo Božje. O njemu smijemo reći: kratak je vijek živio, a ispunio mnoga vremena."

* *U govoru na groblju u Svetvinčentu, prigodom postavljanja nadgrobne spomen ploče vlč. Miroslavu Bulešiću 24. kolovoza 1987. porečko-pulski biskup* ***mons. Antun Bogetić*** *govorio je o liku vlč. Bulešića:*

"Imao je ljudski, topao i siguran pristup čovjeku i to prema starijima, zrelijima i mladima. Bio je čvrstog i otvorenog karaktera i znao je reći obzirno ali čvrsto, istinu u oči svakome."

* *Predvodeći svečanu koncelebraciju o 50. obljetnici mučeničke smrti sluge Božjeg Miroslava Bulešića, u propovijedi u Svetvinčentu 24. kolovoza 1997.* ***kardinal Franjo Kuharić*** *rekao je:*

"Pobjednik je Isus Krist. I mučenik je uvijek pobjednik, jer je ljubavlju suprostavio se zlu, jer je vjerom i

vjernošću suprostavio se napasti otpada, jer je vjeran bio do kraja i zato je svoju žrtvu stopio sa žrtvom Isusa Krista na križu. I zato postaje dionik njegove pobjede i života i uskrsnuća... Kad sam sada malo čitao životopis Mire Bulešića u njegovim nekim izjavama, tvrdnjama, ispovijestima vjere, vjernosti, osjećao sam: pa to je isti duh tog mladog svećenika kojim je disao, vjerovao i živio sluga Božji Alojzije Stepinac. Isti duh, ista vjera."

* *Nadbiskup zagrebački **mons. Josip Bozanić,** predvodeći crkveno liturgijsko slavlje u povodu 1200. obljetnice dolaska sarkofaga sv. Eufemije u Rovinj, u propovijedi na Svetičin blagdan 16. rujna 2000. godine u Rovinju rekao je:*

"Veliki jubilej sažimlje svu kršćansku prošlost... Sveta Eufemija i danas govori da mučeništvo ne pripada prošlosti... Sjetimo se samo sluge Božjeg istarskog svećenika Miroslava Bulešića."

* *Porečko-pulski biskup **mons. Ivan Milovan,** govoreći u propovijedi na središnjem slavlju Biskupijskog euharistijskog kongresa 15. listopada jubilejske 2000. godine kršćanstva, u pulskoj Areni rekao je:*

"Najveći izraz i plod vjernosti su kršćanski mučenici, kojih se u ovom zdanju Arene posebno živo sjećamo. Davnih mučenika iz rimskih vremena – kakav je bio sv. German, koji je podnio mučeništvo u blizini ove Arene i suvremenih svjedoka vjere i mučenika 20. stoljeća među kojima je posebno zablistao naš sluga Božji Miroslav Bulešić."

SADRŽAJ